

st 09.3818 Sy

3223-1109-12-8831

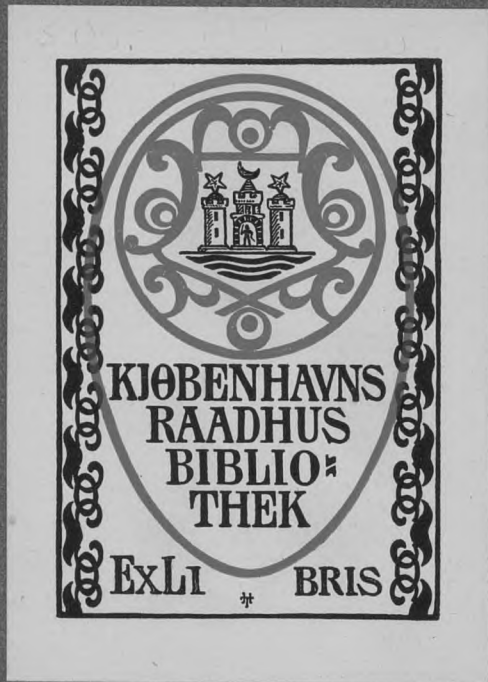
RHB

591746529

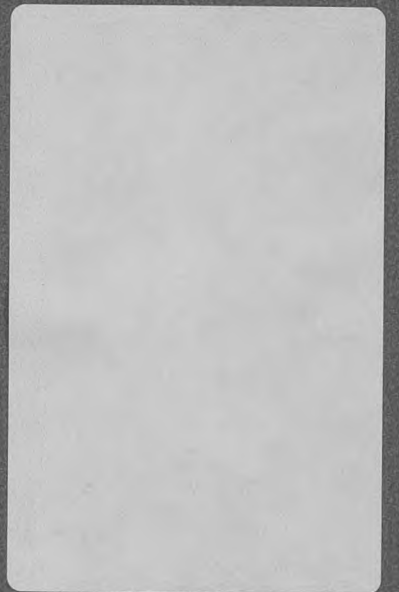
101 KØBENHAVNS
KOMMUNES
BIBLIOTEKER

9

09.3818

87

SYGGEKASSEN
F R E M T I D E N

1898 — 27. JULI — 1923

FESTSKRIFT

REDIGERET AF

G. B. WEYGAARD OG MIKKEL CHRISTENSEN

KØBENHAVN

1923

S 09.3814

Fr 38

w

H. MEYERS BOGTRYKKERI

REPRODUKTIONERNE UDFØRTE I
TUTEIN & KOCHS REPRODUKTIONSANSTALT

1252

I N D H O L D

Forord af Sygekassens Stifter, L. PETERSEN

Historiske Træk om
Sygebehandling, Sygeforsorg og Sygeforsikring
udarbejdet af ALBERT STERREGÅRD

Sygekassen FREMTIDEN gennem 25 Aar
udarbejdet af MIKKEL CHRISTENSEN

Dette Skrift er
trykt i 500 nummererede
Eksemplarer, hvoraf dette
er N^o :
347

L. Petersen

FORORD

aar jeg nu ser Sygekassen FREMTIDENS store og smukke Hovedkontor, Nørrevoldgade 15, og dens mange udmærkede Indbetalingskontorer rundt om i Byen og betragter den Stab af Medarbejdere, Virksomheden nu har, tænker jeg ofte tilbage paa den Tid, da jeg for 25 Aar siden stiftede Kassen.

En Aarrække forud havde jeg deltaget i Sygekassearbejde, blandt andet i 10 Aar været Formand for Utterslev Sygekasse — nu Sygekassen „København“ — i nogle Aar Formand for Holger Petersens private Sygekasse, i 3 Aar Sekretær for „De samvirkende Sygekasser“ i København, ligesom jeg i en Periode var Medlem af Bestyrelsen for de sjællandske Sygekasser.

Under mit Arbejde i disse Virksomheder var jeg ofte stødt paa den Vanskelighed, Sygekasserne dengang stod over for, naar Talen var om at komme de kronisk Syge til Hjælp, idet saadanne Mennesker overhovedet ikke kunde optages i Sygekasserne eller faa Hjælp derfra.

At det menneskeligt set var en stor Uretfærdighed, at de raske kunde slutte sig sammen og sikre hinanden Hjælp i Sygdomstilfælde, medens de daarligst stillede, de kronisk Syge, maatte klare sig selv, forstod man, men mente ikke, det kunde være anderledes.

Det var derfor kun naturligt, at det fra mange Sider betragtedes som Galmandsværk, da jeg begyndte at arbejde for Oprettelse af en Sygekasse, der ogsaa skulde optage kronisk syge Medlemmer. Men trods al Skepsis, der spaaede en saadan Sygekasse tidlig Død og Undergang, tog jeg fat, og meget hurtigt fik jeg forstaaende og dygtige Medarbejdere, blandt hvilke jeg her med Tak særlig skal fremhæve Dr. med. E. LUNDSGAARD, Dr. GUSTAV OTTESEN og Dr. VALD. KLEIN, der hver især interesserede sig meget for Sagen og ydede mig uvurderlig Hjælp.

Og den 27. Juli 1898 stiftedes Sygekassen FREMTIDEN.

Ganske vist var det under meget beskedne ydre Former, og Arbejdet var nærmest Fritidsbeskæftigelse for mig, idet det fornødne til Livets Ophold maatte tjenes andre Steder, men Grunden var lagt, Begyndelsen gjort — og nu har Sygekassen FREMTIDEN over 75000 voksne Medlemmer.

Tanken om Hjælp til de kronisk Syge slog Rod; andre Sygekasser, Kommunerne og Staten forstod Opgavens Betydning. Lovgivningen ændredes efterhaanden, og i vore Dage betragter vi det som en selvfølgelig Sag, at de kronisk Syge har samme Adgang til Hjælp af Sygekasserne som andre Mennesker.

Men jeg skal overlade til andre at vurdere Sygekassen FREMTIDENS Betydning for Sygekassesagens Udvikling.

Naar jeg nu paa mine gamle Dage ser tilbage paa Aarene, der svandt, føler jeg Glæde over, at det blev mig forundt at være med i et stort og samfundsnyttigt Arbejde, og jeg vil slutte med at udtale min dybtføjte Tak til alle de mange Mennesker, der har været med i Arbejdet for Sygekassen FREMTIDEN og har bidraget til at bære dens Virksomhed frem til det, den er i Dag.

HISTORISKE TRÆK OM
SYGEBEHANDLING, SYGEFORSORG
OG SYGEFORSIKRING

Langt tilbage i Menneskehedens Historie fortaber sig de første Tilløb til Forsorg for de syge og svage, og selv om der endnu er et godt Stykke igen, inden en helt tilfredsstillende Ordning heraf er naaet, saa betegner dog Udviklingen dertil, hvor vi nu staar, alt i alt et meget stort Fremskridt, og i dette Fremskridt indgaar som et væsentligt Led i Danmark de statsanerkendte Sygekasser.

I sin Oprindelse var i Norden Forsorgen for de syge en kristelig Opgave, en Gerning i Barmhertighedens Tjeneste. I Hedenold synes man ikke her at have interesseret sig synderligt for de syge og hjælpeløse, som derfor næppe har haft andre til at tage sig af dem end deres paarørende, saafremt de har haft saadanne, og ellers ingen.

Med den kristne Kirkes Udbredelse i de nordiske Lande blev Forholdene imidlertid efterhaanden ogsaa i denne Henseende anderledes.

ADAM AF BREMEN, der levede i det 11. Aarhundrede, fortæller saaledes, at ANSGAR, Nordens Apostel, anlagde mange Hospitaler i Danmark og i det øvrige Norden. Dette er sandsynligvis rigtigt, men noget helt sikkert Vidnesbyrd derom har man dog ikke, og i København er det tidligst nævnte Hospital Sct. Jørgens Gaard, senere ogsaa kaldet Pesthuset, som første Gang omtales Aar 1261.

Middelalderens Hospitaler var af en anden Art end vor Tids Hospitaler, de var fornemmeligst Plejestiftelser, saaledes som Almindelig Hospital og Vartov nu er det, og først med Frederiks Hospital, der toges i Brug den 31. Marts 1757, blev der i Danmark oprettet et egentligt Hospital, bestemt til Behandling af syge.

Alle større Købstæder her i Landet havde i Middelalderen deres Fattigfolksgaarde, Kjerlingegaarde, Helligaandshuse og Sct. Jørgensgaarde, disse sidste bestemt til Ophold for de spedalske.

Ogsaa Københavns Sct. Jørgensgaard var som de andre Gaarde af dette Navn bestemt for de spedalske — oprindeligt kaldet: hospitalske, senere: spitalske, spedalske — og laa langs Sct. Jørgens Sø mellem

En spedalsk.
Efter en Altertavle i Nationalmuseet.

Gammel Kongevej og Ladegaardsaaen, altsaa den Gang ret langt udenfor Byen. Da Hansestæderne i 1368 hærgede Hovedstaden, blev ogsaa Hospitalet lagt øde, men inden længe genoprettet og bestod indtil 1530, da det blev indskrænket til en Slags Epidemihospital for 10 Patienter; 1609 blev Sct. Jørgensgaard nedlagt som Hospital.

Da det var blevet indskrænket i Aaret 1530, flyttedes Beboerne derfra til Helligaandshuset, eller Helliggestehuset, som det kaldtes dengang.

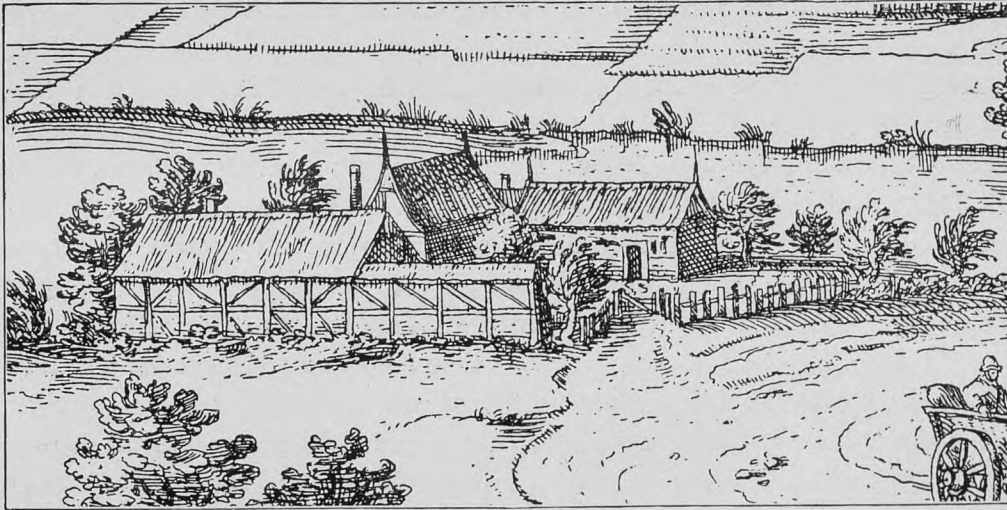
Det var opført 1296 af Biskop JOHANNES KRAG og naaede oprindeligt fra Graabrødrekloster og Amagertorv omtrent til Købmagergade. Formentlig er det efter CHRISTIAN DEN FØRSTES Tilbagekomst fra Valfarten til Paven i Rom 1474 blevet udvidet med den Bygning,

der ligger mellem Helligaandskirken og Valkendorfs-gade, og hvori København nu har indrettet et af sine største kommunale Folkebiblioteker.

Helligaandshospitalet raadede over betydelige Midler, især før Reformationen; rige Gaver strømmede ind, det havde Ret til i hele Landet at tage Almisse, og en Tid havde det endog Tilladelse til at forhandle Afladsbreve til dem, der ad denne ingenlunde usædvanlige Vej maatte ønske at lette en betyngtet Samvittighed; Tilladelsen blev dog senere ændret til kun at gælde i Pinsetiden, da Pavestolen selv fik Brug for Afladspengene til Bygningen af Peterskirken i Rom.

Hospitalet havde dog naturligvis ogsaa Indtægter ad anden Vej; saaledes gik »den Helligaands Bedere« paa Lemmernes Vegne rundt for

Sct. Jørgens Gaard 1587.
Efter G. Brauns Theatrum urbium.

at indsamle til Hospitalets Drift. Disse Bedere havde ofte en eller flere Grise med sig, som var forsynede med Bedeklokker, for at de skulde kunne skelnes fra de mere verdslige Svin og for desto lettere at paa kalde Opmærksomheden for deres Mission.

Efterhaanden vakte dog denne Form for lovligt Tiggeri megen Uvilje, og CHRISTIAN DEN ANDEN, der gennemførte mange betydningsfulde Reformers, som ogsaa viste stor Interesse for den almindelige Sygeforsorg og ved adskillige Forordninger søgte at skaffe denne sikre Indtægtskilder og i det hele taget andre og bedre Vilkaar, forbød »den Helligaands Bedere«. Af de meget betydelige Midler, der i Tidens Løb blev samlet ind til Helligaandshospitalet, er en Del endnu indtil vor Tid kommet Vartov tilgode.

Et særligt og ikke helt ringe Tilskud havde Helligaandshuset ogsaa i det hos Bagerne konfiskerede undervægtige Brød.

Et andet Hospital blev med pavelig Sanktion oprettet i København 1516 af den lægekyndige CLAUS JENSEN DENNE »for fattige syge, som plejer at ligge paa Gader og Stræder og for deres Sygdoms Skyld, de onde Pokker og anden Guds Plage ej kunde faa Herberge«. CLAUS DENNE fik Pavebrev paa at maatte indsamle til sit Hospitium i de tre nordiske

Riger, og Pave LEO DEN TIENDE tog det under sin særlige Beskyttelse.

Hospitalet, der efter sin Skytshelgen fik Navnet Sct. Annæ Hospital, og hvorefter Sct. Annæ Plads, hvor Hospitalet laa, er opkaldt, blev imidlertid ødelagt under Byens Belejring 1523; men det følgende Aar fik DENNE af FREDERIK DEN FØRSTE Tilladelse til at bygge »et mærkeligt Hospital, som nogen kan finde udi Danmark, opmuret fra Grunden og inden Bygning, med Badstue og anden Kvemhed, som syge Mennesker synderligen behov have.« — Og saafremt Hospitalet maatte faa de samme gode Kaar, som før Ødelæggelsen, skulde der holdes »50 syge og saare Mennesker paa Sengene med Præster, Sangere og Hittebørn og de Kvinder, som Børn og syge Mennesker plejer at røgte.«

Det er værd at lægge Mærke til, at der her ogsaa tales om Kvinder til at røgte og pleje de syge, thi det var Sædvane i Middelalderen, at Sygeplejen navnlig blev udført af Mænd.

Det nyopførte Hospital fik ellers ingen særlig hyggelig Beliggenhed; det laa i det ilde ansete Kvarter »Rosengaarden«, hvor Byens løsagtige Kvinder havde deres Hovedtilholdssted, og det var derfor forordnet, at ingen af disse Kvinder maatte bo nærmere end 80 Favne fra Hospitalets Fortov.

Imidlertid trivedes CLAUS DENNES Hospital kun maadeligt, thi Gaverne, hvoraf dette saavel som de andre Hospitaler eller Stiftelser skulde opretholdes, blev efterhaanden færre og mindre. Det var jo nu den store Brydningstid, som gik forud for Reformationens Indførelse i Danmark, og Interessen for det kirkelige Barmhjertighedsarbejde led herunder og blev mindre, fordi den ny Kirkelære ikke i samme Grad som den katolske taler om Syndsforladelse ved Gaver og Almisser til de syge og fattige, eller ved andre gode Gerninger.

Det kniber derfor omsider for DENNES Hospital, og der maa sikkert have været slemme Rygter i Omløb, thi Øvrigheden greb ind og foranstaltede en Undersøgelse; men DENNE, der ikke personlig havde Adgang til at overvære Afhøringen, faar dette Vidnesbyrd af Beboerne, at saalænge han evnede det, »holdt han et ærligt og tilbørligt Hospital, som noget i Danmark kunde findes, med god Kost og rene Senge og en forstandig Legemes Salvelse og Lægedom, de syge og fattige til

Hjælp og Husværelse. Endnu, efter at Hospitalet er blevet saa forarmet, spises vi ikke værre end af hans egen Gryde og Tønde. Kommer da nogen fersk Ret, som ikke kan naae til Alle, da faae vi den, og han mister selv.«

Men det var altsaa ikke DENNES Hospital, som det alene blev vanskelige Tider for, det gjaldt nu i det hele alle de fattige, som forøvrigt især i Middelalderen ogsaa ofte kaldtes »Guds fattige«, og de syge, og de første Tilløb til offentlig Forsorg er derfor en Følge af Reformationens Indførelse. Forhen havde Forsorgen paahvilet Samfundets enkelte Medlemmer som en kristelig Forpligtelse. Naar de fattige paa Grund af Sygdom ikke længere var i Stand til ved Rundgang hos Borgerskabet at erhverve til Livets nødtørftige Opretholdelse, var Hospitalerne der til at tage sig af dem; men ligesom det havde været en Pligt for den mere velstillede Del af Befolkningen at hjælpe de fattige, som henvendte sig ved Dørene for at bede om Almisse, var det efterhaanden ogsaa blevet en Borgerpligt at oprette og opretholde Hospitalerne for dem, og medens denne Ordning i den katolske Kirkes Tid kan siges at have virket nogenlunde efter Hensigten, svigtede den med Reformationens Indførelse i saa høj Grad, at en Nyordning af Syge- og Fattigplejen blev absolut nødvendig; men selv om Grundlaget herefter, hvad det administrative angik, fik en mere verdslig Karakter end forhen, tog Hospitalsbehandlingen, der dog ikke maa opfattes som Behandling i vor Tids Betydning heraf, endnu i nogle Aarhundreder fuldt saa meget Sigte paa Patienternes aandelige Vel som paa deres Helbredstilstand. Først Aar 1763 blev der saaledes knyttet en fast Læge til Vartov, hvad der viser, at Opholdet her ikke tidligere har været beregnet paa egentlig Kur.

Vartov Hospital var oprettet til Erstatning for Helligaandshuset, som allerede fra 1474, da den tidligere omtalte store Udvidelse havde fundet Sted, af CHRISTIAN DEN FØRSTE var blevet taget i Brug ogsaa som Hittebørnshospital, foruden at det stadig tillige anvendtes paa samme Vis som hidtil.

Men CHRISTIAN DEN FJERDE, der i mangt og meget havde sin egen Mening om social Forsorg, og som i sin Regeringstid lod gennemføre adskillige tidssvarende Reformers, greb ogsaa ind i Helligaandshusets

Stilling og bestemte det til udelukkende at være Optagelsessted for Hittebørn og andre forsømte Børn, hvorfor Kongen 1607 mageskiftede Gaarden Vartov, i Nærheden af det nuværende »Tuborg«, med Helligaandsklostret, og Beboerne derfra og fra Sct. Jørgens Hospital overflyttedes alle til Vartov. Det viste sig imidlertid i økonomisk Henseende at være til stor Fortræd for Hospitalets Beboere, der stadig var henviste til i ikke ringe Grad at leve af Almisser, men nu som Følge af Hospitalets forholdsvis afsides Beliggenhed blev næsten glemte, til trods for at navnlig Københavns Befolkning valfartede til den nærliggende Sct. Hans Kilde, ogsaa kaldet Vartov Kilde, og det var derfor et stort Gode for dem, da Hospitalet 1630 flyttede nærmere ind mod Byen, nemlig til Ny Vartov, der laa omtrent dér, hvor Trianglen nu er; men kun i 28 Aar fik det Lov at ligge her, idet det blev ødelagt under Københavns Belejring 1658, og i de følgende Aar boede Lemmerne først i et Hus i Pilestræde og senere i Børnehuset paa Christianshavn, indtil Hospitalet i Aaret 1666 flyttede dertil, hvor det nu ligger, lige over for Københavns nuværende Raadhus; men de Bygninger, som nu rummer Hospitalet, er dog først opført i Aarene 1726—1755. Vartov, der altsaa er en direkte Afløser af Middelalderens Helliggestehospital, er saaledes det ældste eksisterende Hospital i dette Ords oprindelige Betydning.

Den samme Skæbne, som 1658 overgik Vartov, ramte bl. a. ogsaa det københavnske Hospital, Syge- eller Pesthuset, som laa udenfor Nørreport, ved Peblingsøen.

Et andet københavnsk Hospital, der var blevet oprettet 1550 af Borgmester i København ALBERT V. GOCHS Enke, og som benyttedes til Hospital indtil 1769, da Almindelig Hospital blev taget i Brug, men hvis Bygninger først blev endeligt nedrevet saa sent som 1910, var Sjæleboderne eller Brøndstrædes Hospital.

Det bestod af 14 Sjæleboder; og det fremgaar af en Beskrivelse fra 1769, at alene den ene Længe, der var 2 Etager høj, havde ikke færre end 42 Fag, og hele Hospitalet var dog kun forsynet med 2 Jernvindovne og 5 Bilæggerovne, hvoraf Hospitalets faste Præst endda skal have raadet over de fleste; saa man forstaar, de øvrige Beboere om Vinteren ikke kan have været særlig forvænt med Varme.

Skikken at oprette Sjæleboder var i sin Oprindelse katolsk, og Navnet udledes fra, at de rigtigt nok oprettedes til Gavn for fattige Syge, men tillige forskaffede den ædle Giver en des lempeligere Skærsild.

Her i Landet synes denne Skik dog først at være blevet en Kendsgerning efter Reformationens Indførelse; og i hvert Fald daterer Oprettelsen af de første Sjæleboder i København sig fra Aar 1549; de laa dengang ved Vestervold.

Ofte var Sjæleboderbygningerne udlejede, og Indtægten herved kom saa fattige og syge tilgode.

At det undertiden har været slet bevendt med de Vilkaar, hvorunder Sjælebodernes Beboere levede, afgiver bl. a. følgende Vidnesbyrd fra 1676 Bekræftelse paa: I Mikkell Bryggers Gade fandtes der »Sjæleboder paa Støtter, der staa ganske paa Fald og aldeles ikke kan repareres, som dog er besat med gamle Stakler.«

Et andet Hospital, som ikke laa langt fra Brøndstrædes Hospital, og hvis Beboere ligeledes blev overflyttede til Almindelig Hospital, da dette blev taget i Brug, kaldtes Silkehuset eller De fattiges Konventhus, og var oprettet 1630.

De fattige, som boede her, kunde, saafremt de var syge, hver Uge hente Brød og Penge, og kunde de paa Grund af Sygdom ikke selv afhente det, blev det sendt til dem.

Samme Aar, som Silkehuset var blevet oprettet, blev der truffet Bestemmelse om Opførelsen af det førnævnte Syge- eller Pesthus med »bekvemlig fraskilte Losamenter for Mands og Kvindes Personer, med Senge og nødtørftig Underholdning og Tjeneste, at de, der indkommer efter den særdeles Fundats og Ordinans, som derpaa gjort bliver, skulle baade blive betjente med Lægedom, Tjeneste og Underholdning, saa længe de for deres Svagheds Skyld derinde blive, og siden, om Gud ved Døden affordrer dem der inde, ærligen og kristeligen begravede.«

To Aar derefter begyndte man paa Opførelsen af Pesthuset, hvori der senere blev indrettet særlige Stuer for dem, der blot blev indlagt til Observation, og for Velhavere, som saa naturligvis maatte betale ekstra herfor.

Lemmerne fra Byens Daarekiste — denne findes tidligst omtalt i Aaret 1527 — overflyttedes til Pesthuset, og 1645 blev det ved kgl.

Forordning bestemt, »at alle Krøblinge, Halte og Blinde, som ligger paa alfar Vej og tigger om Almisse, skal føres til Pesthuset og underholdes der som de øvrige Lemmer.«

Da Hospitalet var blevet ødelagt ved Belejringen, gik der 7 Aar, inden det blev genoprettet. Det blev opført udenfor Byen, paa Vester Fælle ved Kalveboderne, og var herefter særlig bestemt til Lemmestiftelse. Pesthuset benævnes i den følgende Tid nu og da Sct. Hans Hospital, især efter at det 1697 i særlig Grad benyttet til Forvaringssted for sindssyge, og saaledes kaldet efter JOHANNES DØBEREN, der var de afsindiges, d. v. s. de af onde Aander besattes Skytshelgen.

Synderligt videre end til at tage de særligt syge i Forvaring og Pleje var man ikke naaet endnu i det syttende Aarhundrede, og forsaavidt der var Tale om Sygebehandling, var det hele meget mangelfuldt.

»Kloge Koner«s og andre Kvaksalveres Behandling og Lægemedler var stadig i god Kurs, og deres Betydning aftog kun langsomt og i samme Grad, som Lægekunsten udvikledes og vandt større Terræn.

Til en Begyndelse udøvedes Lægegerningen her i Landet af Munke og Bartskeerere. De første dyrkede Medicinen, og Barbererne dyrkede Kirurgien.

Det var dog kun Munkene af lavere Orden, hvem det oprindeligt Kirken var tilladt at beskæftige sig hermed; senere blev denne Indskrænkning imidlertid lempet og omsider helt ophævet, saa at ogsaa andre Munke maatte dyrke Lægekunsten.

Det er derfor ingen Tilfældighed, at den første navnkundige danske Læge var en katolsk Gejstlig, nemlig HENRIK HARPESTRENG, Kannik i Roskilde, død 1244.

Medens Lægekunstens Udøvere navnlig indenfor den medicinske Gren deraf stred sig frem igennem Aarhundrederne til stadig større Viden og Udvikling, blev Kirurgien i hvert Fald her i Landet næsten udelukkende udøvet af Bartskeererne, der i lange Tider praktiserer uden at have nogen videnskabelig eller teoretisk funderet Uddannelse; den enkeltes Kyndighed og Færdighed var et Resultat af personlig erhvervet Erfaring — langt det meste af den Viden, som danner Grundlaget for vor Tids Lægekunst og Sygebehandling, var jo dengang ukendt

— og de større Operationer er utvivlsomt oprindelig foretaget af særlig kyndige omrejsende Operatører, medens Barberernes Beskæftigelse som oftest var den at paasætte Iglar, foretage Aareladninger o. lign. Iøvrigt søgte i hvert Fald Almuen saavel i By som paa Land at klare sig med Hjælp af de »Kloge Koner« og de andre Kvaksalvere, med Formularer og Amuletter, med en Mængde mere eller mindre uskadelige Husraad og — ved Valfart til Helligkilderne.

Efterhaanden vokser dog Tilliden og Trangen til rationel Lægebehandling og jævnsides dermed ogsaa Ønskeligheden af en metodisk lægevidenskabelig Undervisning, hvorfor det 1539 bestemmes, at der ved det da oprettede Fakultet ved Københavns Universitet ansættes 2 Lærere i Medicin. Hermed øges den Strid, som igennem Aarhundreder stod paa mellem Medicinerne og de udøvende Kirurger, Barbererne, og som omsider afsluttes med, at de faguddannede Læger overtager al Lægegerning og saaledes helt gaar af med Sejren, og de til Slut kun faa Omraader indenfor Lægekunsten, der var til Rest af Barberernes officielle Bevilling fra Begyndelsen af det sekstende Aarhundrede til at udøve Lægegerning, var dermed endeligt ophævede.

Det havde forhen været saaledes, at det var Barbererne paalagt at have Indseende med de Medikamenter, som Kvaksalverne fremstillede og brugte, ligesom de ogsaa selv havde Ret til at fremstille og ordinere forskellige Lægemedler; men de maatte døje den Tort, at det 1624 bliver dem forbudt at ordinere Medicin til indvendig Brug, uden at en Læge udi Medicinen først er spurgt til Raads. Og da disse sidste yderligere udstyres med Visitatsmyndighed overfor Apotekerne, som tidligere ogsaa selv havde kunnet ordinere Medicin, hvilket der nu blev sat en Stopper for, blev Ordineringen af Lægemedler fra Apotekerne herefter faktisk et Privilegium alene for Medicinerne, hvad der medførte, at Bartskeererne fremtidig var henviste til med Hensyn til Lægegerningen alene at dyrke Kirurgien.

Til Gengæld lægges der nu ogsaa mere Vind paa en fyldigere Uddannelse heri, idet Barbererne 1645 faar Adgang til paa Universitetets Anatomikammer at deltage i Forelæsningerne, og 1684 forordnes det, at kun de Kirurger, som har taget en Slags Eksamen, maa udøve Haandteringen. Denne Ordning bestod i godt et Aarhundrede, til 1785,

da der indførtes en rent videnskabelig Eksamen omfattende baade Kirurgi og Medicin, og dermed ophører Barberernes Ret til fremtidig at praktisere som Kirurger.

De faa Omraader i Lægegerningens Periferi, hvor de endnu gjorde sig gældende, indsnævredes efterhaanden mere og mere, og ved Lov af 3. April 1900 blev endelig det sidste Led skaaret over, som havde forbundet Barbererens og Lægens Gerning. At det var Bartskeererne, som i de hyppigt vanskelige Tider med Krige, Pest eller anden Plage i særlig Grad har været udsat, og som frem for nogen har draget det store Læs, afgiver Historien talrige Vidnesbyrd om; bl. a. fungerede de under hyppige og frygtelige Farsoter ogsaa ofte som »Pestmestre«, medens de andre Læger, altsaa Medicinerne, indtil Begyndelsen af forforrige Aarhundrede paa de offentlige Myndigheders Opfordring ligesom andre Borgere, hvem det var muligt, af Hensyn til Forringelse af Smittefarens forsvandt fra Skuepladsen; dog efterlod de sig da til Barberkirurgernes Afbenyttelse udførlige Anvisninger i Behandling af Pest og andre Sygdomme.

En stor Hjælp for Lægekunstens forskellige Udøvere var til alle Tider Folks Tillid til de skjulte Kræfter, som de forskellige Lægemedler indeholdt. Mange Midler, fra de mest enkle til mangfoldigt sammensatte, og meget ofte af tvivlsom Værdi, som Helbredelsesmidler, har været benyttet lige fra den graa Oldtid og ned til vore Dage.

Et Helsemiddel af i hvert Fald nogen reel Betydning var i mange Aarhundreder Besøgene ved de undergørende Kilder, eller Kildedyrkelsen, der direkte kan afledes af Oldtidens hedenske Kildekultus, som grundede sig bl. a. derpaa, at Kilderne, der personificeredes som Guder eller gudelignende Væsener, blev tillagt lægende Kræfter.

Det, der skabte Kildernes Ry, var saaledes Menneskenes Trang til det mystiske, det uforklarlige. Kilden var et Væsen, man regnede med, søgte til og ofrede til, og denne Kultus tog Kirken ogsaa her i Norden klogt i Arv og Tjeneste efter Hedenskabet, da det jo gjaldt at berede Evangeliet de færrest mulige Vanskeligheder. Den katolske Kirke bøjede sig for Kildedyrkelsen, men den ændrede efterhaanden denne saaledes, at den blev et Led i den kristne Gudsdyrkelse. Og omsider blev

Kilderne tillige et godt Aktiv for Kirken, naar blot de forvaltedes med tilstrækkelig praktisk Sans, og herpaa skortede det kun sjældent.

Hver Egn havde gerne en eller flere Kilder, vistnok havde endda hvert Sogn i det mindste een lokal Helligkilde, men deres Ry var saare forskelligt, uden at der dog i de fleste Tilfælde er paaviselige Grunde herfor; kun meget faa danske Kilder indeholder nemlig Mineraler af synderlig Betydning; ja, der foreligger endog Beviser paa Tilfælde, hvor ærværdige Munke umiddelbart før den traditionelle Valfartsdag ligefrem har forsynet deres »Kilde« med det undergørende Vand og saaledes har taget den godtroende Almue grundigt ved Næsen.

Det var navnlig ved Midsommer, naar i Sommerens skønneste Tid den nordiske Natur er allermest pragtfuld, og de solvarme Dage afløses af de milde og lune Nætter, Kilderejserne stod i Flor. Da valfartede de syge til Kilderne for Helbredets Skyld og de sunde for Glæde og Fest.

Kildernes Storhedstid falder her i Landet i det væsentlige sammen med Romerkirkens Magtstilling, fordi Kilderne som sagt var et Led i Folkets Gudsdyrkelse.

Fik en Kilde Ry for Lægedom, strømmede da Folk dertil i Skarer, især paa de Tider, da Dæmonerne, de onde Magter, mentes i særlig Grad at være ubundne og virksomme, og som nævnes -misse, f. Eks. Kyndelmisse, Mikkelsmisse o. s. fr., men fremfor alt dog paa Midsommerdagen, Sct. Hansdag.

Bønder og Borgere, Mænd og Kvinder, Oldinge og Børn, Spillemand, Munke og Nonner iler til Kilden, mange alene for den Fortjeneste, som kunde flyde deraf; dette gjaldt ikke mindst Munkene, thi som et nødvendigt Tilbehør til de syges Bønner til Kildens Skytsaand og Helgen hørte rundelig Ofring i den stedlige Blok.

Saa blandet og sammensat, som Kildegæsternes Skare maatte være det, og der kunde ofte nok vanke braadne Pander og revet Skind, saa tør dog ingen under selve Besøget ved Kilden blot mæle et Ord, thi da mister Vandet maaske sin Kraft, men næsten enhver, som er stærk nok dertil, søger at puffe de andre tilside og selv trænge sig frem. Og med megen Omhu vaages der over, at ingen med urene Sygdomme, ja end ikke nogen, som lider af Fnat, gæster Kilden, thi ogsaa da vil Vandet muligvis miste sin Kraft eller endog helt forsvinde.

en Skærv i Blokken, saafremt ikke alt i Nattens Løb er blevet sviret eller doblt op, og dette var ikke saa sjældent Tilfældet, thi Kildestederne afgav efterhaanden i høj Grad Plads for ubegrænset Tøjlesløshed i alle Maader, og deres Ry blev derfor omsider ringere end ilde.

Følgende lille Vers, der er taget fra et Skrift, som udkom omkring Midten af det sekstende Aarhundrede, taler i denne Henseende sit tydelige Sprog:

Aff pillegrimsreyse kommer inted gaat,
det kommer dem stundom selff til spaat.

Hand far saa til den helige Sted,
sit arbeyd forsømmer han dermed.
Haffuer han penninge i sin vere,
dem skal hand saa bortdricke dere.
Saa skeer och end vel stundom det,
at hand faaer store Hug tilmet.
Hand bliffuer en skalck, det feyler ey,
herfor skal hand icke sige ney.
Saa bliffuer hustruen i horeri lærd,
Det skal da være en Helligdomsfærd.

Den Tendens, som Digtet har, sigter dog mest paa at ramme det »katolske Væsen«, som trods al Kirkereformation endnu i mangfoldige Aar havde dybe Rødder i Befolkningen, og dette gjaldt naturligvis navnlig den i Bund og Grund saa fuldstændig uoplyste Almue.

Men alt det afskrækkende til Trods, som klæbede ved Dyrkelsen af Helligkilderne, saa havde disse dog i Virkeligheden Betydning i sundhedsmæssig Henseende.

I Tider, da den personlige Renlighed var noget helt ukendt for langt den allerstørste Del af Befolkningen, da de fleste overhovedet aldrig vaskede sig, i hvert Fald ikke godvillig, kunde en saadan Renselse som den ved Helligkilden, eller Badning af Saar og andre syge Steder have en gavnlig Virkning; og at Tilliden til Kildernes lægende Kraft var stor, derom vidnede de mange efterladte Krykker, Stokke, Bandager

og andet af den Slags, som Morgenen efter Valfarten fandtes efterladt ved Kilden og paa Markerne i Nærheden deraf, foruden de mange Klædningsstykker, der af dem, som havde fundet Helbredelse eller Lægedom ved Kilden, var efterladt der til de fattige. Mange af Kildegæsterne rejste smaa Kors prydede med Haar eller Klude eller forsynede med Indskrifter i Taknemlighed over den Lindring eller Helbredelse, de fandt ved Kilden, og af hvilke det fremgaar, at saavel Gejstlige som Borgere og Bønder har søgt Kilderne. Senere Tidens mange Forordninger med Forbud imod at rejse disse Kors blev længe slet ikke respekterede af Almuen, til Trods for de strænge Straffe, som Overtrædelsen heraf medførte, et saa fast Tag havde denne Tradition i vide Kredse saavel i Landbefolkningen som i Byboerne.

Samtidig med, at Kildedyrkelsen imidlertid syntes at tabe i Betydning, var der en Kilde, hvis Ry voksede over det ganske Land, nemlig Helene-Kilden ved Tisvilde; den havde tre Væld i umiddelbar Nærhed af hinanden.

ERICH HANSEN, der var Sognepræst i Græsted, udgav 1650 »En kort Beretning Om Helenæ Kilders Oprindelse/ Brug og Missbrug/ udi Sieland«, hvori han om Valfarten til Kilden bl. a. skriver:

»Oc allermest paa S. Hans Afften/ ligesom Folck endnu paa denne Dag aff vrang Indbildning i hobetal paa forbemelte Tider søge did/ lige som Gud Allermectigste icke saa vel paa andre Tider skulde kunde gifue Vandet sin Krafft/ som paa de Tider. Imod alt saadant bleff befalet udi almindelig Landemode Anno 1617. at ingen skulde legge Helle-Lene/ som saa kaldis/ nogen Dyrckelse til hos den Kilde/ ey heller settis noget Kaars med Haar eller Klude paa/ etc. Thi det vaar en Vederstyggelighed/ som mand burde at paamine om: Men at ald den Krafft som findis der i Vandet/ leggis GVd til/ saa hand tackis der for alleene/ baade med Almysse til de Fattige i Blocken i Thiisvelde oc i alle andre Maader: Saa der icke brugis nogen Papistiske Affguds Dyrckelse S. Hans Nat eller Tider aff vrang Tro.«

Som det heraf vil ses, har altsaa endnu, mere end hundrede Aar efter Reformationens Indførelse, Kildedyrkelsen i hvert Fald til en vis Grad bevaret det »papistiske Væsen«.

At Helenekilden ogsaa nød officiel Anerkendelse ses bl. a. deraf, at

Sct. Hansnat paa Helenegraven ved Tisvilde. 1846.
Efter Førsteudkastet til J. V. Sonnes Maleri med ovenstaaende Motiv.

CHRISTIAN DEN FJERDE, som havde ladet medicinske Professorer undersøge Kildevandet, oprettede et Herberge i Tisvilde for Kildegæsterne; og af Aktstykker vedrørende Almisser udredet af Aarhus Øvrighed fremgaar det, at der er tilstaaet »een vanfør Qvinde ved Navn METTE POVELSDATTER, som gaer paa to Krykker og haver stedse været her i Aarhus til Hjælp til hendes Reise til St. Helenekilde i Sjælland i Mk. 8 Sk.«

Hvorvidt METTE POVELSDATTER havde noget Udbytte af sin Kilderejse, derom vides der intet; men den Omstændighed, at syge valfartede til Helenekilden endog helt fra Jylland og tildels med offentlig Støtte, denne være da iøvrigt nok saa beskeden, er jo et Bevis godt nok paa Kildens grundfæstede Anseelse.

Helenekilden var kun en af de mange, men den, hvis Ry holdt sig længst, og som tildels havde bevaret det indtil for kun faa Aartier tilbage.

Dr. JOH. CHR. LANGE, der i sin Bog: »Lære om de Naturlige Vand«, Kbhvn. 1756, giver en Skildring og kritisk Vurdering af de mest kendte Brønde og Kilder, beretter bl. a. hvorledes en Fisker, som LANGE traf paa i Tisvilde, fuldt og fast troede at kunne lugte den dér ifølge Sagnet

begravede hellige HELENES balsamerede Legeme, medens LANGE selv overfor bemeldte Fisker maatte bekende ikke at have saa stærk eller lykkelig en Lugt. Samme Doktor beretter videre:

»Jeg kiender Borgere her i Kiöbenhavn, som forsikre, at have befundet sig meget vel efter dette Vand, og deri at have fundet Raad mod Lamhed, gamle Skader i Ledemodene, Riven og Gichtiske Tilfælde, Blods-Forstoppelser etc., som var lykket dem, uden at have sovet paa HELENES Grav, da de fra Kilden lige have søgt Landsbyen; hvilken Bevægelse hialp til Sæde og Sveed, saa at de befandt sig meget vel derefter. Andre kiender jeg, som med samme Svagheder ere komne tilbage, med hvilke de begave sig til Kilden, uagtet, de have giort HELENE Selskab i at hvile ved hendes Sove-Kammer; Blandt disse sidste veed jeg en Pige paa 15 Aar, som i den eene Side var hentagen, og en anden, som havde Hævelse i Beenene.«

Dr. LANGE fortæller ogsaa om, hvorledes de syge, som Sct. Hansdag søger Lægedom og Helse ved Kildens Vand, »med saa stor Begierlighed øse deraf, at det ikke ret hastig kand samle sig igien i Kisten, der er bygt over Kilden. Vandet bruge de saaledes: De drikke saa meget deraf som dem synes tienligt, eller og at de toe de Steder og Ledemode paa Legemet, som have nogen Mangel, og haste derpaa af al Magt til HELENES Begravelse-Sted, som ligger en god Spatseregang derfra, hvor de legge sig at sove, enten oven paa, eller ved Siden, og der forvente den Helbred, de ønske sig. Slaaer det Feyl, igientages Curen nogle Dage efter hinanden.«

Man mærker heri, trods Fremstillingens objektive Form, hvorledes den saglige og kritiske Vurdering af Kilden som Sundhedsbrønd i nogen Grad har svækket Tilliden. Allerede den berømte danske Læge og Naturforsker OLE WORM, der levede og virkede i den første Halvdel af det syttende Aarhundrede havde imidlertid udtalt sig meget nedsettende specielt om Helenekilden, forøvrigt i Modsætning til en noget yngre samtidig Berømthed, nemlig den danske Læge og Videnskabsmand THOMAS BARTHOLIN, som anbefalede at søge Kilderne for adskillige Sygdomme.

Nu er Helene-Kilden fredet.

Paa Grund af navnlig de seneste Aars stærke Storme stod den i

Fare for at styrte i Havet, og paa Finansloven er der derfor ydet et Beløb paa 3000 Kroner til dens Beskyttelse og Vedligeholdelse.

Som et kulturhistorisk Minde skal den til kommende Slægter bringe Bud om Forfædres stærke Tro til, at »GVds Kilde hafver Vandets/ ja Rigdoms oc Velsignelsis/ Fylde oc Offverflødighed/ for hvilket ocsaa hans store Naffn være Æret.«

En Kilde, der laa ret nær ved København, nemlig noget syd for »Tuborg«, og som bl. a. paa Grund af Beliggenheden i lange Tider blev stærkt søgt af Hovedstadens Befolkning, var Vartov-Kilden eller Sct. Hans-Kilden, der ikke blot i den katolske Tid men ogsaa efter Reformationens Indførelse nød megen Anseelse som Sundhedskilde.

En anden ogsaa i Københavns Nærhed beliggende Helligkilde, som navnlig i det attende Aarhundredes første Halvdel blev meget søgt især af Almuen, var Vangede-Kilden, noget nord for Gentofte Sø. Den var som Valfartskilde af langt yngre Dato end Vartov-Kilden, hvis egentlige Afløser den var blevet, da Kildemarkedet ved Vartov Kilden havde faaet et saadant Vanry, at de kildesøgende omsider maatte søge andetsteds hen.

Interessen for Vangede-Kilden tabte sig imidlertid, da Kirsten Piils Kilde i Klampenborg Dyrehave efterhaanden drog Opmærksomheden mere og mere til sig.

Nogen Helligkilde har Kirsten Piils Kilde dog næppe været, i hvert Fald ikke af synderlig Betydning.

Stedets Befolkning synes at have kendt den og kaldt den ved det samme Navn som det, den nulevende Slægt er fortrolig med; men det Sagn, der knytter sig til Kildens Oprindelse, og som vil henføre denne til Aar 1583, er dog knapt troværdigt.

Kendt af Københavns Befolkning blev Kilden først, efter at HENRICH BRINCKMAN, der var Dansemester ved Det kgl. Theaters franske Hoftrup, i Begyndelsen af 1730erne fandt Kilden og — i Forening med en Ven ved Navn GREVE — istandsatte den; bl. a. anbragte han den Stenkumme, som ogsaa nu findes dér, og som han forsynede med sit Navn, hvorfor Kilden ogsaa i meget lange Tider blandt Københavns Befolkning var mest kendt under Navnet Brinckmans Kilde.

Over Kildens Stensætning anbragtes ved Istandsættelsen følgende Strofer:

Naturen viiser her, hvad godt den har i Eye,
Da Kilden brød sig ud af hine skiulte Veye.
Kirstine Piil var den, som fandt det Kilde-Vand, 1583,
Som blev ved Brinckman og ved Greve sat i Stand, 1732.

Længe var det overvejende Københavns Borgerskab, som søgte den vidunderligt beliggende Brinckmans Kilde eller Kirsten Piils Kilde; men da Kildens Vand efterhaanden fik voksende Ry for Lægedom, søgte Hovedstadens Befolkning dertil i stigende Tal; og dette bliver navnlig Tilfældet, da henimod Slutningen af det attende Aarhundrede Gøglere, Spillemænd og Handelsfolk faar Tilladelse til dér at opslaa deres Telte og Boder.

Vel søgte syge endnu stadig Helsebod ved Kilden, men det var dog herefter navnlig Kildemarkedet, som i Begyndelsen af det nittende Aarhundrede blev henlagt til den nær ved beliggende Bakke, og hvortil Kirsten Piils Kilde laante Navn, der drog Hovedstadens Befolkning den Gang, som ogsaa nu til Dags; og det Liv, der endnu i vor Tid Sct. Hans Aften og Nat udfolder sig dér, er saaledes paa en Maade i Slægt med vore Forfædres Kildefester, i nogen Grad dog uden det Poesiens Skær, som trods alt hvilede over disse, men til Gengæld ogsaa uden den triste Baggrund af de mange forpinte og lidende, som forhen søgte Kilderne for deres Helbreds Skyld.

Naar Kildedyrkelsen efterhaanden døde ud her i Landet, var en af Aarsagerne den forbedrede Sygebehandling og da ikke mindst den udvidede Adgang til virkelig Hospitalsbehandling.

Forhen havde Hospitalerne jo nærmest været Stiftelser bestemt til Ophold for syge og affældige Mennesker, og de var overvejende blevet oprettede af kristelige og filantropiske Institutioner og Selskaber. En Forandring heri indtraadte, da i 1757 Frederiks Hospital i København blev aabnet, det skete ganske vist i Kontakt med den almindelige Udvikling, men Danmark kom dog ved at være et af de første Lande, der oprettede et saadant Hospital, til at indtage en førende og anset Stilling inden for det europæiske Hospitalsvæsen.

Paa et Omraade stod man dog stadig i Stampe, nemlig med Behandling af de afsindige. Det var endnu ikke erkendt, at det var egentlig syge Menneskers Velfærd, det her drejede sig om.

Da Vartov fra 1697 overvejende benyttedes til Forvaring af sindsyge fra hele Landet, blev den Plads, der raadedes over, snart alt for indskrænket, selv efter at der 1709 blev foretaget en betydelig Udvidelse. Og Kongen udgav derfor Befaling om, at der ved samtlige Hovedhospitaller skulde indrettes særlige Rum for de vanvittige. Dette sker ogsaa, men uhyre langsomt; og mange samtidige Beretninger stemmer overens i, at de sindssyge ikke har haft det godt under de ny Forhold.

At de syge imidlertid kan have haft det forholdsvis godt i Vartov, fremgaar af en Brevveksling mellem Københavns Magistrat og Konventhusets Direktion i Anledning af, at Magistraten vil have en Kvinde flyttet til Pesthuset paa Vester Fælled.

Direktionens Skrivelse gaar ud paa, at »det er bekiendt, at i Pesthuset er saa miserable Logementer, som ikke findes slettere i noget Hospital her i Byen, baade i Henseende til Indrettelsen i sig selv, som og at det for alle Vinde ved den aabne Strand er exponeret adskillige Inkommoditeter, at man billigen maa have Betænkning i, ja fast Samvittighed over at lade nogen der indkomme, som var vant til bedre som den forhen indsatte KAREN HANS FUIRENS eller den ommeldte berettes at have. Og som der da ingen aparte Logementer i Pesthuset er eller kan vorde indrettede med Varme, thi at indsætte hende i en af Daarekisterne, om hun ikke paa anden Maade kunde handles, var vel noget for haardt, og at betro hende iblandt de andre Lemmer, kunde Pesthuset da være den samme Fare undergiven af Ildebrand, som der nu befrygtes af Vartov Hospital, hvor hun har indkøbt sig.«

Der skulde dog gaa henved et halvt Hundrede Aar, før St. Hans Hospital blev saa forfaldent, at det slet ikke kunde benyttes.

1769 flyttedes det til Krigshospitalets Ladegaard ved Sct. Jørgens Sø, og der blev her indrettet Plads til 200 mest taabelige, galne og alle ælendige Mennesker, »hvilke nu bekomme meget beqvemmelig Lejlighed hver efter sin Tilstand endog nye gode og varme Daarekister for de Ulyksalige, som have mistet deres Forstand.«

Der kom dog stadig mange Klager frem fra Tid til anden efter Flytningen over Behandlingen af de syge. — Men ogsaa selve Indretningen af Hospitalet var slet: man spærrede saaledes de syge inde i Rum uden Vinduer eller anden direkte Adgang til Lyset, der kun sparsomt fandt Vej gennem Jerngitret i Døren; en Sovebriks var hele Indboet.

Der skulde atter hengaa omtrent et halvt Aarhundrede inden disse slette Forhold radikalt ændredes.

Rundt om i Verden rejste der sig omkring Aarhundredskiftet en Bevægelse for at befri de sindssyge fra deres Lænker og Bur. — Direktøren for det franske Sindssygehospital Bicêtre, den læge PUSSIN, var den, der en Majdag i Aaret 1798 som den første løste de sindssyge af deres Lænker; en anden samtidig, den berømte franske Læge PHILIPPE PINEL var ligeledes en af denne Sags Foregangsmænd. Denne Bevægelse, der vandt voksende Tilslutning i alle Kultursamfund, satte sine Spor ogsaa herhjemme.

I Aaret 1816 flyttede Sct. Hans Hospital, CLAUDI ROSSETS Stiftelse, til Bistrup Gods ved Roskilde, hvor det stadig er, men rigtignok nu i en væsentlig forbedret og stærkt forøget Skikkelse, og hvor de skiftende Tidens Principper for den fremadskridende Udvikling i Behandlingen af de syge har haft frugtbare og gode Vilkaar.

Samme Aar, 1769, som der paa Ladegaarden blev indrettet Plads til de sindssyge, aabnedes Almindelig Hospital, som dengang laa i Amaliegade, til Afløsning for Sjæleboderne og Silkehuset. Ogsaa dette var et stort Fremskridt for hin Tid; men Forholdene paa dette Plejehospital var dog af en saadan Art, at den kendte Filantrop LUDVIG ISRAEL BRANDES, Hospitalets senere Overlæge, i Aaret 1852 offentlig slog til Lyd for Oprettelsen af et Sygehjem for dèr at kunne faa anbragt nogle af dem, som paa Grund af langvarig eller uhelbredelig Sygdom vel er berøvet Muligheden for selv at kunne klare for sig, men som ved Opholdet et saadant Sted bedre vilde kunne bevare Forbindelsen med deres Forhold forhen, end det vilde være muligt under Ophold i Almindelig Hospital. Kjøbenhavns Sygehjem, som blev Resultatet heraf, aabnedes 1859 paa Rolighedsvej og henflyttedes 1922 til Ordrup.

De Hospitaler, som fra Tid til anden tidligere var oprettede paa

Det kgl. Frederiks Hospital.
Efter Fotografi.

Grund af Krig eller Pest, blev paany ophævede, naar Faren var drevet over, og der var saa atter kun de sædvanlige Hospitalsstiftelser til at tage sig af de syge.

Med Aabningen den 31. Marts 1757 af Frederiks Hospital i Bredgade, dengang kaldet Norgesgade, sker der heri en meget betydningsfuld Forandring, som blandt andet ogsaa karakteriseres derved, at Bartskærerne, eller Amtskirurgerne, som de nok saa gerne kaldte sig, herefter ikke har Eneret, saaledes som de i Aarhundreder egentlig havde haft det, til at foretage Operationer; og med dette Hospital bliver for første Gang her i Landet den Tanke ført ud i Livet at indrette en Helbredelsesanstalt, et Sygehus for saavel dem af høy som af nedrig Stand, et Sted hvor Betingelserne for Lindring og Helsebod vilde blive bedre end i Hjemmene og i Hospitalsstiftelserne.

Men ogsaa i anden Henseende betegner Oprettelsen af Frederiks Hospital en væsentlig Kursændring, idet dette fra Statens Side er

den første Begyndelse i Omsorgen for de syge, der forhen havde været henvist til Hjælp fra private eller fra de lokale Myndigheder, medens Staten som saadan ikke tidligere havde erkendt, i hvert Fald intet havde gjort for at opfylde Forpligtelsen til at tage sig af de syge.

Syv Aar forinden Hospitalet blev taget i Brug, altsaa i Aaret 1750, var der i Børnehuset paa Christianshavn blevet indrettet et Hittebørnshospital, hvortil der var knyttet to Fødselshjælpersker til at betjene hemmeligt fødende.

Dette Hittebørnshospital blev henlagt til Frederiks Hospital 1759, og ved Forordningen af 7. December 1770 fik det en mere udtalt Karakter af Fødselsstiftelse; denne skulde dog tillige, saaledes som Hittebørnshospitalet forhen, ogsaa være Plejestiftelse for nyfødte Børn, hvis Forældre paa Grund af Skamfølelse, maaske omend ikke aabent udtalt, undertiden ogsaa af manglende Interesse for eller Kærlighed til den nyankomne lille Verdensborger, vilde afgive deres Børn.

Hermed var den Forbindelse skabt imellem Frederiks Hospital og Fødselsstiftelsen, som er bevaret siden, idet Rigshospitalet tog den i Arv, da det i 1910 afløste Frederiks Hospital.

Interessen for et velordnet Hospitalsvæsen, hvis første betydningsfulde Resultat altsaa var Oprettelsen af Frederiks Hospital, hvor »alting var indrettet for arme, fattige og nødlidende Mennesker, til Guds Ære og Nødlidendes Husvælelse«, gav sig henvend et halvt Aarhundrede derefter Udslag i en kongelig Resolution af 6. Juni 1806, ifølge hvilken Amtmændene i Landets 17 Amter maatte bemyndiges til at sørge for Indretningen af Sygehuse i de forskellige Amter, foruden de alt eksisterende, hvis Utilstrækkelighed havde vist sig skæbnesvanger.

At Interessen imidlertid ikke har været almindelig, i hvert Fald ikke hos dem, hvem det paahvilede at efterkomme Resolutionens Anvisning, fremgaar deraf, at endnu 16 Aar derefter havde kun et Amt, nemlig Præstø Amt, indrettet et Sygehus i Henhold til Resolutionen af 1806; og det Lov, en samtidig Skribent, den senere Fabrikdirektør O. I. RAWERT, i Forbindelse med en Skildring paa første Haand af dansk Hospitalsvæsen i Begyndelsen af det nittende Aarhundrede giver af dette Amtssygehus, er ikke synderligt straalende.

Som en Karakteristik, der bedre end andet kan give et klart Indtryk

af Forholdene, hvorunder syge Mennesker dengang levede, skal vi her med RAWERTS Ord gengive et Par af hans Iagttagelser:

Paa Sygehuset i Odense, af hvilket den ene af de i det følgende omtalte Bygninger for sindssyge Patienter forøvrigt er bevarede endnu, var Forholdene nogenlunde »undtagen paa det Sted hvor de veneriske Syge laa . . . Her saae det skrækkeligt ud. Allerede paa Trappen mødte mig en ubehagelig Stank; men intet lignede den, som kom mig imøde, da Døren aabnedes til Sygeværelset. At kaste et Øie derind see en Høne med en talrig Flok Kyllinger gaae paa Gulvet, og at styrte mig ud af Værelset, var et Øiebliks Sag. — Bade Indretning var ikke i Sygehuset. Den der førte mig omkring sagde, at saadant havde været der, men var afskaffet, som noget unyttigt!!! . . . Adskilt fra Hospitalet og Sygehuset ere tvende Bygninger for Vanvittige; i den ene er 15, i den anden 16 Kamre. Denne sidste er senest opført. Det er en langagtig Bygning, hvorigennem løber en Gang, som har de 16 Kamre paa den ene Side. I disse indespærres de meest rasende. Paa eet nær var Gulvene i de øvrige Kamre belagt med Muursteen, og havde Fald til Ydermuren, hvori var en Aabning for at Ureenligheden kunde udflyde derigjennem. Det Hele var ikke uligt den Maade, hvorpaa jeg i Tydskland har seet Svinestier indrettede. Reenlige vare Kamrene ingenlunde. Lænker(!) og Tvangstrøier hang paa Gangene.«

Og dog forefandt RAWERT i Aarhus, i Landets næststørste By, Forhold, han betegner som endnu slettere; han siger bl. a. om en Daarekiste dér, at han ikke har set noget skrækkeligere. De syge var her indespærrede i Aflukker, som kun fik Lys og Luft gennem en lille firkantet Aabning i Døren dertil, og »paa Gulvet er udbredt Halm, som hver 14 Dag fornyes. Paa et saadant Sted havde nu et levende Væsen tilbragt 22 Aar, og dette levende Væsen var et Menneske en fordums Degn . . . En Bondekone havde, da hun var formuende, erholdt en noget bedre Pleie; hendes Værelse havde dog det forud, at det var lyst, og at det kunde varmes om Vinteren.«

Nogle Amter, f. Eks. Svendborg og Viborg Amter, havde endnu Aar 1821 overhovedet intet Sygehus, medens derimod Horsens vel nok var den af Danmarks Købstæder, som havde flest, foruden tre Hospitaler

ogsaa tre Sygehuse, nemlig et Militærsygehus, et Sygehus for Byen og et for Amtet.

Lægekunstens Udvikling, der ikke mindst i Begyndelsen af forrige Aarhundrede var i stærk Vækst, satte imidlertid sine tydelige Spor ogsaa i Sygehusforholdene, hvad der bekræftes af RAWERTS Skildring af Sygehuset i Helsingør og — i særlig Grad — af Lemmestiftelsen og Sindssygeanstalten Sct. Hans Hospital, som faa Aar forinden, 1816, var endeligt overflyttet fra Ladegaarden i København til Bistrupgaard ved Roskilde.

Med Frederiks Hospital hævdede København sig stadig som den af Danmarks Byer, hvis Sygehusforhold var mest tilfredsstillende; men til Trods for at ret mange Sygdomme, saaledes bl. a. »Børnekopper, Skab, Spedalskhed, Galenskab eller nogen Slags inkurabel Sygdom«, ikke behandlede dér, saa at Patienter lidende heraf maatte søge Behandling andetsteds, havde Hospitalet dog ret hurtigt vist sig at være for lille til at kunne imødekomme de Krav, som stilledes dertil med Hensyn til Indlæggelse.

Det var oprindelig blevet indrettet med 300 Senge, fattige og syge til Husværelse, men var ikke dengang nogen Statsinstitution paa samme Maade som Rigshospitalet nu, og det nød kun et beskedent offentligt Tilskud til Driften, hvorfor de 300 Pladser af økonomiske Grunde blev delt i 125 og 175 for henholdsvis ubemidlede og betalende Patienter.

Da Indlæggelserne paa Hospitalet imidlertid stadig tog til, bl. a. ogsaa fordi STRUENSEE, antagelig af Hensyn til, at det var Universitetets Undervisningshospital, egenmægtig havde ophævet Bestemmelsen om, at veneriske Sygdomme ikke skulde kunne behandles dér, medførte dette, at det blev nødvendigt i større Udstrækning at lægge Beslag paa et andet københavnsk Hospital, som derfor i stedse højere Grad blev Københavns kommunale Hospital og Sygehus, nemlig Almindelig Hospital, der dengang laa i Amaliegade, og som var taget i Brug 1769.

Forholdene her var dog utilfredsstillende, thi Hospitalet var indrettet til Lemmestiftelse men ikke til Sygehus; og værre blev det, efterhaanden som Sygeafdelingen udvidedes paa Lemmeafdelingens Bekostning. Var det slette Forhold, der raadede for den sidstnævnte Afdelings Vedkommende, saa stod det dog ikke væsentlig bedre til med

Hensyn til de syges Afdeling, hvor saaledes det Rumfang Luft, der ansaas fornødent for hver enkelt Patient, grundet paa Pladsmanglen efterhaanden reduceredes med gennemsnitlig omtrent en Tredjedel!

Saaledes var Hospitalsforholdene i København, da den store Kolera-epidemi udbrød i Juni 1853 og paa en saare uhyggelig Maade viste, hvor utilfredsstillende de i Virkeligheden var.

Koleraafdelingen paa Frederiks Hospital, der ikke var indrettet med nogen Epidemi for Øje, blev hurtig fyldt, og Sygeafdelinger blev indrettet flere forskellige Steder i Byen; men mange Kolerapatienter maatte paa Grund af den raadende Hospitalsmangel forblive i Hjemmene. Saa lidet tilfredsstillende var imidlertid Hospitalsbehandlingen under Epidemien, at det senere kunde konstateres, at Dødelighedsprocenten blandt de hospitalsbehandlede Kolerapatienter var større, end den var for dem, som var forblevet i Hjemmene; en i nogen Grad medvirkende Aarsag hertil tør dog maaske ogsaa søges deri, at særligt haardt angrebne Patienter fortrinsvis er blevet indlagt paa Sygehusene.

Epidemien havde virket som et alvorligt Varsko, og blandt Følgerne deraf blev ogsaa en det samme Aar nedsat Kommission, hvis Opgave det var at undersøge Sygehusforholdene i København og afgive Betænkning derover, og i Kommissionen fik paa Dr. L. I. BRANDES' Initiativ en Mand Sæde, som utvivlsomt frem for nogen ved sin Indsigt og Fasthed bidrog væsentlig til en radikal Forbedring af disse Forhold, det var Dr. med. MORTEN MORTENSEN HASSING; han modsatte sig nemlig haardnakket, trods den til en Begyndelse overvejende Stemning i Kommissionen derfor, Forslaget om at flytte Lemmestiftelsen fra Almindelig Hospital og indrette dette til Sygehus, og da HASSING fra sin Lægegerning ved dette Hospital kendte Forholdene der paa det nøjeste, havde hans Standpunkt af samme Grund sikkert des mere Vægt, og sejrede; hvilken Betydning dette fik for det københavnske Hospitalsvæsens Udvikling, vil fremgaa af det følgende.

Da den omtalte Kommission havde afgivet sin Betænkning, nedsattes der i 1855 en ny Kommission, hvoraf ogsaa HASSING en Tid var Medlem, og hvis Hverv det var at videreføre den foregaaende Kommissions Arbejde og forestaa Oprettelsen af et nyt Sygehus, og

Kommunehospitalet set fra Rosenborg Bastion.

Fra »Illustreret Tidende« den 30. Juni 1861.

hvis Resultat blev Københavns Kommunehospital, som blev taget i Brug den 19. September 1863.

Kommunehospitalet, hvis Opførelse blev forestaaet af kgl. Bygningsinspektør, Professor HANS CHR. HANSEN, er bygget efter det saakaldte Korridorsystem, og det fik iøvrigt straks det Lov af sagkyndige baade herhjemme og i Udlandet, at det var sin Tids smukkeste og i enhver Henseende mest praktisk indrettede Hospital; allerede under Opførelsen deraf var det blevet indrettet med Vandklosetter, et navnlig for den Tid meget stort hygiejnisk Fremskridt; og endnu efter Forløbet af seks Tiaar, i hvilket Tidsrum det ganske vist er blevet udstyret med mange ny tekniske Forbedringer, nyder Kommunehospitalet stadig stor og velfortjent Anseelse; og det er vedvarende med sine 1020 Sengepladser Københavns Kommunes Hovedhospital.

Foruden Kommunehospitalet og Sct. Hans Hospital, hvis nyopførte Kurhus blev taget i Brug 1860, fra hvilket Aar Hospitalets Lemmestiftelse ophævedes, hvorefter kun nervelidende og sindssyge anbringes

dér, raader Københavns Kommune over Øresundshospitalet — oprettet 1875, der navnlig anvendes til Behandling af lungetuberkulose og Patienter med almindelige medicinske Sygdomme —; Blegdams-hospitalet — aabnet 1879, der er Kommunens specielle Epidemisygehus, og som ved sin fortræffelige Indretning har været Mønsterhospitalet for et meget stort Antal Epidemisygehuse i Europa —; Sundby Hospital — der oprettedes 1902, og som tidligere navnlig havde til Formaal at yde de mange tilskadekomne fra Sundbyernes omfattende Fabrikskvarterer fornøden Hjælp; dets Betydning er dog senere udvidet, saa at det nu er et almindeligt, forøvrigt meget anset, kirurgisk Hospital —; Balders Hospital — som blev taget i Brug 1903, belægges overvejende med Patienter lidende af medicinske Sygdomme —; som det allerførste Specialitetshospital i Norden bør fremhæves det tidligere Vestre Hospital, oprettet 1886 som specielt Hospital for prostituerede; efter den lovordnede Prostitutions Ophævelse 1906 er det overgaaet til at blive Sygehus for baade Hud- og Kønssygdomme og har faaet Navn efter den berømte danske Læge, Venerologen RUDOLPH BERGH —; Boserup Sanatorium for lungetuberkulose, oprettet 1901; Børnehospitalet paa Fuglebakken og enkelte andre, hvoriblandt navnlig siden 1913 Bispebjerg Hospital, der er bygget efter Pavillonsystemet over et Areal paa 21 Hektarer, og som har Plads til 700 Patienter.

Med Udviklingen af Københavns Hospitalsvæsen er især i de senere Aar fulgt Oprettelsen af Rekonvalescenthjem og Plejehjem, Vintersbølle, Skjoldborg, Hegels Minde, Faarupgaard og Gyvelholm; det sidstnævnte oprettet som Plejehjem for tuberkulose Mænd.

Københavns Nabokommune, Frederiksberg, oprettede 1863, samme Aar som Kommunehospitalet i København toges i Brug, sit særlige kommunale Sygehus; og Frederiksberg Kommune har et Hospitalsvæsen, der i almindeligt Omdømme og i Fagfolks Anseelse staar Maal med det bedste.

Stor-København rummer endnu et storslaet Hospitalskompleks, nemlig Rigshospitalet med Fødsels- og Plejestiftelsen, som 1910 afløste Frederiks Hospital og den tidligere Fødsels- og Plejestiftelse. Selve Rigshospitalet er opført i Pavillonstil, ligesom det foran-

nævnte tre Aar senere indviede Bispebjerg Hospital, det raader over Plads til 850 Patienter, Fødsels- og Plejestiftelsen medregnet, hertil kommer desuden 100 Sengepladser for de nyfødte Børn.

Endvidere er der i Hovedstaden flere Hospitaler af mere eller mindre privat Art, f. Eks. Diakonissestiftelsens Hospital og Sankt Lukasstiftelsens Hospital; det katolske Sct. Josephs Hospital og Sct. Elisabeths Hospital — der ligeledes er et katolsk Hospital, og som nyder almindeligt Ry, bl. a. grundet paa den humane Aand, hvori det ledes —; Dronning Louises Børnehospital; Finsens medicinske Lysinstitut og Kysthospital og andre.

Til de forskellige Hospitaler er der i Reglen knyttet Poliklinikker for Patienter, der kan behandles ambulant. Den ældste Poliklinik herhjemme oprettedes i København 1869 i Tilslutning til Kommunehospitalets 4. Afdeling.

I København er der endvidere foruden de Klinikker, som er forbundet med Hospitalerne, en selvstændig kommunal Poliklinik, og paa Frederiksberg en tilsvarende Klinik, som delvis opretholdes ved kommunalt Tilskud.

At Poliklinik-Institutionen har vundet stor Tilslutning og er indgaaet som et betydningsfuldt Led i Hovedstadens Sygebehandling tør udledes blandt andet deraf, at f. Eks. Elisabeth-Hospitalets og Rigshospitalets Klinikker er nogle af Europas mest søgte.

Trods den betydelige Forbedring af Hospitalsforholdene ikke mindst i Hovedstaden sammenlignet med Tilstandene paa dette Omraade før i Tiden er de dog ikke saa gode, som de bør være; mange friske Sygdomstilfælde maa ofte vente ret længe, undertiden maaske ogsaa for længe, inden den nødvendige Hospitalsbehandling kan faas; for nervelidende og sindssyge Patienters Vedkommende skyldes Forholdet antagelig den Omstændighed, at de specielle Sygehuse ikke sjældent snarere maa betragtes som Hospitaler i dette Ords ældre Betydning, d. v. s. som Plejestiftelser for uhelbredelige, end som egentlige Helbredelsesanstalter.

Den stadige Pladsmangel har man søgt forskellige Udveje for at afbøde saa virkningsfuldt, som muligt, saaledes ved de foran omtalte offentlige Rekonvalescenthjem og Plejehjem.

Foruden disse er der ogsaa andre Rekonvalescenthjem af mere eller mindre privat Natur, og som i stor Udstrækning har deres Klientel ogsaa blandt Sygekassernes Medlemmer, en Ordning, som ikke mindst Dansk Sygeplejerskeraad har været meget virksom for at faa etableret.

I den Hensigt at bøde paa Hospitalernes begrænsede Plads virker ligeledes den kommunale Hjemmesygepleje i København, der dels tager sig af saadanne Patienter, hvis Hospitalsindlæggelse ikke er absolut paakrævet, naar den nødvendige Pleje blot er for Haanden i Hjemmet, og dels af Patienter, som af Pladshensyn maa vente paa Indlæggelse.

De kommunale Sygeplejersker, hvis Gerning er meget lig Hospitalssygeplejerskernes, udfører imidlertid kun en Del af den Sygepleje, som hver Dag øves i mangfoldige Hjem; en større Del deraf udføres af Diakonisserne. Disses Uddannelse i Sygepleje svarer til den, andre Sygeplejersker gennemgaar, for nærværende et treaarigt Kursus, men dertil kommer desuden speciel Undervisning i Pleje af Børn og gamle saavel som i husligt Arbejde, og Uddannelsen foregaar herhjemme enten paa Diakonissestiftelsen, der er oprettet 1863, eller paa Sankt Lukasstiftelsen, oprettet 1900, og hvorfra Søstrene udsendes Landet over hver til sin Gerning, til et Arbejde, der bliver øvet i Stilhed, men som aftvinger Anerkendelse og Respekt af hver den, som forstaar, hvad det betyder, at der Aar ud og Aar ind, Dag for Dag og ofte Døgnet rundt ydes Pleje til Tusinder af syge, at Børn opfostres, at syge og svagelige, fattige og forkomne, gamle og unge opledes, besøges og hjælpes. Et saadant Arbejde kan næppe gøres, netop som det bør gøres, uden af den, som har det rette Sind dertil; og derfor er det da ogsaa en indgaaende Prøve, de unge Kvinder, der har besluttet sig til at gaa ud i Menighedsplejearbejdet, maa gennemgaa, forinden det er muligt at blive Diakonisse.

Hvor den, der kun har fra Haand i Mund, af Sygdom eller maaske anden Modgang tvinges i Knæ, der har Diakonissesøstre Arbejdsfeltet, hvor de vandt de Tusinder af fattiges og syges Hengivenhed ved deres opofrende Gerning igennem nu snart et halvt Aarhundrede;

saalænge er det nemlig siden, at Menighedsplejearbejdet i København tog sin Begyndelse.

Det var i Aaret 1873, omkring Midten af Oktober, *Søster ELLEN* (JOHANSEN SASS) efter Diakonissestiftelsens Anvisning paabegyndte dette Arbejde.

Motivet hertil var dette, at »der henligger hos den fattige Befolkning rundt omkring i Kjøbenhavn og Omegn mange gamle, lamslagne Mennesker og en Mængde baade ældre og yngre lidende Stakler, som ere i den ynkeligste, mest hjælpeløse Forfatning, fordi de enten ikke have Nogensomhelst til at hjælpe sig eller fordi deres Paarørende ere paa Arbejde. Sygdommens Beskaffenhed er ofte saadan (f. Eks. Kræft og Gigt), at de ikke kunne komme — eller forblive — paa et Hospital, og Familieforholdene og Alderen saadanne, at ingen Stiftelse let vil kunne opnaaes. Saadanne Stakler er det Søstrenes Opgave at besøge og yde den fornødne Pleje.«

Allerede efter blot et Aars Forløb, i December 1874, var Menighedsplejens Diakonissers Tal vokset fra en til tre. Deres Arbejde var dette fra tidlig Morgen at opsøge de mest hjælpeløse, nogle Steder at læse med vanføre Børn, som paa Grund af deres Lidelser ikke kunde komme til Skole, andre Steder at rede Lejet under en gigtsvag eller stelle om Børnene i Hjem, hvor Moderen var syg, at lave Mad, o. s. v., o. s. v. Søstrene havde saaledes fuldt op at gøre fra Morgen tidlig, indtil de ved Aften sent vendte tilbage til deres Hjem i Diakonissestiftelsen. Under alvorligere Sygdomstilfælde og ved Barsel forblev de dog gerne hos Patienterne baade Dag og Nat, saalænge det maatte anses fornødent.

Da det paa Grund af Datidens Forhold imidlertid voldte Menighedsplejearbejdet i København ikke ringe Besvær, at f. Eks. de, som søgte Menighedsplejen, maatte henvende sig til Diakonissestiftelsen paa Frederiksberg, Sporvejsforbindelse eller Telefon som nu til Dags kendte man jo ikke dengang, blev der i November 1877 lejet en lille Lejlighed Læderstræde 5, 2. Sal, hvorfra i de følgende Aar Arbejdet førtes videre og udvidedes.

I de senere Aar anvendes Diakonisserne i vid og voksende Udstrækning Landet over paa Sygehuse og til at forestaa og lede kommunale

Alderdomshjem, og i København anvender Magistratens 3. Afdeling Diakonisser i Syge- og Fattigplejens Tjeneste.

Det Arbejde, Diakonisserne i Aarenes Løb har udrettet i Hovedstaden som i det øvrige Land, er det ikke Formaalet her at beskrive; men det bør fremhæves, naar Talen er om Sygeplejen i vort Samfund, at da indtager Diakonisserne i Kraft af deres Gerning en Hædersstilling, saa sandt som at de Kvinder, der igennem Aarene tog sig dette Arbejde paa, i det store og hele har vist, at de havde baade Viljen og Evnen til at røgte denne Gerning; en af de vanskeligste, en ofte utaknemlig, men dog oftest en af de mest velsignelsesrige det er givet Mennesker at udføre.

Fra en ringe og beskeden Begyndelse voksede det Arbejde, som Søstrene lagde i Menighedsplejen, efterhaanden til at blive stort og omfattende; maaske var Arbejdet oprindelig nok saa mangesidet som nu, da bl. a. Arbejderklassens Forsikring i statsanerkendte Sygekasser har bidraget til at hæve den socialt, ligesom ogsaa Samfundet ved en i Aarenes Løb udvidet social Lovgivning f. Eks. med Henblik paa Arbejdsløshed og Sygdom har haft samme Virkning; men den Gerning, Diakonisserne igennem Aarene øvede, var ikke upaakrævet eller omsonst, og det Arbejde, de nu og i Fremtiden udfører, vil sikkert blive gjort paa samme uselviske og opofrende Vis som altid forhen.

Sygeplejerskens Gerning, hvad enten den øves i Hjemmene eller i Sygehuse og Stiftelser, brillerer ikke med de store og straalende Resultater, saaledes som undertiden Lægens gør det; men er mon nogen Gerning mere betydningsfuld end netop Sygeplejerskens?

Naar Oplæringen i og Udøvelsen af Sygeplejergerningen ogsaa herhjemme efterhaanden blev metodisk og praktisk ordnet, skyldes dette Eksemplet bl. a. fra Diakonissebevægelsen, der udgik fra den præjssiske By Kaiserswerth ved Rhinen, og fra den tilsvarende Bevægelse herhjemme, der i Anlæg og Arbejdsmetode havde den tyske Diakonissebevægelse til Mønster.

Under Paavirkning heraf er Hospitalerne saaledes efterhaanden gaaet bort fra Stuekone-Institutionen og er gaaet over til at anvende Sygeplejersker istedenfor. Reformen blev dog gennemført med Lempe. Paa Københavns Kommunehospital begyndte man saaledes dermed

af 21. April 1812 Københavns Borgere en almindelig Fattigskat, der, med forskellige senere foretagne Ændringer, er gældende som særlig Skat, indtil den afløses ifølge Lov af 19. Februar 1861 om Omlægning af Københavns kommunale Skatter. Efterhaanden forflygtigedes imidlertid i stedse højere Grad det humane Præg i Planen af 1799, og vekslende Fattigdirektioner udnyttede paa det nøjeste enhver Bestemmelse, som kunde bruges til at afskrække Befolkningen fra at søge Hjælp af Fattigvæsenet, hvorunder den meste sociale Forsorg var blevet henlagt; men da ifølge Lov af 4. Marts 1857 Forvaltningen af Københavns kommunale Anliggender omlægges, og Ordningen af Byens Fattigvæsen henlægges under en Borgmester og en Raadmand, gaar Udviklingen i modsat Retning.

Som et kulturhistorisk karakteristisk og særlig betydningsfuldt Led i en enkelt Samfundsklasses Bestræbelser for at undgaa at komme ind under saavel den private Velgørenheds Forsorg som det offentlige Forsørgelsesvæsen maa navnlig fremhæves de obligatoriske Laugssygekasser eller Svendelader og de senere, omkring Midten af forrige Aarhundrede oprettede private frivillige Sygekasser. Medens de frivillige Sygekasser optog alle Personer, der ikke kunde sikre sig gennem Laugskasserne, havde disse sidste skarpt afstukne Grænser for Medlemsskabet, bestemt ved de respektive Fags Rammer, saaledes som det var taget i Arv fra en fjern Fortid.

Allerede Middelalderens Gilder og senere Haandværkerlaugene havde nemlig i deres Skraaer eller Love Bestemmelser, der tog Sigte paa at yde Hjælp til Gildets eller Laugets »Brødre« og »Søstre«, som Medlemmerne kaldtes.

Oprindelig var Hjælpen kun saare beskedent, ofte nærmest af moralsk Natur eller i hvert Fald dog uden synderlig økonomisk Betydning; men i det store og hele vokser efterhaanden Viljen til at yde en virkelig og virksom gensidig Hjælp indenfor det enkelte Gildes eller Laugs Rammer.

I Skraaen fra c. 1200 for St. Knuds Gilde i Flensborg findes følgende Bestemmelse, at »æær nogher brothær ælder syster i syughe sæng, tha schule man lod kaste, hwozum schal wagæ øvær thæn syughe

menske; ogh hwo thæt ey wil gøre, bæther for nyy øøre pæning.«

Forpligtelsen fik saaledes kun nogen direkte økonomisk Betydning, forsaavidt den paagældende maatte vægre sig ved at efterkomme de gældende Bestemmelser, ellers ikke; men bl. a. den Omstændighed, at det efterhaanden var blevet saa nogenlunde almindeligt, at »Brødrene« trods Bøder og Laugsstyrelsernes indtrængende og gentagne Paamindeiser kneb ud og skulkede fra Syge- og Døendevagterne, har utvivlsomt været medvirkende Aarsag til Oprettelsen af de særlige Geselligder, d. v. s. Svendelaug, der var organiserede paa omtrent samme Maade som de almindelige Gilder eller Mesterlaug, men med mere gensidig Hjælpepligt, og som daterer sig navnlig fra det femtende Aarhundrede.

I en Skraa af 1403 for de københavnske Bagervendes Sante Karine Gilde findes der saaledes nøje fastsatte Regler for Medlemmernes Pligter og Rettigheder i Tilfælde af Sygdom og Død, Regler som i Sygdomstilfælde tilsiger den syge Laugsbroder en vis Understøttelse.

Det hedder i Skraaen bl. a., at »nar en broder dør vth aff wort broderskap, tha skulle alle brøderne waghe om natthen ower lighet oc om morghen følge lighet til kirken, oc alle brøderne skulle offre till messen for hanum oc komme lighet til graffue«. Den Laugsbroder, som svigtede sin Pligt, maatte betale Bod derfor, saafremt han ikke havde haft forsvarligt Forfald.

Om Hjælp i Tilfælde af Sygdom lyder Skraaen saaledes: »ær thet soo, ath en aff wore brødhære wordher siwg oc haffuer enthet at forthiere, tha skulle broderne komme hanum till hielp meth iiij sk lubesk vt aff bussen, och ær thet soo, ath then syghe the iiij sk haffuer fortheret, och thet bliffuer enthe bethre meth hanum, tha scall man faa hanum en iiij sk vth aff bussen, oc ær thet swo, att han bliffuer til passe igen, tha skal han the forskrefne penninge, som han haffuer opbaret, igen giffue aff hans forste forthiente løn vti bussen.

Item bliffuer then siwghe till passe igen, oc wil han wandre en annen wey till thieniste, tha skal han sette burghen, at han broderscappet scal igen betale the penninge, som broderne hafue lonth hanum

vti sin nød; ær thet oc swo, at han dør oc haffuer enthet at betale forskrefne penninge meth, tha skal thet were giørd i gudz hedher.«

4 Skilling lybsk var ganske vist heller ikke efter Datidens Forhold nogen stor Sum, men det var dog tilstrækkelig til for en kortere Tid at tilfredsstille det daglige Behov; og saavidt Oplysningerne rækker, synes de københavnske Bagervende hermed at have Æren for at have grundet den første Sygeforsikring, eller, om man vil: Sygekasse.

Den Ordning, som i det anførte ses vedtægtsfæstnet, har muligvis allerede forinden det nævnte Aar været Praksis, og muligt er det jo ogsaa, at andre kan have haft tilsvarende eller lignende Former, hvorunder de støttede deres syge; men Bagervendene af 1403 synes imidlertid med deres Gildeskraa at have været de første, som knæsatte Tanken om en Sygeforsikring paa gensidig Bekostning til fælles Gavn.

Dette friede dog ikke de gode Bagere fra ligesom andre Borgere tillige at yde Bidrag til de fattige og syge ogsaa uden for deres egen Kreds; og den Omstændighed, at man stadig maatte bidrage til Understøttelsen af Samfundets øvrige syge og fattige, har sikkert nok i Almindelighed virket hæmmende paa Udviklingen af den gensidige økonomiske Understøttelse.

Men selv om Udviklingen i denne Henseende kun foregaar langsomt, saa stiler den dog henimod stadig større gensidig Hjælp, og denne faar efterhaanden Karakteren af en virkelig og betydningsfuld Hjælp i Sygdomstilfælde og ved Dødsfald.

Svendeladerne, som var obligatoriske, havde deres Indtægter ved Bøder, idømt af og indenfor Lauget — og det var ingenlunde nogen ringe Indtægt! — samt Gaver og Tidepenge; det var navnlig disse sidste, hvorpaa Ladernes Økonomi hvilede. Tidepengene var egentlig en Del af Svendenes Løn, som blev betalt til Laugsbøssen med nogle Skilling ugentlig; oftest betaltes de af Mestrene, undertiden af Svendene selv, og sommetider af begge Parter i Forening; og det indkomne var bestemt for Ladens Svende, naar de »med Siugdom blifver hjemsogt/ oc intet hafver i forraad sig med at underholde/ Saa oc at stedis til Jorden med/ naar de ved Døden bort kaldis.«

Men udenfor stod der et jævnt voksende Tal af ufaglærte og uorganiserede, for hvem Laugene var ganske stængede, og som derfor endnu

indtil omkring Midten af forrige Aarhundrede ingen Adgang havde til at sikre sig imod Sygdom og Sygdoms Følger.

Betragter man de Goder, som Svendeladerne sikrede deres Medlemmer, ses det, at de var vidt forskellige; kun hvad Hospitalsophold angik, synes en vis Ensartethed at være blevet gældende, idet Reglen ved de obligatoriske Laders Ophør var den, at Laden ydede den syge Svend Hospitalsophold indtil et Aar, saafremt der ikke inden Udløbet af den Tid maatte foreligge Attest for, at den syge ifølge Lægeskøn ansaas uhelbredelig; nogen saadan Attest blev dog sjældent forlangt og derfor heller ikke givet.

Med Hensyn til Ladernes andre Ydelser var de Perioder, i hvilke Laugskassen ydede Svendene Lægehjælp i Hjemmet samt fri Medicin, af højst forskellig Varighed, nemlig fra under et Par Maaneder til uden Begrænsning; selvfølgelig indvirkede denne Forskellighed i Ydelserne paa det Vederlag, som af Ladens Medlemmer maatte erlægges, og navnlig naar der i Sygdomstilfælde var Tale om Daglønhjælp; denne varierede til Slut fra i det højeste et Par Mark daglig til nogle ganske faa Mark ugentlig, de saakaldte The penge til Bestridelse af Smaa-udgifter ved Ophold paa Hospital.

Naar Svendeladerne ikke ydede større kontant Understøttelse, havde dette sin Grund bl. a. deri, at de ifølge deres Stilling omfattede og altsaa var forpligtede til at understøtte ethvert Laugsmedlem uanset Helbredsforholdet ved Optagelsen; men paa den anden Side var ogsaa alle indenfor Lauget pligtige at yde deres Bidrag, og dette gjorde det muligt for Svendeladerne at klare deres Forpligtelser og bestaa, saalænge de var obligatoriske, medens de utvivlsomt ikke vilde have kunnet klare sig overfor de senere opvoksende frivillige Sygekasser, der ikke optog Personer lidende af kronisk Sygdom eller med svage ligt Helbred, eller som var over en vis Alder.

Svendeladerne var altsaa begrænsede af det enkelte Fags Rammer, og Sygekasser af et Omfang som nu om Dage fandtes derfor ikke dengang; da Svendeladerne den 31. December 1861 ophørte med at være obligatoriske, var der kun en enkelt af dem, som talte over 1000 Medlemmer.

Imidlertid havde det selvfølgelig sin store sociale Betydning at skabe en praktisk Ordning for disse Kasser til Arbejdet under de ny Vilkaar,

som var en Følge af Næringsloven af 29. December 1857, og i Be-
stræbelserne herfor saavel som for i det hele taget at befordre Syge-
kassesagens Udvikling indtager afdøde Overlæge ved Almindelig
Hospital, Professor L. I. BRANDES en Førsteplads; allerede fra sin
Studentertid havde BRANDES beskæftiget sig stærkt med det sociale
Spørgsmaal udfra et humanistisk Livssyn, og han helligede humane
og sociale Opgaver sit Liv endnu i sin høje Alder; han døde 73 Aar
gammel i Aaret 1894.

I Arbejdet for at bekæmpe Fattigdommen vakttes hans Interesse for
Sygekasserne som fri Selvhjælpsinstitutioner, og paa en Studierejse
til Paris blev han bekendt med Indretningen af de franske Sygekasser,
hvad der ved hans senere Arbejde for Sygekassesagen skulde faa stor
Betydning.

De franske Kasser var højst forskellige fra vore Laugskasser, mere
lig de frivillige private Sygeforeninger herhjemme og i flere Hen-
seender lig Nutidens Sygekasser.

Efter sin Hjemkomst udarbejder BRANDES, foruden at han ogsaa
sysler med adskillige andre Opgavers Løsning, et Skrift til Bekæm-
pelse af Fattigdommen og behandler deri bl. a. Spørgsmaalet om Op-
rettelsen af Sygekasser som et Værn imod Fattigdommens Vækst,
fordi Sygdom er en af de Tilskikkelser, som tynger Arbejderbefolk-
ningen haardest; sit væsentligste Stof til Belysning af Sagen henter
han fra Statutter og Beretninger om Sygekasserne i Frankrig. Grundet
paa forskellige Forhold udsendte BRANDES imidlertid ikke straks
Skriftet, det skete først i Begyndelsen af November 1861 og havde
Titlen: »Om Fattigdommens Tiltagen i Kjøbenhavn og om Sygekasser
som et af Midlerne til at standse denne.«

Der var ikke tidligere fremkommet noget offentlig om Sygekasse-
sagen, og dette Skrift blev da et Ord i rette Tid.

Aaret forinden, 1860, var der fra Regeringen udgaaet Opfordring til
Laugene om at udarbejde og indsende de ændrede Vedtægter, hvor-
efter Svendeladerne skulde fortsætte som frivillige Sygekasser; i de
allerfleste Tilfælde var da de gamle Vedtægter blevet indsendt uden
Ændringer, eller i hvert Fald uden Ændringer af Betydning, og bl. a.
var der ikke blevet taget Hensyn til den med en højere Alder forbundne

større Sygelighed, hvad der antagelig vilde medføre, at de yngre Arbejdere indenfor de respektive Fag vilde kunne se deres Regning ved at melde sig ind i de private Sygekasser fremfor i deres eget Fags, og maaske ogsaa gøre det, og saaledes vilde kun de ældre blive tilbage i Svendesygekasserne, som derfor efter en kortere eller længere Tid ikke vilde kunne klare sig.

BRANDES gør i sit Skrift dette Forhold til Genstand for en indgaaende Kritik og slaar iøvrigt energisk til Lyd for, at de danske Sygekasser i det væsentlige anlægges efter fransk Mønster, hvad der i den følgende Tid til en vis Grad ogsaa sker, selv om de danske Kasser ikke fik fuldt saa stort et Virkeomraade som de franske, der foruden Hjælpen i Sygdomstilfælde og Begravelseshjælp ogsaa ydede Hjælp til uhelbredelige og alderdomssvage Medlemmer samt til afdøde Medlemmers Enker og mindreaarige uforsørgede Børn.

Naar ogsaa i de danske Sygekasser Begravelseshjælpen indgik som et afsluttende Led i deres Ydelser, kan det psykologisk og historisk henføres dertil, at Tanken om, at man bør sikre sig at komme anstændigt i Jorden uden at volde de efterlevende større økonomisk Besvær dermed, havde dybe Rødder i Folkebevidstheden; forøvrigt er jo ogsaa det Maksimumsbeløb, som det nu om Dage er muligt at opnaa i de statskontrollerede Begravelseskasser, af en saadan Størrelse, at det netop kan dække Udgifterne til en jævn Begravelse uden al Pomp og Pragt, hvorved Hjælpens Karakter af virkelig at være Begravelseshjælp bevares.

Det af Dr. BRANDES i hans Skrift omtalte Normaludkast for de franske Sygekasser var udgivet 1852, og de Kasser, som indrettede sig i Overensstemmelse dermed, fik visse Begunstigelser, blev, hvad man nu til Dags vilde kalde anerkendte. De maatte underkaste sig Statskontrol og aarlig indsende fyldestgørende Beretninger om Virksomheden.

Det viste sig ved Sammenstillingen af Beretningerne fra de mange Tusind Sygekasser, som altsaa virkede efter en nogenlunde ensartet Plan, at Sygeligheden, som for en umiddelbar Betragtning kan synes ret tilfældig, og dengang, da Statistik ikke var saa almen kendt og anerkendt som nu, ogsaa ofte blev anset som mere eller mindre til-

fældig, ikke er det, men følger visse Love. Vel kunde Kasserne paa Grund af Epidemier eller af andre ekstraordinære Aarsager lejlighedsvis have særlig stor Sygelighed, men naar ingen bemærkelsesværdig eller paaviselig Aarsag havde gjort sig gældende, var Reglen den, at selv om Antallet af syge kunde variere noget indenfor visse snævrere Grænser, som det dog var muligt at fastlægge med tilfredsstillende Nøjagtighed, saa var Sygeligheden konstant Aar for Aar; og kendte man den enkelte Sygekasses Organisation, vilde man saaledes kunne beregne, hvor mange syge, den vilde have i Løbet af et Aar, og hvor mange Sygedage; og Kommissionen, som var nedsat til Vejledning og Kontrol, konstaterede, at c. 29 pCt. af Medlemsantallet i de franske Kasser angaves at have været sygemeldt i Løbet af et Aar, og at Sygedagenes Antal var omtrent 6 Gange Medlemsantallet eller godt 20 Gange de sygemeldtes Antal, og heraf udledes Reglen, at en Sygekasse vil kunne yde Medicin og Lægehjælp samt en Dagpengehjælp paa Størrelse med det enkelte Medlems maanedlige Kontingent.

Kommissionen paaviste ogsaa, at efterhaanden som Medlemmerne ældedes, blev de hyppigere syge, og Sygeperiodernes Varighed blev længere, hvorfor det blev bestemt, at de, som indmeldte sig i Alderen 30—40 Aar eller 40—50 Aar skulde yde et tilsvarende højere Kontingent end det, der var fastsat for de yngre Medlemmer.

Ved de Sammenligninger, Dr. BRANDES drog mellem de franske Sygekasser og de danske frivillige Sygekasser, viste det sig nu, at en enkelt af disse sidste, hvis Vedtægter forøvrigt var udarbejdede af en Kreds af Arbejdere, som ikke havde haft Kendskab til de franske Kassers Indretning, naaede til det samme Resultat som disse. I fem Aar tilsammen havde Gennemsnittet i den danske Sygekasse været c. 28 pCt. sygemeldte, og Sygedagenes Antal havde været 6 Gange Medlemsantallet.

Foruden 45 Svendelader eller Fagkasser og den her omtalte frivillige Sygekasse, var der i København ved Udgangen af Aaret 1861 to andre større frivillige Sygekasser og flere mindre. Større skal dog forstaaes i Datidens Betydning, de tre Kasser, der var oprettede i Aarene 1853—1854, havde ifølge Opgørelser for Aaret 1861 henholdsvis 726, 680 og 246 Medlemmer.

En Betingelse, der var fælles for Optagelse i disse Kasser, var det, at den optagelsessøgende ikke maatte lide af »nogen chronisk eller uhelbredelig Sygdom«.

Dagpengeunderstøttelsen var for en enkelt Kasses Vedkommende 14 Mark ugentlig i de første 13 Uger og 7 Mark ugentlig i de følgende 13; ud over 26 Uger ydedes ingen Pengeunderstøttelse indenfor 12 paa hinanden følgende Maaneder. En anden af Kasserne betingede sig Ekstrakontingent for Opkrævning af det ordinære og optog Kvinder, den ydede desuden Lægehjælp og Medicin til Børnene, saafremt Mand og Hustru begge var Medlemmer.

Det var at forudse, at der med Overgangen til den ny Ordning fra 1. Januar 1862, da ifølge Næringsloven Laugstvungen skulde ophøre, vilde vise sig nogen Usikkerhed og adskillige Vanskeligheder ved Administrationen af Sygekasserne; og da Dr. BRANDES i Begyndelsen af November 1861 udsendte sit Skrift, blev dette derfor ligesom Signalet til en mere indgaaende Diskussion derom, som om Sygekassesagen i Almindelighed, og en Ugestid efter Skriftets Udsendelse, nemlig den 18. November, udsendtes der et Kommissorium paa Indenrigsminister ORLA LEHMANN'S Foranledning, ifølge hvilket der blev nedsat en Kommission til Udarbejdelsen af et Normaludkast til Vedtægter for Sygekasser og lignende Foreninger. I Kommissionen, der havde daværende Borgmester for Københavns Magistrats 1. Afdeling STEPHAN LINNEMANN til Formand, havde blandt andre Maskinarbejder LUDVIG ALBERTSEN og Dr. BRANDES Sæde.

Det var nødvendigt, at der handledes meget hurtigt, der var jo kun 6 Uger, til at Kasserne skulde fungere efter den ny Ordning, og Kommissionens første Opgave blev da den at anmode Ministeriet om at godkende de indsendte Udkast for Ladernes Fortsættelse som frivillige Sygekasser foreløbig for Aaret 1862. Og efter godt et Aars Forløb, nemlig den 29. November 1862, var Kommissionen færdig med Betænkningen, hvis Hovedafsnit var Udkast til en Mønstervedtægt for Syge- og Begravelseskasser, den første i sin Slags i Danmark.

Til de forskellige Aldersklasser havde Udkastet tilsvarende Kontingentsatser; for Alderen 18—25 Aar 8 Skilling om Ugen, 25—30 Aar 10 Sk., 30—35 Aar 12 Sk., 35—40 Aar 14 Sk. og 40—45 Aar 16 Sk.

ugentlig plus for hvert Medlem 3 Mark i Indskud og 8 Sk. pr. Kvartal til Administration; herfor ydedes der i 16 Uger fri Lægehjælp, Medicin og varme Bade samt i enkelte Tilfælde Bandagehjælp; Pengehjælpen androg 2 Rigsdaler ugentlig de første 8 Sygeuger og i de følgende 8 Uger 1 Rigsdaler pr. Uge; Hospitalsophold ydedes i to Gange 13 Uger, dog imod Afkortning i den Medlemmet ellers tilkommende Pengeunderstøttelse. Ingen kunde nyde mere end 27 Ugers Sygehjælp i Løbet af et Aar; var de 27 Ugers Hjælp opbrugt, ophørte Sygekassens Forpligtelser overfor Medlemmet med Hensyn til den Sygdom, for hvilken Sygeunderstøttelsens Maksimum var ydet. Et Sygekassemedlem, som maatte have modtaget Sygeunderstøttelse i 16 Uger, havde dermed mistet Retten til for samme Sygdom at oppebære Understøttelse det følgende Aar, men kunde dog af Sygekassen tilstaa nogen Ekstraunderstøttelse; for Kvinder gjaldt det særlige Forhold, at de iøvrigt kunde sikre sig paa lige Vilkaar med Mænd, men ikke faa Pengehjælp eller Hospitalsophold paa Sygekassens Regning for nervøse og hysteriske Sygdomme, medmindre de ifølge Lægeerklæring var helt arbejdsudygtige.

Nærmest som et Kuriosum kan det anføres, at Udkastet havde en speciel Bestemmelse om Medlemmernes Ret til ifølge Lægens Anordning at faa foretaget Aareladning, som tidligere og navnlig i Begyndelsen af det forrige Aarhundrede blev overordentlig meget anvendt af Lægerne ved Behandlingen af mange Sygdomme.

Angaaende Kassens Forpligtelse i Tilfælde af Dødsfald hed det i Paragraf 18 at: »Naar et Medlem dør, betaler Kassen 30 Rd. i Begravelsespenge eller foranstalter den Afdødes anstændige Begravelse.«

Medlemmerne skulde have Adgang til ogsaa at sikre deres Familie ved at betale et Tillægskontingent paa 4 Sk. ugentlig for Hustruen og 4 Sk. ugentlig for Børnene, uanset Børneantallet; og for Varigheden af denne Hjælp var fastsat tilsvarende Grænser som for Medlemmets eget Vedkommende.

I de Forhandlinger, som Kommissionen under Udarbejdelsen af Normaludkastet havde ført med Københavns Kommune, erkendte Magistraten, at saafremt Svendeladerne gik til Grunde, vilde Byen faa be-

tydelig forøget Sygebyrde; den viste sig da ogsaa meget imødekommende og tilstod ikke blot Medlemmerne Ophold og Behandling paa de kommunale Sygehuse for halv Betaling, 28 Skilling pr. Dag, men indvilligede ogsaa senere i, paa Forslag af Maskinarbejder ALBERTSEN, at give Medlemmernes Hustruer og Børn fri Kur og Pleje dér, dog kun paa Vilkaar af mindst 3 Aars Medlemsskab, og saafremt det paa-gældende Medlems økonomiske Forhold betingede det.

Disse Begunstigelser gjaldt naturligvis ikke alene for de frivillige Svendeforeninger, men i det hele taget Sygeforeninger for Arbejdere og andre ubemidlede, der søgte og opnaaede Magistratsanerkendelse, og som alle forhen havde maattet udrede den fastsatte almindelige Betaling for Ophold paa Hospital.

Ved manges samvirkende Bestræbelser lykkedes det saaledes at berede Sygekasserne, saavel de hidtidige obligatoriske Lader som den ny Tids fri, blandede Kasser, lempeligere Arbejdsvilkaar i en usikker og vanskelig Overgangstid, end det tegnede til; og dette skulde blive til Gavn ikke blot for en forholdsvis snævert begrænset Kreds af faglærte Arbejdere, men for Arbejderbefolkningen som Helhed.

Men selvfølgelig kunde det, der her var udrettet, kun være at betragte som den første Begyndelse til en Videreudvikling af Sygekassebevægelsen; og saaledes blev det ogsaa.

Den næste Kommission, der skulde beskæftige sig med Syge- og Begravelseskassesagen, og for hvilken Bankdirektør, Konferensraad C. G. N. DAVID var Formand, blev nedsat kun godt tre Aar efter, at den foregaaende havde afsluttet sit Arbejde. Den havde bl. a. ogsaa til Opgave at vurdere forskellige indsendte Besvarelser paa en af Regeringen udsat Prisopgave: »Affattelsen af et populært Skrift om Syge- og Alderdomsforsørgelseskassers Nytte og Vigtighed«; den udsatte Prisbelønning blev imidlertid ikke tildelt nogen enkelt, men fordeltes imellem fire af de ialt ni indkomne Afhandlinger.

Samtlige Kommissionens Medlemmer var enige i det Synspunkt, der i de prisbelønnede Besvarelser var fremhævet som et Grundprincip, og som ogsaa er forblevet gældende for Sygekassebevægelsen her i Landet, nemlig dens Bestaaen og Udvikling paa Frivillighedens Grund. I Kommissionen blev der for første Gang indenfor et kompetent

Forum — ganske vist dog kun af et Kommissionsmindretal — fremført Tanken om Oprettelsen af en Invalidefond i direkte Tilslutning til og administreret af Sygekasserne, for dem, der maatte have opbrugt den vedtægtsmæssige Hjælp af deres Sygekasse, var blevet arbejdsudygtige og derfor udelukkede fra fremtidig at kunne sikre sig gennem nogen Sygekasse.

Forslaget fremsattes af Dr. L. I. BRANDES og daværende Direktør ved Landbohøjskolen, den senere Overpræsident i København E. EMIL ROSENØRN, og formuleredes i Udkastets § 1 saaledes:

»Arbejder-Invalidefondet har til Formaal at yde Understøttelse til Arbejdere, der, ved i en Aarrække at have været Medlemmer af en Sygeforening, have viist sig at være stræbsomme og forsynlige, men ved langvarige eller uheldredelige Sygdomme eller ved Alderdomssvaghed ere blevne arbejdsudygtige og trængende.«

Og ifølge Udkastets § 9, 1. Stk., skulde Hjælpen, for saa vidt det ikke allerede af anden Grund maatte være sket, bortfalde, »naar Sygdommen helbredes eller bedres i den Grad, at den Paagjældende paany kan ernære sig ved Arbeide.«

De Tanker, som her var udtrykt, vandt dog ikke fornøden Tilslutning indenfor Kommissionen, og Forklaringen derpaa er sikkert nok den, saaledes som ogsaa Eftertiden bekræftede det, at Forholdene dengang ikke var modne til denne betydningsfulde Sags Gennemførelse, idet bl. a. Interessen derfor ikke var stor, i alt Fald blev den ikke tilkendegivet.

De efterfølgende Tidens humanere Udvikling i Retning af Fattiglovens Hjælp i Sygdomstilfælde og specielt i Tilslutning til ydet Sygekassehjælp og endvidere Lovene om Alderdomsunderstøttelse og om Arbejdernes Sikring mod Følgerne af Ulykkestilfælde under Arbejdet afbødede vel i nogen Grad Tid efter anden den Mangel i Sociallovgivningen, som de to Kommissionsmedlemmer fæstede Opmærksomheden paa; men der skulde dog endnu hengaa samfulde femoghalvtredsindstyve Aar — Kommissionsbetænkningen er afgivet den 20. August 1866 — før den første Lov herhjemme om Oprettelsen af en Invalideforsikringsfond traadte i Kraft, nemlig den 1. Oktober 1921.

Imidlertid har dog sikkert ogsaa de Tanker, som i denne Henseende

blev fremført i Kommissionen, været af Betydning for Sagens Udvikling.

Med Hensyn til direkte økonomisk Understøttelse til de anerkendte Sygekasser foreslaar Kommissionen Fastsættelse af en aarlig Sum til Anvendelse for Sygekasser, som grundet paa Epidemi har haft særlig stor Sygelighed og dermed forbundne store Udgifter.

Kommissionens Betænkning fik forøvrig ingen større Betydning, og det viste sig ret snart, at de Forhold, hvorunder Sygekassebevægelsen virkede, stadig var utilfredsstillende; ikke des mindre hengik der dog denne Gang omtrent en halv Snes Aar, før den næste Kommission blev nedsat, som skulde beskæftige sig med Sygekasse-spørgsmaalet, nemlig Kommissionen af den 20. September 1875, senere sædvanlig kaldet den ældre Arbejderkommission, for hvilken Overpræsident ROSENØRN blev Formand.

Kommissionen afgav sin Betænkning efter godt tre Aars Forløb, den 25. Oktober 1878; heller ikke dennes saa lidt som de to foregaaende Kommissioners Arbejder resulterede imidlertid i Forelæggelsen af noget Lovforslag til Behandling paa Rigsdagen; men Resultatet af Kommissionens Arbejde blev dog det Grundlag, hvorpaa Sygekassebevægelsen herhjemme skulde virke og udvikles, indtil Loven af 12. April 1892 om anerkendte Sygekasser traadte i Kraft den 1. August samme Aar.

Som et af Hovedpunkterne i Kommissionsbetænkningen er det værd at fremhæve Forslaget om, at der tilstaas de Sygekassemedlemmer, »der ere syge ud over den Tid, i hvilken Foreningen yder Hjælp, forsaavidt de ere trængende, Kur og Pleie paa vedkommende Kommunes Regning for ligesaa lang Tid, som Sygekassen har ydet Hjælpen, under Forudsætning af, at Foreningen understøtter i mindst 3 Maaneder, uden at derfor de sædvanlige Virkninger af modtagen Fattigunderstøttelse indtræde«. Hermed er egentlig Begyndelsen gjort til den senere saa betydningsfulde Udvikling af Fortsættelsessygehjælp i Henhold til Fattiglovens § 63.

Kommissionen beskæftigede sig ogsaa indgaaende med Betalingsvilkaarene for Sygehusbehandling og foreslaar, at »de offentlig aner-

kjendte Sygekasser gives fortrinsvis Udsigt til at faa Moderation for deres Medlemmer og disses Familier i Betalingen til Hospitaler.«

Der havde fra Regeringens Side ved Nedsættelsen af Kommissionen ikke manglet en tydelig Anvisning paa ved Reorganisationen af Kasserne at undersøge og overveje, om ikke det burde være obligatorisk for enhver Arbejder, der ikke kunde godtgøre at være fyldestgørende forsikret ad anden Vej, at blive Medlem af en Sygekasse. Kommissionen delte sig da ogsaa paa dette Spørgsmaal i et Mindretal for Oprettelsen af kommunale Tvangskasser efter tysk Mønster, og et Flertal derimod. Det var navnlig Tilliden til den frivillige Sygeforsikrings folkeopdragende Betydning, der, saaledes som ogsaa tidligere, blev afgørende, og Frivilligheden er siden hen herhjemme forblevet et af Sygekassebevægelsens bærende Principper.

Selvfølge lig havde den hastigere Udvikling, som karakteriserede Samfundsforholdene de første Aar efter Laugstidens Afslutning, ogsaa indvirket paa Sygekassesagens Vilkaar og Vækst.

Efterhaanden som Samfundsproduktionen i stedse højere Grad industrialiseredes, skabtes der et procentvis stadigt og stærkt voksende Tal af ikke-faglærte baade mandlige og kvindelige Lønarbejdere, en Forskydning, som faar Indflydelse ogsaa paa Sygekassernes Udvikling; det samme faar ogsaa nu den fornemmelig hos Byarbejderne voksende sociale Interesse og Forstaaelse, et Forhold, der varsler en gryende Tids ny Tanker.

Det er da heller ingen Tilfældighed, at Resolutionen, ifølge hvilken Kommissionen blev nedsat, fremhævede bl. a. »de egentlige Fabrikarbejders Forhold, til hvilke der nu paa ganske særlig Maade maa tages Hensyn«; nogen særlig Hensyntagen i denne Henseende tør dog knapt nok siges at være udvist ved Sættelsen af Kommissionen, af hvis samtlige elleve Medlemmer den eneste egentlige Arbejderrepræsentant var Possementmagersvendeforeningens Formand I. CHR. I. ANDERSEN.

Det viste sig efterhaanden stadig vanskeligere for den ubemidlede Del af Befolkningen at vedligeholde og udvikle Sygekasserne, saa at disse kunde gøre Fyldest som Sygeforsikringsforeninger ikke alene for de enkelte Medlemmer, men ogsaa for Familierne; og i Samlingen

1880—81 bliver der da af Socialdemokratisk Forbund til Rigsdagen indsendt et Andragende blandt andet gaaende ud paa, at alle Udgifter vedrørende Sygepleje og direkte Understøttelse til ubemidlede syge afholdes af Statskassen, ud fra den Betragtning, at Sundhedsplejen er et Samfundsanliggende. — Andragendet var ledsaget af et Forslag til Lov om offentlig Sundhedspleje. Omend mest indirekte blev dette af stor Betydning, navnlig derved at det ud over Landet virkede som en god og gavnlig Agitation for denne betydningsfulde Sag; en Agitation, hvis Resultater Eftertiden kunde bygge og byggede videre paa.

Nogle af Hovedstadens Sygekasser begyndte nu fra Tid til anden at røre paa sig; og paa et Fællesmøde den 13. April 1883 nedsatte Bestyrelserne for en Del københavnske og frederiksbergske Sygekasser et Udvalg, hvis Opgave til en Begyndelse blot var den forholdsvis beskedne at søge opnaaet lempeligere Betalingsvilkaar ved Hospitalsindlæggelse i Frederiksberg for Sygekassemedlemmer, hjemmehørende dér, saaledes som det siden Begyndelsen af Treserne af Københavns Kommune havde været indrømmet københavnske Medlemmer af Sygekasserne.

Imidlertid viste der sig inden længe under Udvalgets Arbejde hermed en voksende Interesse for at søge ogsaa andre Opgaver løst, og det blev Anledningen til, at der i Dagene den 29. og 30. August 1883 afholdtes et Fællesmøde af Hovedstadens Sygekasser, 80 ialt, repræsenteret ved 231 Delegerede, og hvor man beskæftigede sig med en tidssvarende Udvikling af Hospitalsforholdene, Oprettelsen af Lægevagtstationer, Medicinpriser og Spørgsmaalet om Statstilskud til Sygekasserne, o. s. v.

Delegeretmødet nedsatte et Udvalg paa ni Medlemmer, som bl. a. skulde udarbejde en Betænkning i Tilslutning til Mødets Vedtagelser og Sygekassesagens hele Stilling og Udvikling; Udvalget supplerede sig ret snart med daværende Forretningsfører for Socialdemokratisk Forbund, senere Borgmester for Kbhvn.s Magistrats 3. Afdeling, P. KNUDSEN, der fik overdraget Udarbejdelsen af den omtalte Betænkning.

Medens dette Arbejde stod paa, voksede Nødvendigheden af en gennemgribende Ændring i Sygekassernes Vilkaar mere og mere; under

Presset heraf saavel som af den Aktivitet, Sygekasserne selv udfoldede, saaledes som tildels omtalt i det foregaaende, nedsatte Regeringen den 4. Juli 1885 en ny Kommission, kaldet den yngre Arbejderkommission, og for hvilken daværende Etatsraad, Borgmester for Københavns Magistrats 1. Afdeling H. N. HANSEN blev Formand.

Efter godt et Par Aars Forløb, den 31. Oktober 1887, forelaa Kommissionens Betænkning; og kort Tid derefter, i Januar 1888, forelaa ogsaa den af P. KNUDSEN udarbejdede mere end 300 Sider store Betænkning: Sygeforsikring og Alderdomsforsørgelse, omfattende en Undersøgelse af Arbejdernes økonomiske Forhold, den danske Sygekassevirksomhed, Sundhedsplejens Standpunkt her i Landet, en Fremstilling af de i Danmark foreslaaede Foranstaltninger til Løsning af Alderdomsforsørgelsesspørgsmaalet og Forslag til Sygeforsikringens og Alderdomsforsørgelsens fremtidige Ordning. — Denne Betænkning har ved sin Fylde af Oplysninger og ved sin klare og overbevisende Fremstillingsform erhvervet sig en sikker Stilling i dansk socialpolitisk Literatur; men til Trods for dens aabenbare Betydningsfuldhed var det dog ikke Sygekasserne muligt at opnaa hverken Regeringens eller Rigsdagens Støtte til dens Mangfoldiggørelse.

Da traadte Social-Demokraternes Kontrahentforsamling til og ydede af Bladets beskedne Midler Sygekasserne den fornødne økonomiske Støtte, saa at Betænkningen forelaa for Offentligheden i Begyndelsen af April 1888; og paa et kort derefter, den 8. og 9. Maj afholdt Sygekassedelegeretmøde, hvor 75 Foreninger var repræsenterede ved over 200 Delegerede, tiltraadtes Udvalgets Arbejde enstemmig.

Den 2. Oktober 1888 forelagde Regeringen Lovforslaget om anerkendte Sygekasser, og den 10. samme Maaned blev der ved Folketingsmand P. HOLM, i Samlingen 1887—90 Arbejderpartiets eneste Rigsdagsrepræsentant, tilstillet Rigsdagen et Andragende i Tilslutning til den af de københavnske Sygekasserepræsentanter paa Mødet i Maj tiltraadte Betænkning; Andragendet var underskrevet af 52.631 Medlemmer af 749 Syge- og Begravelseskasser for hele Landet og gik ud paa, at alle direkte Helbredelsesmidler, saasom Lægehjælp, Medicin, Hospitalspleje og deslige, skulde ydes gratis af Staten til en-

hver ubemidlet syg uden at medføre de med Nydelsen af Fattighjælp forbundne Virkninger.

Det er næppe for meget sagt, at dette Andragende vakte en mægtig Modvilje inden for vide Kredse af Borgerskabet Landet over.

Karakteristisk er i saa Henseende et af de Skrifter, der udkom som Bidrag til Diskussionen om Sygekasselovforslaget. Forfatteren, der dækker sig under Bogstaverne A. B., hævder i sit Skrift, der udkom 1889 under Titlen: »Sygekasselovens og Ulykkesforsikringslovens Behandling paa den danske Rigsdag i Samlingen 1888—89«, at »Det er sandelig ingen Kunst at faa Tusinder af Underskrifter paa en Adresse, der forlanger, at det Offentlige skal yde Alt, men Borgerne Intet. Nej, kunde d'Hrr. faa blot 1000 Underskrifter paa en Adresse, der siger: »Vi ere rede til at stille Fordringer *til os selv*; vi ere rede til *selv* at bringe Offre, selv at anstrænge os for at undgaa Fattighjælp — der er Fasthed og Alvor i vore Bestræbelser« — ja, saa vilde der være noget ved Adressen; det vilde være en Adresse, som man maatte tage Hatten af for.«

Naa, enhver Anskuelse siges jo at være god for sig, og Arbejderklassen har Raad til over for Forfatteren A. B. og hans nok navnlig den Gang mange ligesindede at vise Højmodighed ikke mindst paa Baggrund af det i hans Skrift forfægtede Standpunkts totale Forlis.

Thi var det end kun i en beskeden Udstrækning, den yngre Arbejderkommission sluttede sig til Sygekassernes Ønsker og Forventninger, saa var dog dens Betænkning Udtryk for nogen Vilje til at imødekomme Arbejderbefolkningens Krav om ved Samfundets Bistand at opnaa en rationel og mere fyldestgørende Form for Sygeforsikring end den hidtil gældende.

Fra modsatte Hold havde man dels af saglige, dels af politiske Grunde ikke været tilfreds med Kommissionens Forslag; og det var en lang og trang Ændringernes Vej, det maatte gennemgaa, først ved Ministeriets Udarbejdelse af Lovforslaget og derefter i vekslende Rigsdagssamlinger fra det første Sygekasselovforslags Forelæggelse i Landstinget den 2. Oktober 1888 indtil det 4. Forslags endelige og enstemmige Vedtagelse i Folketinget den 31. Marts 1892.

Loven om anerkendte Sygekasser afslutter en Periode, der, begyn-

dende med de ændrede Vilkaar for Sygekasserne ved Laugstvangens Ophævelse, maa betegnes som en Fremskridtsperiode set paa Baggrund af tidligere Tidens endnu mere utilfredsstillende Form for Sygeforsikring; men var det end en Fremskridtsperiode, saa omfatter dog dette Tidsrum paa tre Tiaar et i nogle Henseender ikke særlig glørværdigt Afsnit af den danske Sygekassebevægelses Historie; thi med den voksende Tilslutning til Sygekasserne og de øgede Krav til dem, som fulgte paa, og som de i videst rimelig Grad søgte at imødekomme, viste de sig ufyldstgørende og utilstrækkelige. — Af den officielle Kommissionsbetænkning fremgik det saaledes blandt andet, at af samtlige Landets Sygekasser havde i Aaret 1885 mere end 40 pCt. forskaffet sig regnskabsmæssig Balance ved Afholdelse af Fester og lignende eller havde Driftsunderskud.

Trods den redeligste Vilje og et oftest brydsomt og opofrende Arbejde af Sygekassebevægelsens Tillidsmænd igennem Aarene viste Sygekassernes Økonomi sig utilstrækkelig til paa forsvarlig Maade at imødekomme Kravet om fyldestgørende Understøttelse i dennes forskellige Former, og det er ikke for meget sagt, at Sygekasserne var i en Tvangssituation, da de ad Lovgivningens Vej søgte bedre Vilkaar gennemført, hvilket altsaa ogsaa skete; thi til trods for de Mangler, som den besad, saa betegner dog Loven af 12. April 1892 om anerkendte Sygekasser et uomtvisteligt Fremskridt, dog ikke alene ved Bestemmelsen om Statstilskud til Sygekasserne, men ogsaa ved den Praksis, Loven skabte, og som bidrog mægtig til, at Sygekassebevægelsen, efter at den første Skyhed for den med Statsanerkendelsen forbundne Kontrol havde sat sig, fik en saa enestaaende og rivende Udvikling, en Udvikling, som er uden Sidestykke nogetsteds.

Hvad der i høj Grad bidrog til at befordre denne Udvikling, var ogsaa efterfølgende Rigsdagssamlingers Villighed til at yde Sygekasserne fornøden økonomisk Støtte ud over det i Loven oprindelig fastsatte Maksimum for Statstilskudet til 500.000 Kroner aarlig.

Arbejderbevægelsens Vækst og voksende Indflydelse, Arbejdernes Deltagelse i Styrelsen af Samfundets Anliggender har givetvis ligeledes haft ikke blot medvirkende, men afgørende Betydning for de statsanerkendte Sygekassers skiftende og fremadskridende Vilkaar; men

ogsaa hver enkelt, som gjorde sit til at fremme den ny Ordning af Samfundets Stilling til Arbejderbefolkningens og andre Smaakaarsfolks Forsikring imod Sygdom, saaledes som Loven af 12. April 1892 blev Udtryk for, bidrog dermed til Indledningen af en ny og begivenhedsrig Æra indenfor Danmarks Sociallovgivning.

»De gode gamle Dage« berømmes næsten altid paa Nutidens Bekostning, saa man ofte uden Eftertanke tror paa, at de gamle Dage virkelig var gode.

Hemmeligheden derved er dog allersnaest den, at vor rastløse Tid kaster ligesom et Skær af Poesi over det, der var, over Fortiden.

Men den, der ser nøgternt, vil snart øjne, at »de gode gamle Dage« bød fattige og syge Mennesker langt ringere Kaar end dem, der bydes dem nu om Dage.

At bidrage til Forstaaelsen heraf har blandt andet været Formaalet med dette Afsnit.

Af det efterfølgende vil fremgaa, hvilken betydningsfuld Indsats i Bestræbelserne for fortsat at øge Forskellen imellem Fortid og Nutid FREMTIDEN ydede gennem 25 Aar.

**SYGEKASSEN FREMTIDEN
GENNEM 25 AAR**

„Fremtiden“

Eng- og Begravelseskase.

Stiftet d. 27 Juli 1898.

TIDEN OG BETINGELSERNE VED SYGEEKASSENS START

Hver Tid har sine
brændende Krav.
Nogle vindes i Skridt,
andre i Trav.

fter at Loven af 12. April 1892 om anerkendte Sygekasser var vedtaget, fik Sygekassebevægelsen i Danmark en rivende Fremgang. De gamle Fagsygekasser styrkedes gennem Statstilskudet. Nye, »blandede« Kasser startedes i stort Antal.

Fremgangen var endog saa betydelig, at Sygekassetidende, hvis første Nummer udkom i Oktober 1896, hver Maaned meddelte, hvor mange Sygekasser der nu fandtes.

I tre Aar — fra Oktober 1896 til Oktober 1899 — steg Antallet af Kasser for hele Landet fra 724 til 1012, gennemsnitlig med 8 Sygekasser pr. Maaned.

I København var Stigningen i Antallet dog ikke den væsentlige Fremgang. Kun 14 københavnske Sygekasser søgte og opnaede Anerkendelse i denne Periode. Der fandtes nemlig allerede her et meget stort Antal Kasser — hvor mange, vides ikke med Bestemthed. Der opgives noget forskellige Tal, antagelig paa Grund af, at en Del af Kasserne var saa smaa, at man ikke rigtig vidste, om man turde regne med dem. Ifølge Sygekassetidende var der ved Begyndelsen af Aaret 1898 mindst 75 Kasser, hvoraf 65 var anerkendte, og det samlede Medlemsantal var ca. 64.000. Her gjaldt det derfor først og fremmest om at vinde Tilslutning til de bestaaende Kasser.

Hvorledes dette skulde ske, var man ikke helt klar over.

Spørgsmaalet om, hvorvidt man skulde søge Anerkendelse eller »bevare Selvstændigheden«, var uddebatteret, og man var nærmest enige om, at man — saavidt muligt — burde søge Anerkendelse. Konkurrencen mellem de enkelte Kasser — særligt mellem de »blandede« — havde løst Problemet. Det gjaldt om at yde sine Medlemmer det mest mulige. De 14 Kasser var væsentlig den sidste Rest, som søgte Statens Støtte og dermed ogsaa ind under Statens Kontrol.

— Spørgsmaalet om, hvorledes man skulde opnaa større Tilgang og undgaa den foruroligende store Afgang, som Vinterens Arbejdsløshed foraarsagede, var derimod aktuelt.

Ganske vist var der enkelte, der — som Forsvar for de smaa Sygekasser — fandt det uheldigt, at en Kasse blev for stor. Saa kendte man ikke mere de enkelte Medlemmer. Rent instinktmæssigt følte dog enhver, at det gjaldt om, at Kassen voksede. Stilstand var Døden. Men man forstaar, at det ikke desto mindre stødte paa den aller stærkeste Modstand, da man fremsatte Tanken om at udvide Rammerne for Sygekasserne, saa at der blev aabnet Adgang for Personer med kronisk Lidelse og Personer over 45 Aar, som den Gang var Aldersgrænsen for Optagelse i Sygekasser med Overflytningsret. Det vilde jo bevirke det stik modsatte! Hvem vilde saa melde sig ind i en Sygekasse, før de blev syge eller gamle! Saa betød det jo intet, om de gled ud, de kunde altid optages igen! Tanken blev afvist, efter at den var drøftet paa et Møde i De samvirkende Sygekasser i København. Man ansaa det for Galskab at gennemføre noget saadant.

Større Tilslutning vandt det heller ikke, da man foreslog at oprette en særlig Sygekasse paa et saadant Grundlag. Der var jo Sygekasser nok. Hvorfor skulde man da oprette nye?

Nogen absolut Modstand fra de bestaaende Sygekassers Side mødte denne Tanke dog ikke straks. Man frygtede ikke en saadan Kasse. Den skulde snart bukke under i Konkurrencen.

Fra Lovgivningsmagtens Side var der heller ingen Modstand. Tværtimod. Man havde drøftet Tanken ved Sygekasselovens Behandling, og Loven indeholdt Bestemmelser, der muliggjorde, at en saadan Sygekasse kunde oprettes.

I Lovens § 6, sidste Stykke, hed det:

»Personer, der lider af en kronisk eller uhelbredelig Sygdom, som medfører eller skønnes at kunne medføre en væsentlig Indskrænkning i deres Arbejdsevne, kan kun optages, naar dette udtrykkelig hjemles i Vedtægterne, og da kun paa den Betingelse, at de ikke har Ret til Understøttelse for den Sygdoms Vedkommende, der konstateredes ved Optagelsen.«

I Lovens § 22, der omhandler de Personer, som maa udtræde af Sygekasserne paa Grund af, at de har opbrugt deres Sygehjælp — 60 Uger — nævnes der tillige, at Genindtrædelse er betinget af, at de er raske, eller at de — jfr. § 6, sidste Stykke — kan optages med Begrænsning for den Sygdom, de har erhvervet sig.

Fra Stat og Kommune, repræsenteret gennem Sygekasseinspektoret og Forsørgelsesvæsenet, stillede man sig yderst imødekommende. De var begge interesserede i at faa saa mange som muligt af den ubemidlede Del af Befolkningen ind i Sygekasserne.

Og Interessen var ikke mindre blandt de mange Arbejdere og Smaa-kaarsfolk, der var lidende af en kronisk Sygdom, og som derved var nægtet Adgang til at sikre sig i en Sygekasse, ikke alene for den kroniske Lidelse, men ogsaa for alle andre eventuelt senere opstaaende Sygdomme.

Interessen var endog yderligere forøget ved, at Ulykkesforsikringsloven af 7. Januar 1898, der forpligtede Arbejdsgiverne til at sikre de i Virksomheden beskæftigede Arbejdere mod Ulykkestilfælde, henviste de tilskadekomne til Hjælp fra Sygekassen de første 13 Uger efter Ulykkestilfældet. Naar de da ikke kunde optages i en Sygekasse, var de uden Hjælp i denne Tid.

Muligheden for at oprette en Sygekasse, der udvidede Rammerne for Optagelse, var saaledes tilstede. Det gjaldt nu blot om, hvorledes den blev udnyttet.

STARTEN

Idé uden Handling
er unyttig Tidsfordriv;
realiseres den,
skabes der Liv.

Den Mand, der indenfor De samvirkende Sygekasser havde fremført Tanken om at oprette en Sygekasse for kronisk syge, var daværende Formand for Upperslev Sygekasse, nu Sygekassen »København«, Fabrikarbejder paa Holger Petersens Fabrikker ved Tagensvej, LARS PETERSEN, og det blev ogsaa ham, der paatog sig det Arbejde at føre Ideen fra Tanke til Virkelighed.

Da Tanken ikke vandt Tilslutning organisationsmæssigt, tog L. PETERSEN fat privat. Ideen var ham for god til, at han kunde vente paa almindelig Tilslutning.

Den daværende Sygekasseinspektør, Læge TH. SØRENSEN, havde paa Forhaand udtalt sig anerkendende om Tanken. Tilbage var der da at komme i Forbindelse med Læger, der var villige til at behandle Medlemmerne i en saadan Sygekasse uden forøget Betaling, da man ellers vanskeligt kunde klare sig med et Kontingent, der nogenlunde svarede til de andre Sygekassers, og endelig gjaldt det om at skaffe Medlemmer.

Hvorledes dette skete, og hvorledes selve Starten foregik, er noget vanskeligt at paavise, da der ikke foreligger nogen Forhandlingsprotokol fra den første Tid. Man maa her i nogen Grad holde sig til Erindringer fra de Mænd, der deltog i Starten, og iøvrigt bygge paa Annoncer og Meddelelser, der findes i Dagspressen.

I et Brev, som Dr. med. EINAR LUNDSGAARD har skrevet til L. PETERSEN i Anledning af Jubilæet, og som velvilligst er stillet til vor

Raadighed, fremgaar det klart, hvilke Vanskeligheder man har haft at kæmpe med i Lægespørgsmaalet, og hvorledes disse blev overvundne. Til Belysning tillader vi os at gengive følgende Uddrag:

»I de første Aar efter Dannelsen af »Sygekasselægernes Organisation« mødtes dennes Bestyrelse af og til med »De samvirkende Sygekasser«s Forretningsudvalg til Drøftelse af forskellige Sygekassespørgsmaal, og paa et af disse Møder rejste De — saavidt jeg erindrer uden for den egentlige Dagsorden — Spørgsmaalet om Muligheden af at faa oprettet en Sygekasse, der foruden at udstrække Optagelsesalderen til 60 Aar tillige kunde optage Mænd og Kvinder, behæftede med kroniske Lidelser, der jo efter den gældende Sygekasselov udelukkede dem fra Optagelse i de bestaaende statsanerkendte Kasser.

Ihvorvel Organisationens Bestyrelse indsaa Uretfærdigheden i, at Personer med kroniske Lidelser var ganske udelukkede fra at erhverve Ret til Statshjælp til deres Sygeforsikring, og sympatiserede med Deres Tanke, mente den dog ikke paa det daværende Tidspunkt at kunne tage Sagen op; men to af dens Medlemmer, Dr. GUSTAV OTTESEN og Undertegnede, traadte derefter i privat Forhandling med Dem for nærmere at drøfte Spørgsmaalet og undersøge Muligheden af en saadan Plans Realisation.

Det blev i første Række Dr. OTTESENS og min Opgave at undersøge, om det kunde lade sig gøre at faa Læger til at arbejde ved en saadan Sygekasse for samme Honorar, som ydedes af de almindelige statsanerkendte Kasser, og her mødte vi, som det var at vente, store Vanskeligheder. — Disse gjaldt ikke saa meget den høje Optagelsesalder, idet de eventuelt nyoptagne ældre Medlemmer, om de end selv kunne forvente at maatte tiltrænge mere Lægehjælp end unge Medlemmer, til Gengæld maatte antages gennemsnitlig at have færre Børn under 15 Aar, hvilke jo i Almindelighed giver Lægerne maaske nok saa meget at bestille som de voksne; og desuden var jo allerede i de bestaaende Kasser en Del Medlemmer naaet op over den almindelige Optagelses-Aldersgrænse, saa noget helt nyt og ukendt vilde ældre Sygekassemedlemmer ikke repræsentere.

Langt større Vanskelighed mødte Optagelsen af Personer, behæftede med kronisk Sygdom; thi for det første kunde mange af disse befrygtes

netop paa Grund af denne deres Svaghed i det hele at være mere modtagelige for andre Sygdomme, og dernæst var det jo Tanken, at de — om end udelukkede fra Medicin og Dagpengehjælp for selve den kroniske Lidelse — dog skulde have Adgang til Lægehjælp for denne, og om der end i de bestaaende Kasser i Tidens Løb hos nogle Medlemmer havde udviklet sig kroniske Lidelser, drejede dette sig dog kun om et forholdsvis lille Mindretal, og disse havde dog først i en Aarrække som raske stillet mindre Krav til Lægehjælp, saa man stod nu overfor noget væsentligt nyt og tillige overfor et særligt Krav til Lægerne.

De Betæneligheder, der kom til Orde, var som sagt store; men Sympatien for den nye Tanke og Ønsket om at bidrage til at raade Bod paa den fra Lovens Side mod de kronisk syge viste Uretfærdighed fik dog et saa stort Antal Læger til uegennyttigt at overvinde disse Betæneligheder og give Sagen deres Støtte, at den nye Sygekasse kunde startes...«

Lægespørgsmaalet var dermed klaret paa en saadan Maade, at det alene var i Stand til at virke som en mægtig Agitation for Tilgang af Medlemmer, og Agitationen begyndte.

I Social-Demokraten for den 21. og 23. Juli 1898 findes en Annonce med følgende Ordlyd:

»Stort offentligt Sygekasse-møde afholdes Lørdag d. 23. Juli Kl. 8 $\frac{1}{2}$ i Folkets Hus, Jagtvej 49. Emnet: Oprettelse af en statsanerkendt Sygekasse, der optager Medlemmer fra 15—60 Aar uden Hensyn til Helbred. Stor Tilslutning forventes, da Vedtægterne er udarbejdede og godkendt i Sygekasseinspektoratet. L. PETERSEN.«

Paa dette Møde viste der sig imidlertid ingen videre Stemning for at oprette en saadan Sygekasse, muligvis paa Grund af, at der fra de bestaaende Sygekasser var mødt en Del Repræsentanter, som modarbejdede Sagen. Nogle enkelte tegnede sig dog paa en Medlemsliste, der var fremlagt i Lokalet, og i Løbet af nogle Dage, efter at Mødet var afholdt, havde man faaet Tilslutning fra 45 Personer, der var villige til at indtræde i en Sygekasse for kroniske syge, og allerede den 27. samme Maaned findes der i Social-Demokraten en stor dobbeltspaltet Annonce med følgende Ordlyd:

»Sygekassen FREMTIDEN (anerkendt i Sygekasseinspektoratet). Kassen optager Mænd og Kvinder uden Hensyn til Helbred fra 15—60 Aar. Intet Indskud. Kassen yder: Fri Læge, Medicin, Hospital, Bade, Bandedage og Barselhjælp og Dagpengehjælp indtil 12 Kr. ugentlig i 26 Uger i 1 Aar og 60 Uger i 3 Aar. Fri Læge straks og Pengehjælp efter 6 Ugers Forløb. Kontingentet er højst 1 Kr. 60 Øre maanedlig for Mænd og 1 Kr. 10 Øre for Kvinder. Naar Mand og Hustru begge er Medlemmer, ydes fri Læge, Medicin og Hospital til Børnene. Kontingentet opkræves ved Bud. For gifte Kvinder, som ikke sikrer sig Pengehjælp, men fri Læge, Medicin, Hospital, er Kontingentet 50 Øre maanedligt. Forretningsføreren træffes hver Dag fra 6—7 Aften og Søndag Formiddag, Tagensvej 35 D. St.«

Det fremgaar af disse Annoncer, at Sygekasseinspektoratet allerede før den 21. Juli har godkendt Vedtægterne, og at man endog før den 27. Juli har betragtet Sygekassen FREMTIDEN som startet. Naar man alligevel regner med, at FREMTIDEN stiftedes den 27. Juli 1898, skyldes det, at en privat Kreds af Sygekasse-mænd, deriblandt Sygekasseinspektøren, TH. SØRENSEN, og Sygekassens Stifter, L. PETERSEN, havde været sammen til en lille Festlighed, som sluttede med en Skovtur, og man var her bleven enige om, skønt Vedtægten endnu ikke var forelagt eller godkendt paa nogen Generalforsamling, og der heller ikke endnu var valgt nogen Bestyrelse, at regne denne Dag — den 27. Juli 1898 — som Sygekassen FREMTIDENS egentlige Stiftelsesdag.

Der var Sommersol og Feststemning over den lille Kreds af Mænd, der var samlede denne Dag for at tilbringe nogle behagelige Timer i hverandres Selskab, og som benyttede Lejligheden til at fejre FREMTIDENS Stiftelse. Hos en enkelt, L. PETERSEN, var der endog Begejstring. Det var ikke med Ligegyldighed, han tog fat paa det Værk, som han ansaa for sit eget — sit Livs store Maal, og som han ikke senere havde ude af Tankerne, hvad enten han arbejdede eller deltog i Gildelag og Festlighed.

AGITATIONEN

Viden om, hvor man vinder
noget, man higer efter,
virker som en af Naturens
undergørende Kræfter.

Stejle og stridige Sjæle,
spredte og splittede Lag
samles til enigt Virke
for egen og fælles Sag.

Tilgangen var dog i den allerførste Tid ingenlunde overvældende. I Løbet af en Maaned var der kun indmeldt 56 Medlemmer. Den Agitation, der kunde drives blandt bekendte og ved Annoncering i Bladene, slog ikke til. Der maatte tages anderledes fat.

Man skaffede sig da Forbindelse med en Række Mennesker, væsentlig Inkassatorer ved Livsforsikringselskaber og lignende, som kom meget i Berøring med Arbejdere, og som paatog sig at agitere for Indmeldelse i den nyoprettede Sygekasse, og det virkede. Medlemsantallet gik nu rask fremad. I Aaret 1900, Kassens 2. hele Aar, var Fremgangen endog 4424.

Ved Hjælp af et Bureau fik man udarbejdet et smukt udstyret og stærkt agitatorisk skrevet Reklameskrift, der blev udsendt til alle større Arbejdspladser. Som Prøve paa Indholdet af Skriftet kan gengives følgende:

»Den statsanerkendte Sygekasse FREMTIDEN er den eneste Sygekasse for alle og enhver. Den er tilgængelig for de samme som alle andre Sygekasser, der understøttes efter Lov af 12. April 1892. Desuden har den en Afdeling for Folk, der lider af kroniske eller endogsaa uhelbredelige Sygdomme. Tidligere stod disse Mennesker overladte til sig selv, afskaaret fra al Sygekassehjælp, efter Uger, ja Maaneder igennem at have været lænkede til Sygelejet. Bittert maatte de fortryde, at de

i Tillid til Ungdom og godt Helbred havde forsømt i rette Tid, før Sygdommen kom, at indmelde sig i en Sygekasse.

Nu er det anderledes!

Den statsanerkendte Sygekasse FREMTIDEN stiftedes den 27. Juli 1898. Blandt dens bærende Principper er ogsaa dette: Mennesker, som uden egen Skyld er ramte af en Sygdom, der lammer dem i Kampen for Tilværelsen, har frem for nogen berettiget Krav paa Støtte fra Statens og Kommunens Side. I Læge- og Sygekassekredse vakte det nye Princip det største Røre. Man diskuterede Sygekassens Eksistensmulighed, mange Skeptikere spaaede ilde. Erfarne Sygekasse-mænd saa dog klogere paa Tingene. Straks de allerførste Aar har givet dem Ret i ganske uanet Omfang . . . .«

— Selv den aarlige Beretning var ikke en tør Meddelelse om, hvad der var sket i Løbet af Aaret. Nogle faa Linier, gengivet af Beretningen for Aaret 1899, vil vise den Begejstring, der bar den nye Sygekasse frem:

»Naar Historien over Sygekassesagens Udvikling herhjemme en Gang skal skrives, vil Sygekassen FREMTIDEN sikkert faa et stort og væsentligt Afsnit for sig . . . . Den Tanke at danne en Sygekasse for Folk, der led af en kronisk eller endogsaa en uhelbredelig Sygdom, var saa ny og fremmed, at Efterretning om, at den allerede var realiseret, for de fleste kom i allerhøjeste Grad overraskende, ja, som et Lyn fra klar Himmel. Bagefter, da Tanken var bleven til Virkelighed, og Sygekassen traadt ud i Livet, ja saa var der tilstrækkelig mange, der indsaa det naturlige og forstandige i at oprette en saadan Kasse. Det var ganske som i den gamle Historie om Columbus Æg.«

Det kan ikke siges, at man just var beskeden; men hvor er man det, naar der agiteres. Man var sikker i sin Sag, og denne Sikkerhed gjorde sin Virkning. De mange Henvendelser til Offentligheden, i hvilke man hyppigt anvendte Udtrykket: Enhver kan optages uden Hensyn til Alder og Helbred, har uden Tvivl ogsaa haft sin store Betydning for Kassens Trivsel.

Agitation af denne Art er dog ikke nok. Der maa bydes noget virkelig reelt. Og det skete samtidig ved den Maade, hvorpaa Kassen blev ledet. Alt, hvad der kunde virke som et Gode for Medlemmerne, og som Kassen var i Stand til at yde, blev ydet.

Kontingentet opkrævedes. Kontoret var aabent baade om Aftenen og om Søndagen. Rundt om i de forskellige Bydele blev der aabnet Filialkontorer, hvor man dels modtog Kontingent af de Medlemmer, som Inkassatorerne ikke traf hjemme, og dels endog i nogen Tid, indtil det viste sig at være regnskabsmæssigt utrygt, foretog Udbetaling af Dagpenge. Til sengeliggende Medlemmer blev Dagpengene endog et Stykke Tid bragt ud ved Hjælp af Kontrollørerne. En Hjælpekasse blev oprettet, senere et Understøttelsesfond. Og altid søgte man at yde Medlemmerne alt, hvad de vedtægtsmæssigt havde Ret til, og iøvrigt at hjælpe Medlemmerne tilrette saa godt, det lod sig gøre.

Ved denne Fremgangsmaade bar det fremad med Kæmpeskridt. Allerede i Beretningen for Aaret 1901 kunde man meddele, at Sygekassen FREMTIDEN var den største Sygekasse i Danmark.

BESTYRELSEN

Den, der regerer,
som Flertallet ønsker det — snævert betragtet,
bekæmpes af Oppositionen,
altid forhadet og foragtet.

Den, der regerer,
som alle ønsker det — dybest inde,
forbliver ved Magten med Ære.
— Andre vil stille forsvinde.

Ingen er nu mere i Tvivl om, at Sygekassen FREMTIDEN er et naturligt Barn af sin Tid. Levedygtigheden har bevist det.

Hele den Udvikling, der paa Sygekassesagens Omraade var gaaet forud, maatte før eller senere resultere i, at de kronisk syge blev draget ind under Sygekasserne. Kun Formen, hvorunder dette vilde ske, var der ingen, der kunde forudsige. Paa dette Punkt maatte Kendsgerningerne først foreligge.

Det viste sig imidlertid her, som saa hyppigt er Tilfældet, naar noget nyt bryder igennem, at man sprængte den rolige parlamentariske Udvikling. Det burde formentlig have været De samvirkende Sygekasser, der organisationsmæssigt havde løst Opgaven, men ved at lade Sagen ligge, overlod man det til Enkeltmand. I den første Tid af Kassens Bestaaen var der ikke engang valgt nogen Bestyrelse eller noget midlertidigt fungerende Udvalg. Kassens Stifter, L. PETERSEN, bestemte alene, hvad der skulde ske.

Det var dog nødvendigt, bl. a. af Hensyn til Sygekasseloven, at der blev valgt en Bestyrelse. En saa mangesidig Virksomhed som denne vil ikke kunne overskues og belyses i alle Enkeltheder, uden at de forskellige Situationer drøftes i en Kreds af Mennesker, der hver for sig har Blikket aabent for Virksomhedens Trivsel; og alle vigtige Be-

Axel Jensen.

slutninger maa træffes som Resultatet af en saadan Drøftelse. Til enhver Tid i Sygekassens Historie har det da ogsaa været af Vigtighed netop at finde de Mænd og Kvinder, der skønnedes at være bedst egnede til dette Hverv. Det er jo ikke nok, at Muligheden for Kassens Trivsel var tilstede. Muligheden kan forspildes ved Fejlgreb.

Paa Sygekassens første Generalforsamling, der afholdtes den 17. September 1898 i Etablissementet »Danas Have«, Nørrebrogade 21, foretoges Valg af Bestyrelse. Valgt blev foruden Kassens Stifter, L. PETERSEN, Tømrer A. OLSEN, Ar-

bejdsmand TH. NIELSEN, Dr. med. EINAR LUNDSGAARD og Læge GUSTAV OTTESEN. Til Kassens første Formand og Forretningsfører valgtes L. PETERSEN.

Til Forklaring af, hvorfor der netop valgtes Læger ind i Bestyrelsen, vil følgende lille Uddrag af det førømtalte Brev fra Dr. med. EINAR LUNDSGAARD have Interesse:

»At det var nødvendigt, at en Sygekasse, der under saa vanskelige Forhold skulde prøve sig frem med et nyt System som det her foreliggende, maatte have lægekyndige Medlemmer i sin Bestyrelse — i alle Tilfælde i den første Tid — havde De jo Øjet aabent for, og det var med stor Glæde, at jeg gik ind paa Deres Forslag om sammen med Dr. OTTESEN at indtræde i Kassens første Bestyrelse for at hjælpe til med at føre Deres Tanke ud i Livet.

Det, der navnlig kunde tænkes at nødvendiggøre lægekyndig Bistand for Kassens Ledelse, var Afgørelsen af, hvorvidt et Sygdomstilfælde hos et Medlem faldt ind under den kroniske Lidelse, for hvilken der ved Optagelsen var taget Reservation, men jeg erindrer med Glæde Deres praktiske Greb paa Sagerne, som gjorde os to Læger vort Hverv

forholdsvis let, og da jeg saa efter et Par Aars Forløb saa det hele i god Gang, og da andre Hverv lagde stærkt Beslag paa mig, mente jeg med god Samvittighed at kunne give Afkald paa Bestyrelsesmandatet ....

I mit Sted traadte jo Dr. VALDEMAR KLEIN ind i Bestyrelsen og ydede derefter sammen med Dr. OTTESEN Administrationen den lægekyndige Bistand, som endnu i en Aarrække ikke helt kunde undværes, og som ogsaa har været til stor Værdi for Kassen i Forholdet til de ved den ansatte Læger og til »Københavns Lægeforening« . . . .«

P. J. Pedersen.

Først ved Generalforsamlingen den 19. Marts 1916 udtraadte de to Læger af Bestyrelsen. FREMTIDEN indtog nu ikke længere nogen Særstilling i Forholdet til de kronisk syge, idet Sygekasseloven af 10. Maj 1915 paalagde alle Sygekasser at optage Medlemmer med kroniske Lidelser.

Bestyrelsens Sammensætning og hele den ydre Ramme for Bestyrelsens Virksomhed har iøvrigt gennem Aarene undergaaet en lang Række Forandringer, der ikke alle er opnaaet uden stærke indre Brydninger.

Kassens Stifter, L. PETERSEN, var — som allerede nævnt — valgt baade som Formand og Forretningsfører. Paa Generalforsamlingen i Oktober 1902 vedtoges det, at der blandt de til Bestyrelsen valgte Repræsentanter af Generalforsamlingen skulde vælges en Formand, saa at Stillingen som Formand og Forretningsfører derefter adskiltes.

Til Formand valgtes Maler AXEL JENSEN, den senere mangeaarige Formand for Malernes Fagforening i København. Paa Generalforsamlingen i Marts 1905 afløstes denne af Lærer, senere Borgerrepræsentant og (April 1920) Undervisningsminister, P. J. PEDERSEN. Da

Einar Lundsgaard.

Gustav Ottesen.

Valdemar Klein.

H. Hansen.

Sofus Mortensen.

J. M. Johansen.

Chr. Hansen.

C. Kiersgaard.

P. J. PEDERSEN i Marts 1919 fratraadte Stillingen som Kassens Formand, efter at han var udnævnt til Skoleinspektør, valgtes Kassens nuværende Formand, Borgerrepræsentant, Skatteinspektør G. B. WEYGAARD. L. PETERSEN vedblev

Fru Anna Johansen.

J. Bentsen.

Fru Olga Borgbjerg.

Niels Riisgaard.

Vilh. Hovmann.

P. Johansen.

dog at have Sæde i Bestyrelsen, i de første 2 Aar som Næstformand og senere som almindeligt Bestyrelsesmedlem indtil Generalforsamlingen 1909, hvor det vedtoges, at Forretningsføreren udtraadte af Bestyrelsen og fremtidig var til-

N. P. Clausen.

V. Andersen.

stede ved Bestyrelsesmøderne som tilforordnet uden at have Stemmeret.

Som Næstformand har senere fungeret Fyrbøder J. BENTSEN indtil 1915, derefter Maler AXEL JENSEN til 1920 og siden Kasserer JENS NIELSEN.

Efterhaanden som Kassen voksede, udvidedes Bestyrelsen. I August 1902 forøgedes Antallet fra 5—7, i Marts 1904 fra 7—9 og i April 1906 fra 9—11. I Marts 1922 vedtoges det yderligere, at Bestyrelsesmøderne overværes af en Repræsentant, valgt af og blandt Kassens Personale, med Tale- og Forslagsret, men uden Stemmeret, og at Sekretæren ikke behøver at være Medlem af Bestyrelsen.

Kassens første Vedtægter hjemlede Bestyrelsen Ret til Selvsupplering. Denne Bestemmelse ophævedes paa Generalforsamlingen i Oktober 1902.

Paa samme Generalforsamling ophævedes en tidligere taget Beslutning om, at alle Bestyrelsesmedlemmer skulde være nydende Medlemmer af Sygekassen.

Efter at Kvinderne i Oktober 1902 havde opnaaet Stemmeret paa Generalforsamlingerne, og der havde været agiteret en Del for, at der ogsaa skulde vælges kvindelige Bestyrelsesmedlemmer, valgtes i April 1905 den første Kvinde ind i Bestyrelsen, nemlig Formanden for De kvindelige Herreskræddere, nuværende Borgerrepræsentant Fru ANNA JOHANSEN, der i April 1906 afløstes af Frk. OLGA PETERSEN, senere gift BORGBJERG. Siden Marts 1910 har Kvinderne været repræsenteret i Bestyrelsen ved Kassereren for De kvindelige Herreskræddere, Fru LAURA JACOBSEN.

Iøvrigt maa vi indskrænke os til kun at nævne Navnene og Funktionstiden for hver enkelt.

De afgaaede Bestyrelsesmedlemmer har — foruden de allerede nævnte — været følgende: Cigarhandler L. DIPO, 1901—02, Cigarfabrikant B. JOCHUMSEN, 1902, Formand for Fabriksarbejdernes Fagforening, Borgerrepræsentant SOFUS MORTENSEN, Sekretær 1902—05, Bestyrer H. HANSEN, 1904—07, Sekretær 1905—07, Murarbejdsmand NIELS RIISGAARD, 1905—08, Formand for Støberiarbejdernes Fagforening, nuv. Sekretær i Dansk Arbejdsmandsforbund, P. JOHANSEN, 1906—11,

G. B. Weygaard

Sekretær 1907—11, Inspektør C. KIERSGAARD, 1906—19, Urtekræmmer CHR. HANSEN, 1908—20, Murarbejdsmand, nuv. Formand for »Hovedstadens Brugsforening« J. M. JOHANSEN, 1908—09, Maler, nuv. Forretningsfører for Fortsættelseskassen »Danmark« VILH. HOVMANN, Sekretær 1911—20, Kaffebrænder V. ANDERSEN, 1916—20, Inkassator N. P. CLAUSEN, 1916—22.

Og i Sygekassens nuværende Bestyrelse findes — ligeledes foruden de allerede tidligere nævnte — følgende: Brænderiarbejder J. C. ANDERSEN, Formand CARL BRANDT, Rodemester E. FRIIS, Mejeriejer JOHS. HANSEN, Snedker J. V. JENSEN, Tapetserer KNUD JENSEN, Forvalter LAURITZ LARSEN og Skrædder A. F. MELBERG. Som Personalets Repræsentant i Bestyrelsen er valgt Bogholder P. SØRENSEN, og som Sekretær fungerer Kassens Forretningsfører, MIKKEL CHRISTENSEN.

I April 1906 vedtoges det, at Medlemmerne har Ret til at overvære Bestyrelsesmøderne for derved at gøre sig bekendt med, hvorledes de forskellige Sager behandles — en Ret, der imidlertid i Praksis saa godt som aldrig er benyttet. Rent personlige Spørgsmaal kunde dog henvises til Behandling og Afgørelse for lukkede Døre.

Naar Medlemmerne ikke har benyttet sig af denne Ret og heller ikke — ud over de allerførste Aar — i nogen nævneværdig Grad er mødt frem paa Generalforsamlingerne og dèr har gjort deres Indflydelse gældende, skyldes det sikkert, at man i al Almindelighed har følt, at Kassen har været ledet fuldtud betryggende.

Det er dog ingenlunde faa Spørgsmaal, der har foreligget til Bestyrelsens Afgørelse i de Aar, Sygekassen har bestaaet. Alene ved en Optælling af de protokollerede Beslutninger naar man til et Tal, der maa skrives med 4 Cifre.

Det er heller ikke ensartede Forhold, der forekommer til Bedømmelse. Den samlede Bestyrelse maa — som det nævnes i Bestyrelsens Forretningsorden — tage Bestemmelse om alle Spørgsmaal vedrørende Kassens Ledelse, herunder Forholdet til de enkelte Medlemmer, til Kassens Læger, til dens Personale, til Sygekasseinspektoratet og til andre Sygekasser, samt om Udgifter til Administration og lignende.

Hvor mangeartede disse Spørgsmaal er, vil man lettest forstaa, naar man tænker paa Administrationen, der strækker sig fra Anskaffelse af

E. Friis.

Jens Nielsen.

Carl Brandt.

A. F. Melberg.

J. C. Andersen.

det nødvendige Inventar til Regnskabsformen, Statistik, Køb og Salg af Obligationer, Handel med Ejendomme, Prioriteringsforhold m. m.

Adskillige Spørgsmaal kræver endog, at der nedsættes Udvalg, for Eksempel ved Forhandlinger om Løn- og

Arbejdsforhold. Og til Kvittering for Beløb, der hæves paa Kassens Sparekassebeholdning, vælges et staaende Udvalg.

— De paa Dagsordenen opførte Sager afgøres i Almindelighed ved een Behandling. Dog maa de Sager, der forekommer utilstrækkelig oplyste, eller som angaar større Bevillinger, altid underkastes to Behandlinger, før de kan betragtes som afgjorte. Og naar blot eet Bestyrelsesmedlem fremsætter Ønsket, skal en hvilken som helst Sag gaa til 2. Behandling.

Med denne ydre Ramme foregaar Bestyrelsens Virksomhed, og under denne Form synes det som om, at de forskellige Beslutninger, der tages, er forsvarligt overvejet.

J. V. Jensen.

Fru Laura Jacobsen.

Johs. Hansen.

Klager over Læger, Funktionærer og Sygebehandling afforskellig Art — Andragender om Hjælp i særlige Sygdomstilfælde — Ansættelser, Afskedigelser, Pengeanbringelser, Lokaleforhold, Funktionærernes Løn- og Arbejdsforhold og alle de øvrige Spørgsmaal, der

Lauritz Larsen.

Knud Jensen.

har præget Bestyrelsesvirksomheden gennem Aarene, er alle behandlede og afgjorte paa en saadan Maade, at der saa godt som aldrig senere er rejst Tvivl om, at Afgørelsen har været retfærdig. Som Bevis for, at Kassens Ledelse nyder almindelig Anerkendelse i den københavnske Arbejderbefolkning, kan man sikkert med Rette henvise til den stærke og stadig stigende Vækst, Kassen har haft. Det var ikke alene i de første Aar, da der særlig agiteredes, at Kassen gik stærkt fremad. De sidste 5 Aar viser en gennemsnitlig Tilgang af ca. 13.000 nye Medlemmer aarlig, og skønt der ogsaa har været en ret stor Afgang, har FREMTIDEN dog haft en Fremgang i disse Aar af omtrent samme Størrelse som samtlige andre 66 københavnske Sygekasser tilsammen

Et Bestyrelsesmøde September 1913.

Et Bestyrelsesmøde Februar 1918.

P. Sørensen.

Fru Laura Jacobsen.

Lauritz Larsen.

A. F. Melberg.

Knud Jensen.

E. Friis.

Weygaard.

Mikkel Christensen.

Jens Nielsen.

Carl Brandt.

J. V. Jensen.

J. C. Andersen.

Johs. Hansen.

Et Bestyrelsesmøde 1923.

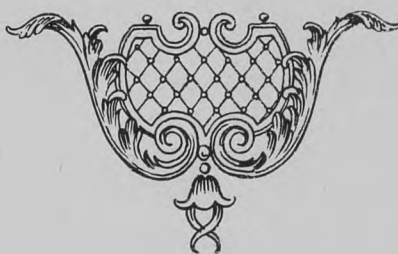

og omfatter nu, naar Børnene iberegnes, mindst en Femtedel af hele Københavns og Frederiksbergs Befolkning.

Dog ikke alene mellem Sygekassen og Medlemmerne og den Del af Befolkningen, der har Interesse af at blive Medlemmer, har der hersket et godt Tillidsforhold. Ogsaa udadtil, i Forholdet til Stat og Kommune, Samvirksomheden med de andre Sygekasser, Læger og alle de sociale Virksomheder, der staar i nærmere eller fjernere Tilknytning til Sygekasserne, er Aarene gaaet i Fred og Fordragelighed. Selv Personalespørgsmaal, som vel nok har været de vanskeligste, er løst paa forsvarlig Maade med ligeligt Hensyn til alle Parter.

Et Studium af FREMTIDENS Ledelse vil vise, at samtlige Bestyrelsesmedlemmer, der hver især har været skolet i Organisationsarbejde indenfor sin daglige Virksomhed, har udført et stort og betydningsfuldt Opbygningsarbejde, der indadtil har formet sig som en stadig Udvikling hen imod en fuldtud solid Organisationsform og Økonomi og udadtil fremtræder som en uafbrudt Kæde af Bestræbelser for — indenfor Lovens Ramme — at gavne Medlemmerne det mest mulige, støttet heri gennem den daglige Administration.

Ledelsens sociale Forstaaelse er trængt videre gennem Udøvelsen af de trufne Beslutninger. De mange Spørgsmaal, der daglig foreligger, søger man at afgøre i samme Aand.

STATEN

Staten er Hjernen, Samfundet Legemet,
Grene af Samfundet Lemmer, Organer og Led.
Den kloge og kyndige værner sit Legeme,
sikrer sig Hjælp, naar Sygdom gør særlig Fortræd.

Det viste sig hurtigt, efter at Sygekasserne kom ind under Statens Kontrol, at den Frygt, som enkelte Sygekasseledere havde haft for, at de derved skulde miste deres »Selvstændighed«, var ganske ubegrundet. Allerede paa det Tidspunkt, da FREMTIDEN blev anerkendt, var der fuldtud Tillid til, at Samarbejdet vilde blive af den allerbedste Art. Og naar man nu ser tilbage paa de Aar, der er gaaet, og som forløb under skiftende Sygekasseinspektører og ligeledes skiftende Sygekassebestyrelser, er der kun Anledning til som Helhed at bekræfte, at Tilliden var begrundet.

Selvfølgelig kan det ikke undgaas, at der af og til har været lidt forskellig Opfattelse af saavel Kompetencespørgsmaal som enkelte af de Spørgsmaal, der i Henhold til Lovene kræver Inspektoratets Godkendelse. Paa mange Omraader anser Bestyrelsen sig jo som suveræn, f. Eks. i Forholdet overfor Personalet og dettes Organisation, og her protesterer Bestyrelsen, naar Inspektoratet forsøger paa at fastsætte Rammer, som ikke kan overholdes. Paa andre Omraader, f. Eks. ved Fastsættelse af Kontingentsatserne, har der ligeledes været afvigende Interesse mellem de to Parter, idet Inspektoratet som Statens Repræsentant i særlig Grad ønsker, at Kontingentet staar i et saadant Forhold til Kassens Status, at det er muligt — selv med den stærke Tilgang — at opsamle den i Henhold til Sygekasseloven nødvendige Formue pr. Medlem, medens Bestyrelsen i mindst lige saa høj Grad

Th. Sørensen,
Sygekasseinspektør 1892—1907.

H. Daniel,
Kontorchef i Inspektoratet.

F. Witttrup,
Sygekasseinspektør 1907—1920.

maa tage Hensyn til Konkurrencen med de andre Sygekasser. Men da begge Parter kun har haft til Formaal at naa det for Sygekassen bedst mulige Resultat med forsvarlig Hensyntagen til alle Sider, efterlod de endelige Afgørelser aldrig nogen egentlig Misstemning.

Statens Kontrol, der udøvedes gennem Sygekasseinspektoratet, Sygekassenævnet og i den allersidste Tid tillige af Invalideforsikringsfondens Direktion, har derfor aldrig virket generende — et Forhold, der ikke er ændret, skønt Statens Magt i Forholdet til Sygekassen jo har været i stadig Stigen samtidig med, at Statstilskudet blev mere og mere omfattende.

Oprindelig var Statstilskudet 2 Kr. pr. Medlem ved Aarets Slutning samt et Beløb, svarende til $\frac{1}{5}$ af det i Aarets Løb indbetalte Kontingent. Sygekasseloven af 10. Maj 1915 ændrede Tilskudet til, at der — foruden det faste Bidrag af 2 Kr. pr. Medlem — refunderedes Sygekasserne $\frac{1}{4}$ af Udgifterne til Sygehjælpen, dog ikke for Medicin eller Dagpenge over 80 Øre pr. Dag og ikke ud over 4 Kr. 65 Øre pr. Medlem ialt som Maksimum.

Disse indskrænkende Bestemmelser ramte væsentlig de københavnske Sygekasser, hvor den sikrede Dagpengehjælp gennemgaaende var betydelig over 80 Øre, og for Sygekassen FREMTIDEN var desuden Fastsættelsen af Maksimumsgrænsen særlig følelig, idet de mange kronisk

V. L. Faber,
Sygekasseinspektør 1920—1923.

syge forøgede Sygeudgifterne ud over Gennemsnittet, selv om de ikke havde Ret til direkte Hjælp for den kroniske Lidelse.

I Realiteten var denne Ordning en Formindskelse af Statstilskudet. End ikke ved Hjælp af en Reguleringsfond, der samtidig oprettedes for derigennem at udligne Statstilskudsfordelingen, var det muligt at opnaa det samme Beløb som efter den tidligere Lov. I Princippet var den nye Form for Statstilskudsfordelingen derimod et Fremskridt — et nyt Grundlag, der gjorde Sygekasserne interesserede i at paatage sig flere og flere Opgaver, naar blot de indskrænkende Bestemmelser

fjernedes; men det varede ca. 6 Aar, før Skrankerne faldt.

Efter at Sygekasserne for Aarene 1918—20 havde modtaget et ekstra Tilskud fra Staten som Dækning for de Udgifter, Spansk Syge-Epidemien havde foraarsaget, gennemgaaende for FREMTIDENS Vedkommende med ca. 1 Kr. aarlig pr. Medlem, ændrede Sygekasseloven af 6. Maj 1921 Statstilskudet, saa at den nye Form, hvor Tilskudet stod i Forhold til Udgifterne, kom til at virke i sin fulde Udstrækning. Vi maa dog her indskrænke os til at nævne de vigtigste af disse Bestemmelser. Maksimumgrænsen ophævedes. Det faste Tilskud pr. Medlem forhøjedes til 3 Kr. $\frac{1}{4}$ af Udgifterne udvidedes til ogsaa at omfatte Medicin og al udbetalt Dagpengehjælp. De kronisk syge fik Ret til at erholde Sygehjælp for den ved Optagelsen konstaterede kroniske Lidelse i samme Omfang som for andre Sygdomme, og det Beløb, som de kronisk syge koster Sygekassen mere end andre pr. Medlem, refunderes af Staten og Kommunen med Halvdelen af hver udover det almindelige Statstilskud.

Dermed var den Idé, der laa til Grund for Oprettelsen af Sygekassen

FREMTIDEN, ført til Sejr, endog i langt større Omfang end oprindelig anvist. De kronisk syge var nu lige-stillet med andre Sygekassemed-lemmer. Men dermed var ogsaa Statens Myndighed over Sygekassen stærkt forøget — tilmed da man samtidig gennemførte Invalideloven, der forlanger, at alle Sygekassemed-lemmer med Indfødsret i Alderen 15—62 Aar skal være forsikret mod Invaliditet, og at de i Alderen 18—62 er pligtige til at betale en af Staten fastsat Præmie. Paa dette Omraade indførtes Statsledelsen fuldtud, idet Invalidforsikringsretten, som i den Anledning blev nedsat, skal afgøre ethvert Tilfælde, hvor Invalidere søges, og Invalidforsikringsfonden, der oprettedes samtidig, skal an- vise enhver Udbetaling, der kan finde Sted.

L. Borberg,
nuværende Sygekasseinspektør.

De store økonomiske Goder i Form af større Ydeevne, som Syge- kasserne derved opnaaede, opvejer dog i den Grad det »Tab«, som Sygekasserne derved led i »Selvstændighed«, at de enkelte Kasser maa føle det som en glædelig Berigelse af Virksomheden. At et Medlem, hvis Arbejdsevne ved Sygdom af en eller anden Art er nedsat til $\frac{1}{3}$ eller derunder, kan erholde 800 Kr. aarlig eller — som det udbetales — 66 Kr. 66 Øre maanedlig i Invalidere Resten af Levetiden, saafremt Invaliditetsgraden vedvarer, er en saadan Betyggelse, at alle, som opnaar denne Hjælp — selv om de ikke kan leve af dette Beløb — udtaler deres oprigtige Glæde derover.

For Sygekassen FREMTIDEN med de mange kronisk syge var det endog en særlig Berigelse. I Løbet af et Aars Tid vil vi allerede være oppe paa paa et Antal af over 1000 Invalidere, der hæver deres Inva- lide-rente herigennem.

Forsørgelseslovgivningen er ved Gennemførelsen af Lovene om Støtte

K. K. Steincke,
Retspræsident.

Axel Kofod,
Direktionsmedlem.

P. J. C. Hansen,
Direktionsmedlem.

til kronisk syge og Invalider i meget høj Grad forbedret. Store Huller, som fandtes her, er nu udfyldte. Retten til Hjælp for disse ophører ikke, saa længe Arbejdsevnen er under eller lig $\frac{1}{3}$ af den normale. Man er sikret et fast Beløb, idet Lovgivningsmagten her delvis har fulgt det af Landstingsmand, Retspræsident K. K. STEINCKE udarbejdede Forslag til en Omordning af Forsørgelsesvæsenet med Indførelse af faste Takster, og man har berettiget Grund til at tro — trods Røster i den Retning — at en saadan Forsikring ikke kan nedsættes, da de forsikrede selv betaler $\frac{1}{3}$ af den beregnede Præmie med Løfte om, at Arbejdsgiverne gennem Ulykkesforsikringen indbetaler $\frac{1}{3}$ og Stat og Kommune udreder det øvrige. Retten til Hjælp har afløst Naaden. Tusinder, som ellers vilde være henvist til Fattigvæsenet, vil komme til at nyde godt af disse Love, og hele den frivillige Sygekassebevægelse er styrket i samme Grad, som Interessen for at staa som Medlem af en statsanerkendt Sygekasse er steget.

Det er Begyndelsen til et nyt og betydningsfuldt Afsnit af Sygefor sorgen. Et fortsat godt Samarbejde mellem Stat og Kommune og Sygekasserne med det Maal at udnytte det allerede opnaaede paa den bedst mulige Maade vil skabe Glæde i Tusinder af Hjem og Betingelse for nye Fremskridt.

KOMMUNEN

Hvor Naturen skænker Stoffet
blot den mindste Smule Gunst,
vælder Livet frem i Solen —
Handel, Industri og Kunst.

Selv en lille Holm i Sundet
vokser til en mægtig By,
naar Beliggenheden lokker —
og dens Havn faar Verdensry.

Og paa Byens golde Brosten,
hvor man synes, alt er kvalt,
gror Forretningslivet frodigt —
fra privat mod kommunalt.

Det er egentlig ikke helt retfærdigt mod Kommunen, at man kun knytter Ordet statsanerkendt til Sygekasserne. Kommunen kunde med stor Ret kræve at dele Æren med Staten. De Tilskud, Kommunen yder, dels til Sygekassen og dels direkte til Sygekassemedlemmerne, er ingenlunde Smaabeløb.

Naar et Medlem med Kaution fra Sygekassen indlægges paa et af de kommunale Hospitaler, koster Indlæggelsen kun 60 Øre pr. Dag for voksne og 30 Øre for Børn, nemlig Halvdelen af, hvad ubemidlede Patienter, der ikke er i Sygekasse, maa betale paa Fællestue. Desuden har Sygekasserne yderligere Rabat, idet Sygekassemedlemmer — efter en Betalingsperiode paa 91 Dage — henligger frit i de næste 91 Dage.

Denne Bestemmelse er ikke ændret i de 25 Aar, FREMTIDEN har bestaaet, skønt en Forhøjelse ofte har været paa Tale, og det Beløb, som det koster Kommunen at drive Hospitalerne, i den forløbne Tid har været stærkt stigende, ja, endog i den seneste Tid — under Dyrtiden og med den store Række af Forbedringer, der er sket, og de mange nye Grene, der er inddraget under Hospitalsbehandlingen — har udgjort langt over 20 Kr. i Døgnet pr. Patient.

Borgmester J. Jensen.

I den første Tid nød de kronisk syge dog ikke godt af den Rabat, der ydedes Sygekasserne, men da Kravet blev rejst, kunde man ikke bestride det berettigede deri.

I November 1903 tilskrev FREMTIDEN Københavns og Frederiksberg Kommuner med Anmodning om, at de kronisk syge blev stillet lige med andre Sygekassemedlemmer. Samtidig rejstes Kravet gennem Samvirksomheden, idet de øvrige Sygekasser efterhaanden ogsaa havde faaet nogle enkelte kronisk syge, nemlig Medlemmer, der havde opbrugt deres Sygehjælp og var genoptaget i Sygekassen med Reservation for den kroniske Lidelse.

Københavns Kommune tiltraadte først Andragendet, og paa Generalforsamlingen 2. April 1905 vedtoges det som Følge af denne Indrømmelse at tilføje Vedtægten en Bestemmelse om, at de Medlemmer, der boede i København, og som var optagne med kronisk Lidelse, for hvilken de ikke var berettiget til Hjælp af Sygekassen, fremtidig kunde indlægges paa Kommunens Hospitaler for samme Betaling, som var gældende for andre Sygekassemedlemmer, naar Sygekassen kautionerede, og Betalingen refunderedes Sygekassen af de paagældende Medlemmer. Allerede det følgende Aar udvidedes denne Bestemmelse dog til ogsaa at omfatte Sygekassemedlemmer, der var bosatte paa Frederiksberg.

Bestemmelsen i Fattiglovens § 63, der fastsætter, at Sygekassemedlemmer, der har opbrugt deres Sygekassehjælp, har Ret til en tilsvarende fortsat Hjælp fra Kommunen uden Fattighjælps Virkning, har for Kassens Medlemmer haft en ikke ringe Betydning. Selv om en Del har undladt at søge denne Hjælp, fordi de har været saaledes økonomisk stillet, at de forsørgelsesmæssigt ikke kunde anses for ubemidlede — f. Eks. Hustruer, der ikke havde selvstændigt Erhverv, og hvis Mænd var i nogenlunde godt Arbejde — er der dog af vore Medlemmer et enkelt Aar, nemlig 1922, da Antallet var størst, henvist ikke mindre end 826 til at søge saadan Hjælp, og saavidt vi har kunnet skønne, har den allerstørste Part opnaaet Hjælpen.

Hospitalsvæsenet, repræsenteret af Borgmester J. JENSEN, og fortsat Sygehjælp, der henhører under Borgmester VIGGO CHRISTENSEN — naar vi nøjes med at nævne Københavns Kommune — er dog langt fra de eneste Omraader, hvor Sygekassen og dens Medlemmer som saadanne nyder Støtte af Kommunen.

I Krigsaarene, da Dyrtiden var særlig slem, modtog vi til Fordeling blandt Medlemmerne som Dyrtidshjælp til Sygepenge et Beløb, der gennemgaaende svarede til ca. 50 % til den ordinært udbetalte Dagpengehjælp.

Borgmester Viggo Christensen.

I Henhold til Sygekasselovens § 13, der fastsætter, at Kommunerne har Ret til at yde som Kontingenthjælp til Sygekassemedlemmer indtil $\frac{3}{4}$ af den enkeltes aarlige Kontingent, er der ligeledes i de senere Aar under den voksende Arbejdsløshed ydet betydelige Beløb, og saafremt man ophørte dermed — direkte eller gennem Hjælpekassen — vilde Tusinder af Medlemmer glide ud af Sygekasserne og ind under Forsørgelsesvæsenet.

Sygekasselovens Bestemmelse om Hjælp til kronisk syge for den kroniske Lidelse, Invalideforsikringsloven og Ændringen af 6. Maj 1921 i Fattiglovens § 63 har yderligere i de sidste Par Aar paalagt Kommunen i meget stort Omfang at yde Hjælp til Sygekasserne og deres Medlemmer, og derved opnaar man, at mange, som ellers paa Grund af Sygdom og Invaliditet vilde gaa under i Kampen for Tilværelsen og ty til Fattighjælp, holdes oppe og finder sig en Stilling, hvorved de faa Kræfter, de raader over, kan tages i Brug og skabe Livsbetingelser.

Samarbejdet mellem Sygekasserne og Kommunen udvikles. Hyppigt maa et Medlem den ene Uge hente sin Hjælp fra Sygekassen og i næste Uge fra Kommunen, der bygger paa Sygekassens Beregninger.

Den fælles Interesse gennem Hospitalsvæsenet og Forsørgelsesvæsenet bliver større og større, og der vil næppe gaa mange Aar, før Sygekasserne — eller til den Tid formentlig Sygekassen — med fuld Ret føler sig som et Led i den kommunale Drift, anerkendt som saadan, bevarende sin Støtte fra Staten.

SAMARBEJDET MED DE ANDRE SYGGEKASSER

I smaabitte spejklare Bække
risler Vandet om Stere og Straa
igennem den flade danske Muld —
med smaa, stiltfærdige Krav.

Det lader sig dog ikke svække
men baner sig Vej mod den samlende Aa,
der glider saa bred og svulmende fuld
mod det fjerne, alt favnende Hav.

Selv om de enkelte Sygekasser indbyrdes konkurrerer med hverandre, har man dog fra alle Sider Forstaaelse af, at Kassernes fælles Interesse kræver et fordrageligt Samarbejde. De enkelte Sygekasser opnaar derved større Styrke og betydelige økonomiske Fordele. Henvendelser og Forhandlinger udadtil sker med større Vægt. Beregninger af Kontingentsatser og Ydelser bygges paa et bredere Grundlag. Udarbejdelse og Trykning af fælles Materiale bliver lettere og billigere, og Brugen af ensartet Materiale mere sikker. — Samarbejdet er her som overalt den naturlige Udvikling fra spredte Begyndelser henimod en højere Organisationsform.

FREMTIDENS første Ledelse var da ogsaa klar over, at det gjaldt om at arbejde i Tilslutning til De samvirkende Sygekasser i København — D. s. S. — og Indtrædelse fandt Sted straks.

Blandt de Goder, Samvirkensomheden bød, var almindeligvis ogsaa Retten til Overflytning af Medlemmer. Denne Ret var FREMTIDEN dog i den første Tid afskaaret fra som Følge af, at man optog Medlemmer med kronisk Lidelse og indtil 60 Aar.

At man ogsaa paa dette Omraade var anerkendt og sideordnet med de andre Sygekasser, var imidlertid et af de Goder, der maatte vindes.

Det var af saa stor Betydning, saavel for selve Sygekassen, som for de enkelte Medlemmer, der ved ændrede Arbejdsforhold eller lignende fraflyttede Byen, at det i det lange Løb vilde være en Livsbetjning.

I første Række gjaldt det dog om at vinde Ret til Overflytning af de Medlemmer, der havde haft Mulighed for at indtræde i en anden københavnsk Sygekasse og derved erhverve sig denne Ret, og Spørgsmaalet blev taget op til Løsning.

Efter en Del Overvejelse vedtog man paa Sygekassens Generalforsamling den 2. April 1905 at fordele Kassens Medlemmer i to Grupper, A og B. Til Gruppe A henførtes de Medlemmer, der ved Optagelsen var under 40 Aar og optaget uden Forbehold for nogen Lidelse, til Gruppe B Medlemmer, der ved Optagelsen var over 40 Aar, samt alle, der var optaget i Sygekassen med Forbehold for kronisk Sygdom.

Paa Grundlag af de saaledes ændrede Vedtægter optoges der Forhandling med Forretningsudvalget for D. s. S. i København om Anerkendelse af Retten til Overflytning til andre Sygekasser for Medlemmerne af Gruppe A, og i sit Møde den 7. Juni 1906 vedtog Forretningsudvalget at tilstaa Gruppens Medlemmer denne Ret. Meddelelse herom gaves til de centraliserede Sygekasser i Sygekassetidende for September 1906.

Helt let gik det dog ikke med at faa den nye Ordning endelig godkendt.

Paa de danske Sygekassers Centralforeningers Delegeretmøde i Aarhus 1907, hvor Spørgsmaalet blev fremdraget, vedtoges en Beslutning om, at Kasser, der deler sig i 2 Afdelinger efter Alder, ikke kan faa Overflytningsret for nogen af disse Afdelinger. Men paa Delegeretmødet, der afholdtes i Aaret 1909 paa Bornholm, blev Spørgsmaalet yderligere drøftet, idet en anden Sygekasse ønskede at opnaa en lignende Stilling, og man vedtog her, at den i Aarhus tagne Beslutning kun vil være at anvende paa Delinger, der foretages indenfor Sygekasser efter Beslutningens Vedtagelse, saaledes at den Sygekassen FREMTIDENS Gruppe A tilstaaede Overflytningsret vedvarede uden Hensyn hertil.

Kassens Stifter, L. PETERSEN, havde som Repræsentant for Utterslev

Sygekasse Sæde i Forretningsudvalget for D. s. S., da FREMTIDEN startedes, men udtraadte deraf efter kort Tids Forløb.

Efterhaanden som Kassen voksede, følte man det som et større og større Savn, at man ikke havde nogen Repræsentation indenfor Samvirksomhedens Ledelse. I Aaret 1908 lykkedes det imidlertid at faa indvalgt Kassens Formand, P. J. PEDERSEN, der siden som Sygekassen FREMTIDENS Repræsentant har haft Sæde i Forretningsudvalget, indtil 1914 som Sekretær og derefter som Formand.

Det nuværende Forretningsudvalg for D. s. S. bestaar desuden af Hovedkasserer A. JOHANSEN, Smede- og Maskinarbejdernes Sygekasse, Sekretær siden 1914, Forretningsfører, Borgerrepræsentant JENS JOHANSEN, Arbejderforeningen af 1. Februar 1867, Forretningsfører L. LARSEN, »Activ«, Snedkermester A. LUND, Vennernes Sygekasse, Forretningsfører C. MEYERSAHM, Murernes Sygekasse, Sekretær V. NYGAARD, »De forenede Arbejdere af 1876«, Værkfører NIELS OLSEN, »Fremtids Haab«, Forretningsfører V. S. PETERSEN, »Alderstrøst«.

Indenfor Repræsentantskabet i D. s. S. rejste der sig imidlertid en ret stærk Kritik af, at FREMTIDEN laa inde med et Privilegium. Alle Sygekasser maatte have samme Ret som FREMTIDEN til at optage kronisk syge og Medlemmer i Alderen fra 40—60 Aar. Ellers maatte man nægte FREMTIDEN denne Særstilling.

Sygekasseloven af 10. Maj 1915, gældende fra 1. Januar 1916, løste delvis dette Spørgsmaal, idet den forpligtede alle Sygekasser til at optage kronisk syge, men Kravet om en ensartet Aldersgrænse for Optagelse af Medlemmer var stadig brændende.

Det varede dog ikke længe. Paa Centralforeningernes Delegeretmøde 1917, hvor Sagen blev drøftet, vedtog man, at der i Aaret 1918 blev aabnet Adgang i samtlige Sygekasser til Optagelse af Personer i Alderen 40—60 Aar, og derefter maatte alle Sygekasser, som ønskede at tilhøre Sammenslutningen, fastsætte Grænsen for Optagelse til 40 Aar.

Fra 1. Januar 1918 ophørte saaledes Sygekassen FREMTIDENS sidste Rest af en Særstilling indenfor Sygekassebevægelsen.

Samtidig opnaaede man dog et stort Gode, idet de Medlemmer, der tidligere havde tilhørt Gruppe B uden Ret til Overflytning, derved opnaaede denne Ret, da Grupperingen af Kassens Medlemmer herefter

Forretningsudvalget for De samvirkende Sygekasser i København.

Jens Johansen.

A. Johansen, Sekretær.

Vilh. Nygaard.

V. S. Petersen.

P. J. Pedersen, Formand.

Axel Olsen.

C. Meyersahm.

A. Lund.

L. Larsen.

bortfaldt. Og glædeligt er det at se, at Kassens stærke Tilgang af nye Medlemmer ikke har været aftagende, efter at den har begyndt at virke paa lige Vilkaar med de øvrige Sygekasser her i Byen. Fremgangen i Medlemsantallet i Forholdet til de andre Kasser er det samme nu som forhen.

Ser man iøvrigt paa det Arbejde, D. s. S. har udrettet gennem Aarene — særlig i de senere Aar — kan det kun glæde enhver, der forstaar Betydningen af, hvad der sker — hvad de mange smaa Forbedringer med Tiden vil resultere i. Paa de allerfleste Omraader, hvor Sygekasserne virker, er der allerede indført — eller ogsaa er man i Færd med at gennemføre — Ensartethed for samtlige Sygekasser.

Man kunde her nøjes med at henvise til D. s. S.s Beretninger, de grønne Hæfter, som udgives hvert andet Aar med Oplysning om, hvad der er sket, og Statistik over de enkelte Sygekassers Virksomhed. Nogle enkelte Forhold finder man dog Grund til at berøre, selv om disse er fælles for samtlige Sygekasser.

Ensartede Vedtægter, Optagelsesblanketter, Kontrolsedler, Receipt-blanketter og Sygemeldinger, Barselhjælpskvitteringer, Skemaer til Ansøgning i Henhold til Fattiglovens § 63, Lægekontrakter, Lægehjælpskvitteringer, Blanketter til Opgørelse af Lægehonorarer med mange flere Tryksager er gennemført for samtlige Sygekasser.

For bemidlede — det vil her sige Sygekassemedlemmer, hvis Indtægt eller Formue forbyder, at de fortsat kan staa som almindelig nydende Medlemmer af en statsanerkendt Sygekasse — har man oprettet en statskontrolleret, landsomfattende Sygeforsikring, »Danmark«, hvortil saadanne Medlemmer kan overflyttes, bevarende deres Anciennitet som Sygekassemedlemmer, og med Ret til senere at flyttes tilbage til en statsanerkendt Sygekasse, saafremt de økonomiske Forhold tillader det.

Ved Indvirkning paa Lovgivningsarbejdet gennem D. s. S. har man opnaaet, at den egentlige Lønarbejder har Ret til at staa som almindelig nydende Medlem af en statsanerkendt Sygekasse, uanset om Indtægten enkelte Aar overstiger den Maksimumsgrænse, der fastsættes af Indenrigsministeriet.

Inddeling af Lægekredse og Ansættelse af Læger, fælles for samtlige

Sygekasser, er paabegyndt. For Massagelægernes Vedkommende er det fuldt gennemført, og man har endog her yderligere i et enkelt Distrikt fra Oktober 1922 oprettet en Klinik, der drives under Ledelse af D. s. S., og som søger — og sikkert ogsaa vil opnaa — det bedst mulige paa dette Omraade.

Det viser sig, at alt det, der har fælles Interesse for Sygekasserne, uvægerlig maa føre til større og større Ensartethed og Centralisation. Og selv om de enkelte Sygekasser, der staar tilknyttet D. s. S., ikke behøver at følge de forskellige Henstillinger fra Fællesvirksomheden, følges disse dog almindeligvis i egen Interesse.

Kun i et enkelt Tilfælde har FREMTIDEN brudt Ensartetheden og er gaaet videre, end D. s. S. tilraadede, nemlig ved Indførelse af Tandpleje for Børn. Skønt vi er enig med D. s. S. i, at det er en Opgave, Kommunen maa tage op i Form af Skole-Tandpleje, finder vi det uforvarligt, saalænge Kommunen kun forsøgsvis løser Opgaven i en enkelt Bydel, at lade Børnenes Tænder blive ødelagte, da den bevarende Behandling som voksne derved bliver umulig. Skal Tænderne bevares, maa det ske i rette Tid.

Som Helhed maa vi erkende, at D. s. S.s Arbejde til Gavn i Øjeblikket for de mange smaa Sygekasser muliggør ved et stort forberedende Arbejde i stedse stigende Grad en Sammenslutning af samtlige Sygekasser i København — et Maal, som vi med Glæde er med til at arbejde henimod, selv om vi mener, Tiden har bevist, at FREMTIDEN godt kan klare sig ved egne Kræfter Side om Side med de andre.

REVISIONEN

Verden er fuld af Fejl!

Selv den mest korrekte Person
har vundet sit fuldenkte Væsen ved
den grundigste Revision.

Verden er fuld af Fejl!

— Selv den mest korrekte Person
maa stadig staa under Tilsyn af
den grundigste Revision.

Al Foreningsvirksomhed, der drejer sig om Penge, er først og fremmest afhængig af, at Regnskabsformen og Revisionen er betryggende, og i saa Henseende har FREMTIDEN været særdeles heldig. Det gamle Ordsprog, at Lejlighed gør Tyv, har adskillige andre dyrt maattet erkende Sandheden af, medens FREMTIDEN har været saa godt som helt forskaanet. Kun i den allerførste Tid indtraf der et Par Tilfælde, hvor man ved Inkassationen begik Misligheder, der tilsammen dog kun androg en Ubetydelighed. De paagældende blev afskedigede, man tog Lære af det skete, og siden har Sygekassen ikke lidt Tab af denne Art.

Revisionen har nemlig ikke alene været en Tal-Revision men ogsaa kritisk, og den har tillige været regnskabskyndig. Hvor der har kunnet tænkes at være en Brist i Systemet, har den stillet Forslag til Forbedring — Forslag, der altid er modtaget, overvejet og gennemført med den største Imødekommenhed fra Ledelsens Side, idet Ledelsen af en saa omfattende Virksomhed i stor Udstrækning maa stole paa Revisionen. (Angaaende selve Regnskabsformen, se senere Afsnit.)

Den første Revisor, Maler J. EDEMANN, assisteredes af Bogholder H. P. PETERSEN, der tillige paa Forretningsførerens Vegne førte Regnskabet. H. P. PETERSEN afløstes November 1900 af Assistent ved Belysningsvæsenet, nuværende Revisor ved Københavns Kommunes Hoved-

Niels Christensen.

Leo Fricke.

bogholderi og Revision, NIELS CHRISTENSEN, der siden — i samtlige 23 Aar — har beklædt Hvervet som Kassens Revisor. Ved J. EDEMANN'S Død 1905 valgtes Rode-mesterassistent, nuværende Skatteinspektør og Formand for Sygekassen, G. B. WEYGAARD, der 1908 afløstes af Bank-

assistent, nuværende Direktør for Dansk udenlandsk Revisionsanstalt, ALB. JØRGENSEN. 1918 afløstes ALB. JØRGENSEN af Regnskabsfører i Hovedstadens Brugsforening, LEO FRICKE, nu Kontorchef samme Sted.

Alb. Jørgensen.

Revisionsarbejdet er stadig forøget. Ikke alene paa Grund af Kassens stærke Trivsel og den dermed stigende Omsætning, men tillige som Følge af de mange nye Grene, Sygekassebevægelsens Vækst som Helhed har baaret frem i de senere Aar.

Paa enkelte Omraader har man derfor maattet aflaste den paa Generalforsamlingen valgte Revision for en Del Arbejde; f. Eks. har man til Afkonferering og Efterregning af udbetalte Dagpenge fundet det hensigtsmæssigt at antage Medhjælp — en Revisionsassistent, der kun har denne specielle Gren at varetage. Som nuværende Revisionsassistent er ansat Assistent i Arbejdernes Livsforsikring, ERIK EILERTSEN.

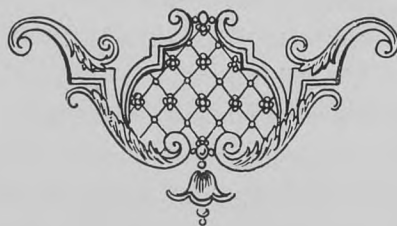
E. Eilertsen.

Eftersyn af Mærke- og Pengebeholdningerne paa Sygekassens forskellige Indbetalingskontorer og Revision af de indgaaede Mærke-

kort foretages af den Fuldmægtig, hvorunder Regnskabet med det indgaaede Kontingent i første Række henhører. Men selv om de to Hovedrevisorer paa denne Maade er aflastet en Del, er det alligevel et meget betydelig Arbejde, der paahviler dem, især naar man regner med, at det udføres som Bierhverv, og Omsætningen i det sidste Aar beløb sig til ca. 12.000.000 Kr.

Der passerer dog ikke en Øre over Kassen, uden at det tilsvarende Bilag passerer Revisionens kontrollerende Blik og annullerende Maskine. Med en Grundighed, der grænser til Forskerens, følges enhver Bevægelse i Virksomheden, og Resultatet er Tryghed.

MEDLEMSFORHOLDET

Naar man byder sine Kunder
det bedste, der kan faaes,
vil Kundekredsen naa til
det største, der kan naaes.

Da FREMTIDEN stiftedes, vedtog man, at Kassens Omraade skulde være: København, Frederiksberg, Sundbyerne og Valby. I Aaret 1901 blev Sundbyerne og Valby imidlertid indlemmet i Københavns Kommune, hvorved deres Særstilling bortfaldt, og da Emdrup, Utterslev, Brønshøj og Husum samtidig gik ind under København, udvidedes Omraadet ganske naturligt til ogsaa at omfatte disse. Yderligere udvidedes Omraadet til, at man havde Ret til at optage Medlemmer i hele Hellerup. I November 1905 fik man Tilladelse til, at de Medlemmer, der flyttede til visse omliggende Kommuner — Søborg, Kastrup og Taarnby — havde Ret til at blive staaende som Medlemmer i FREMTIDEN.

Da der senere viste sig Vanskeligheder med de uden for København og Frederiksberg boende Medlemmer — væsentlig vedrørende Lægeforholdene, som Lægerne ønskede ordnet efter de for Landsygekasserne gældende Regler — besluttedes det efterhaanden, naar Spørgsmaalet blev aktuelt, at overføre disse Medlemmer til de stedlige Sygekasser. Den 1. Oktober 1909 overførtes de Medlemmer, der boede i Søborg, til Søborg Sygekasse, og kort Tid efter Medlemmerne i Taarnby (uden for Kastrup) til den stedlige Sygekasse. 1. Januar 1922 — efter at Kassens Vedtægt den 1. Oktober 1921 var ændret til kun at omfatte København og Frederiksberg, og den nye Lov med direkte Tilskud fra Kommunerne yderligere tilskyndede kommunal Begrænsning — overførtes de i Kastrup boende Medlemmer til Kastrup

Sygekasse, og 1. April 1923 ordnedes endelig Forholdet i Hellerup, saaledes at de af FREMTIDENS Medlemmer, der boede i den i Gentofte Kommune beliggende Del af Hellerup, overførtes til Hellerup Sygekasse, mod at de af Hellerup Sygekasses Medlemmer, der boede paa Københavns Grund, overførtes til en københavnsk Sygekasse og — hvor andet ikke ønskedes — til FREMTIDEN. Dermed var Kassens Omraade afgrænset til Stor-København.

I de forløbne Aar har en Række smaa Sygekasser søgt og opnaaet Optagelse i FREMTIDEN. Den 1. April 1901 optoges Valby Sygekasse, 1. Juli 1903 Rubens Sygekasse, 1. April 1908 Sygekassen af 1. Februar 1867, 1. April 1915 Frederiksholms Teglværks Sygekasse, 1. Januar 1916 Sønderbros Sygekasse, 1. Januar 1919 Sundbyernes Sygekasse, 1. Oktober 1921 Sejlmagersvendenes Sygekasse, og desuden fandt der Februar 1912 en samlet Overtagelse Sted af de af Hvidovre Sygekasses Medlemmer, der boede paa Københavns Grund.

Denne Tilgang kan dog næppe siges at have været et økonomisk Gode for Kassen, da flere af disse Sygekassers Medlemmer har haft en Gennemsnitsalder af over 60 Aar, medens Gennemsnitsalderen for FREMTIDENS samlede Medlemsantal stadig har holdt sig midt i 30erne. Nogen særlig Betydning for Fremgangen har det heller ikke haft, da en Tilgang af ca. 100, der har været den gennemsnitlige Størrelse af disse Kasser ved Overgangen, ikke mærkedes meget, naar den almindelige Tilgang var fra 500 til over 1000 pr. Maaned, ja, i mange Aar endog over 1000 i Gennemsnit pr. Maaned. Men da FREMTIDENS stærke Vækst vel i nogen Grad har været med til at hindre de smaa Kassers Trivsel, har man følt det som en Pligt at optage disse, naar de har anmodet derom. Og Sygekasseinspektoratet har altid stillet sig velvilligt til, at det skete.

Som allerede nævnt var Optagelsen af kronisk syge og Personer i Alderen 45—60 Aar — senere 40—60 Aar — det Grundlag, hvorpaa FREMTIDEN startedes. Disse Medlemmers Rettigheder var dog en Aarrække stærkt begrænset i Forhold til, hvad unge og ikke kronisk syge Medlemmer havde Krav paa. De kunde højst sikre sig Kr. 1,15 pr. Dag

— andre Medlemmer Kr. 2,15 — og Retten til Dagpenge var for disse Medlemmer yderligere begrænset til 13 Uger i Stedet for 26 Uger i Løbet af et Aar, hvorved den tilsvarende fortsatte Hjælp fra Kommunen ogsaa begrænsedes, da der kun kan ydes et Beløb af samme Størrelse som Hjælpen fra Sygekassen.

Paa Generalforsamlingen 1902 søgte man at ændre dette Forhold, men Inspektoratet nægtede at godkende en Udvidelse heraf. Paa Generalforsamlingen den 17. Marts 1904 vedtoges det imidlertid med Sanktion fra Inspektoratet, at Medlemmer, der ved Optagelsen var lidende af kronisk Sygdom, fremtidig for de Sygdommes Vedkommende, hvortil de var berettigede til Hjælp af Kassen, blev ligestillet med Kassens øvrige Medlemmer. Helt ligestillet blev de dog ikke. Der er endnu — trods senere Udvidelser — en lille Rest tilbage, idet de kronisk Syge, efter at Sygekasseloven pr. 1. Oktober 1921 iøvrigt har stillet disse Medlemmer meget gunstigt ved at give dem Ret til Hjælp for den kroniske Lidelse, højst kan sikre sig 3 Kr. pr. Dag, endog for Sygdomme, der opstaar efter Indtrædelsen i Sygekassen.

Spørgsmaalet om de ældre Medlemmers Ret til at sikre sig en Dagpengehjælp af samme Størrelse som de yngre, bortfaldt delvis ved, at de pr. 1. Januar 1919 blev afskaaret fra Optagelse. Tilbage er nu — for dem, der er optaget i Sygekassen — kun Spørgsmaalet om eventuel Forhøjelse af Dagpengehjælpen. Her er Grænsen 40 Aar, da det ikke er forsikringsmæssigt forsvarligt at lade Medlemmerne tegne større Hjælp, naar en større Sygelighed indtræder.

Paa et enkelt Omraade virkede denne Regel dog uretfærdigt, nemlig hvor det drejer sig om ændrede sociale Forhold. Og FREMTIDEN vedtog derfor paa Generalforsamlingen i Marts 1920 at gøre en Undtagelse i denne Bestemmelse, saa at Kvinder, der overgaar til at være Forsørgere for Børn under 15 Aar, har Ret til Forhøjelse af Dagpengehjælpen, indtil de fylder 60 Aar.

For Personer, der ikke er Medlemmer af nogen Sygekasse, og som har overskredet Aldersgrænsen for Optagelse, er Forholdet imidlertid ikke løst tilfredsstillende. Ganske vist fandt der i Aaret 1918 og i Halvaaret Oktober 1921 til Marts 1922, da der i alle Sygekasser var aabnet Adgang for Personer over 40 Aar, en Mængde Indmeldelser Sted, men

der er dog stadig mange, som staar udenfor, og Antallet forøges. Daglig ansøger Arbejdere og ligestillede over 40 Aar om Optagelse. De er gledet ud af Sygekassen paa Grund af økonomiske Vanskeligheder. De har været ukendte med, at Sygekasserne lukkede for Tilgang af Personer over 40 Aar. De har haft en Stilling eller en lille Forretning, hvorved deres Indtægtsforhold havde forbudt dem at staa som almindelig nydende Medlemmer af en Sygekasse, og de havde ikke vidst, at de kunde melde sig ind som bidragydende med Ret til eventuelt senere at overgaa som almindelig nydende. Men alle disse Grunde hjælper ikke. Dispensation fra Reglen for Optagelse, hvorom der tidligere blev truffet Bestemmelse af Sygekassenævnet, nu af Sygekasseinspektoratet, gives saa godt som kun i Tilfælde, hvor den optagelsesøgende af en eller anden Grund har været udelukket fra Optagelse i Sygekasse, baade som almindelig nydende Medlem og som bidragydende, medens der var Adgang til Optagelse for Personer over 40 Aar. Flertallet af de søgende søger forgæves, og endnu flere undlader at søge, naar de bliver gjort bekendt med, i hvilke Tilfælde der er Mulighed.

Hvorledes dette Spørgsmaal vil blive løst, kan ikke siges paa nuværende Tidspunkt. Her er vi ikke stort videre, end vi var for 25 Aar siden. Men der er jo Mulighed for, at man — saafremt man vil bevare den frivillige Sygeforsikring — kan finde det hensigtsmæssigt at give saadanne Personer Ret til at indtræde i en Sygekasse mod en stærk Graduering af Kontingentet, saa at de kommer til at betale et betydeligt højere Kontingent end de yngre. Det vilde være en retfærdig »Straf«, der stod i et mere passende Forhold til disse Menneskers »Forbrydelse« end Udelukkelse.

Kontingentsatserne og de forskellige Ydelser er iøvrigt væsentlig de samme som i de andre københavnske Sygekasser. Saa godt som hvert Aar har der imidlertid været foretaget smaa Ændringer, Forhøjelser eller Nedsættelser paa 5, 10, 15 eller 20 Øre maanedlig pr. Medlem, svarende til nye Ydelser, Ændringer i Tilskudet fra Stat og Kommune eller Forrykninger i Sygeligheden. Enkelte Gange har disse Forandringer dog været af mere gennemgribende Art.

Oprindelig gradueredes der ganske svagt efter Alderen 15—44, 45—52 og 53—59 Aar.

Efter at der var foretaget en Opgørelse over Sygeligheden i Aarene 1906—08 inden for 5aarige Aldersklasser blandt Kassens Medlemmer, og at der paa Grundlag heraf var foretaget Beregning over Størrelsen af det til Kassens Forpligtelser svarende Kontingent, vedtoges det paa Generalforsamlingen den 13. Marts 1910 med Gyldighed fra 1. Oktober 1910 at fastsætte Kontingentet i Forhold til Alderen ved Optagelsen efter en fra 35 Aars Alderen gradvis stigende Skala, saaledes at dette fandt Anvendelse paa de Medlemmer, der efter 1. Oktober søgte Optagelse i Kassen. Den 1. Januar 1916 udvidedes Gradueringen til at virke fra 25 Aars Alderen.

Denne Ordning var et Skridt i Retning af at gøre de enkelte mere interesserede i at indmelde sig i rette Tid og saavidt muligt bevare Medlemsretten.

Den 1. April 1920 maatte vi dog atter forlade denne Graduering, idet Hensynet til, at der blev indført ensartede Satser for samtlige Sygekasser, krævede samme Kontingent fra 14—40 Aar.

Fra 1. Oktober 1921 ønskede Inspektoratet indført en Graduering efter samme Aldersdeling, som er gældende for Invalideforsikringspræmien, nemlig ved 25, 33, 40 og 50 Aars Alderen, men for ikke at virke helt forvirrende ved at genindføre, hvad vi et Aar tidligere havde forladt, undlod man den Gang at ændre i Gradueringen af Kontingentet til Sygekassen.

Sygehjælpen — se det senere Afsnit: Tabellarisk Oversigt — har paa alle Omraader været stærkt stigende, om end noget forskelligt. Antallet af Sygedage og dermed ogsaa Dagpengehjælpen var i de første Aar større for Mænd end for Kvinder; nu er det omvendt. Det vil dog næppe sige, at Kvinderne er mere syge nu end tidligere. Aarsagen maa sikkert væsentlig søges i, at den sikrede Dagpengehjælp for Kvindernes Vedkommende er steget forholdsvis stærkt, almindeligvis fra 70 Øre til 2 à 3 Kr. Før 1. April 1917 betalte Kvinderne derfor ogsaa et mindre Kontingent end Mændene for at være sikret den samme Dagpengehjælp. Og de kunde ikke sikre sig saa stor en Hjælp som Mændene. Medlemmer under 18 Aar og Kvinder uden selvstændigt Erhverv kan

dog stadig ikke sikre sig højere end 2 Kr. pr. Dag, medens Maksimumsgrænsen efter 1. Oktober 1921 jo — som tidligere nævnt — er 3 og 6 Kr. for Medlemmer henholdsvis med og uden Vedtegning for en ved Optagelsen konstateret kronisk Lidelse. Begrebet uden selvstændigt Erhverv er dog snart kun en Saga, da Flertallet af gifte Kvinder under de nuværende Tidens haarde økonomiske Tryk maa søge sig Erhverv, som Regel inden for den Branche, hvor de var beskæftigede før Ægteskabets Indgaaelse. Men ogsaa Mændenes Sygedage har været stærkt stigende, særlig i den senere Tid under den store Arbejdsløshed, der har gjort dem mindre modstandsdygtige mod Sygdom.

Dagpenge til fødende Kvinder — Barselhjælp — er forhøjet fra 10 Kr. til 30 Kr. pr. Fødsel og udbetales nu til alle fødende, der har været Medlemmer af Kassen eller af en fraflyttet Sygekasse i 10 Maaneder, medens det oprindeligt kun var til gifte Kvinder, der fødte i Hjemmet. 1. April 1906 udvidedes det til ogsaa at gælde Kvinder, der fødte paa private Klinikker, og 1. April 1912 yderligere til fritliggende Patienter paa Fødselsstiftelsen.

Hospitalsbehandlingen er bleven dyrere, dels fordi der maa betales mere for Behandlingen, f. Eks. paa Rigshospitalet, hvor Prisen er forhøjet fra 60 Øre til 2 Kr. pr. Dag uden Friperioder, og paa Sanatorierne, hvor 50 Øre — eller 60 Øre — er ændret til 1 Kr., og dels som Følge af, at Hospitalsbehandling bliver mere søgt, da de vanskelige Boligforhold hyppigt umuliggør Hjemmebehandling. Selve Forhøjelsen gaar dog væsentlig ud over de syge, da det Beløb, Hospitalsbehandlingen koster, fradrages den eventuelt sikrede Dagpengehjælp, medens den udvidede Hospitalsbehandling og særlig Bestemmelsen om, at Sygekasserne — siden 1. Oktober 1921 — betaler for Ophold paa anerkendte Rekonvalescenthjem — hvor Prisen er fra 2 til 4 Kr. pr. Dag — er en Vinding for de syge.

Fri Lægehjælp, især til de kronisk syge, hvoraf mange har maattet søge Læge til Stadighed, har vel nok været et af de Goder, der har virket mest tiltrækkende og i nogen Grad været med til at skaffe FREMTIDEN den stærke Tilgang. Lægehjælpen har dog altid, selv om den har baaret Betegnelsen fri, været begrænset inden for en vis Ramme, nemlig til kun at omfatte den af Sygekassen anviste Læge-

hjælp, der efterhaanden har nærmet sig til at omfatte al Sygehjælp — se Afsnittet om Lægerne — med delvis frit Valg mellem de ved Sygekassen ansatte Læger.

Kravet om helt frit Lægevalg har aldrig fra Medlemmernes Side været fremført med nogen Vægt, og Aarsagen hertil vil man sikkert finde i, at Sygekassen til enhver Tid har søgt at knytte til Kassen alle de Læger, der i offentligt Omdømme ansaas for de dygtigste. Man faar ganske vist anvist en bestemt Kredslæge, men er man ikke tilfreds med denne, kan man vælge en anden af Kassens Læger, som praktiserer i samme Bydel, og der er 8 à 10 Læger at vælge imellem. Hvert Nytaar har man Ret til at skifte, og naar der i den mellemliggende Tid har foreligget særlige Grunde til, at Lægeforandring ønskedes, har man altid formaaet ved Aftale med de paagældende Læger at faa Forholdet ordnet til alle Parters Tilfredshed.

Retten til Medicin er for Medlemmerne indskrænket en Del, idet de indtil 1. Januar 1916 havde fri Medicin, hvorefter Sygekasseloven fastsatte, at de selv skulde betale $\frac{1}{4}$ deraf. For Sygekassen har det alligevel været en stadig Udgiftsforøgelse, da saavel Forbruget som Prisen pr. Recept hele Tiden har været ret stærkt stigende.

Brugen af Medicin har man dog stedse betragtet som et noget tvivlsomt Gode. En Del gaar bogstavelig talt i Vasken, og en lige saa stor Del forbruges, uden at den gør nogen egentlig Virkning. Man har Tro til Medicin, og Tro kræver Hensyn. Som Eksempel herpaa kan følgende lille Tildragelse, fortalt af en københavnsk Læge, sikkert virke illustrerende: »Under en Epidemi blev en Læge her fra Byen tilkaldt til en Provinsby, hvor de stedlige Læger laa syge. Den tilkaldte Læge vidste, at der som Middel mod Sygdommen ikke var andet at gøre, end at de angrebne var sengeliggende og holdt Diæt. Efter et vist Antal Dage vilde Sygdommen være paa Højdepunktet, og efter at der yderligere var gaaet nogen Tid, vilde Patienten almindeligvis være rask. Medicin vilde ikke gavne men snarere virke skadeligt. Lægen var dog tillige Menneskekender. Han vidste, at ingen vilde respektere ham, saafremt han undlod at ordinere Medicin, og i samtlige Tilfælde udstedte han derfor Recept paa Hyldebærsaft, selvfølgelig skrevet med den latinske Betegnelse, og heraf maatte Patienten kun tage en

Teskefuld 3 Gange daglig. Samtlige angrebne blev helbredede, Lægen høstede Ros for sin Dygtighed, og Apotekeren, der straks var klar over, at det blev en større Leverance, kogte en hel Keddel fuld af Hyldebærsaft, hvor Farmaceuterne med et Smil om Munden fyldte de mange smaa Medicinflasker, der forsynedes med hvid Seddel som Bevis paa, at Medicinen ikke var giftig.«

Det maa dog ikke forstaas som om, at man anser al Medicin for nyttig. Tværtimod. For mange Sygdommes Vedkommende kan Medicin gøre Underværker. Det gælder blot om, at der hverken forlanges eller udskrives mere eller anden end nødvendig. I en Aarrække benyttede Lægerne, der havde Sæde i Sygekassens Bestyrelse, derfor ogsaa Kassens Generalforsamling til at bibringe de tilstedeværende Medlemmer en sund Opfattelse af dette Forhold.

Paa flere Generalforsamlinger blev der i den første Tid fra Medlemmernes Side foreslaaet, at der burde oprettes Hjemmesygepleje, men Spørgsmaalet blev henvist til Kommunen, og her har man løst Opgaven, saaledes at Lægerne nu, hvor de anser det for nødvendigt, kan anvise kommunale Sygeplejersker, der er stationerede omkring i Byen og ledes fra Kommunehospitalet.

Almindelig Sygehjælp — Læge, Medicin og Hospital — til de gamle, der efter 1. April 1923 oppebærer Aldersrente af Kommunen i Henhold til Aldersrenteloven, har man derimod lagt over paa Sygekasserne, saafremt de udtræder af Sygekassen, efter at Aldersrenten søges, eller er udtraadte det sidste halve Aar forinden. De tidligere Alderdoms-understøttede fik alle fri Læge, Medicin og Hospital. Hvad det vil betyde for FREMTIDEN, kan ikke overses endnu.

Ud over de allerede nævnte almindelige Ydelser udviser de nydende Medlemmets Rettigheder en lang Kæde af Omraader, hvortil Sygehjælpen efterhaanden er udvidet — til almindelig Sygehjælp ved pludselig opstaaet Sygdom under Ophold uden for Kassens Omraade, til Røntgen-, Radiums- og Lysbehandling, for Kur i »Klokken« mod Astma, Massage i Hjemmet, Sygegymnastik, Specialundersøgelser og eventuelt ogsaa Specialbehandling i vanskelige Sygdomstilfælde, forøget Hjælp til Bind, Bandager, Bade og Brillor m. m. Udviklingen gaar i Retning af, at Sygekassen bliver en virkelig betydningsfuld Støtte i

Sygdomstilfælde under alle Former, og selv om Medlemskontingentet — som tidligere nævnt — er forhøjet en Del, er Stigningen i Kontingentet som Følge af det forøgede Tilskud forholdsvis langt mindre end Stigningen i Sygehjælpen.

Foruden de almindelig nydende Medlemmer har Sygekassen tillige optaget Æresmedlemmer, bidragydende Medlemmer og Medlemmer med hvilende Medlemsret. Som Æresmedlemmer har man dog ialt — saavidt der kan ses — kun haft 2 Medlemmer, nemlig Herr og Fru RUBEN, der ved Optagelse af Fabrikkens Sygekasse ydede et ekstra Tilskud til FREMTIDEN. Optagelse af bidragydende Medlemmer — eller rettere Overgang fra almindelig nydende til at være bidragydende — har derimod været ret almindeligt, da adskillige, der paa en eller anden Maade har været knyttet til Kassen, som Bestyrelsesmedlem, Revisor, Funktionær eller lignende, har bevaret sin Interesse for Kassen, efter at de ikke mere havde Ret til at staa som almindelig nydende Medlemmer. De har derved skaffet sig Adgang til at deltage i Generalforsamlingerne og saaledes fortsat kunnet gøre deres Indflydelse gældende. Hvilende Medlemsret er derimod et nyere Begreb, der først har faaet særlig Interesse efter 1. Oktober 1921. Det er et nødvendigt Led i Medlemsforholdet, idet enhver, der udløber med 420 Dages Sygehjælp, paa denne Maade bevarer sin Tilknytning til Sygekassen for senere at genindtræde, saafremt de kan anses for arbejdsføre, eller — med hvilende Medlemsret — at skaffe sig Invaliderente.

»Hvilende« Medlemmer behøver kun at betale 2 Kr. aarlig, men for at opnaa Stemmeret paa Generalforsamlingen maa de betale mindst 4 Kr. aarlig. I den Tid, der er gaaet, har dog ikke 1 % af disse ønsket at sikre sig Stemmeret.

Generalforsamlingen, hvor Medlemmerne kan gøre deres Magt gældende, har i mange Aar været meget sparsomt besøgt. Ud over Kassens Medarbejdere og deres nærmeste paarørende har der for hvert Tusinde Medlemmer, Kassen tæller, højst været et Medlem tilstede.

Paa Generalforsamlingen April 1906 blev det dog anbefalet at lade afholde Medlemsmøder til Drøftelse af Sygekassespørgsmaal i Almindelighed. Tanken blev anerkendt af Bestyrelsen, og i November

1906 forsøgte man at realisere Ideen, men da der ikke mødte andre end Kassens Personale, undlod man at fortsætte.

Man maa dog ikke opfatte disse Bemærkninger som om, at Medlemmerne ikke interesserer sig for, hvorledes Kassen ledes. Nogle stormfulde Generalforsamlinger i Kassens første Tid har bevist det modsatte. Man har sikkert Ret til at betragte den ringe Deltagelse i Generalforsamlingerne som Bevis for almindelig Tilfredshed. Medlemmerne véd, at de ligger inde med Magten, men de benytter ikke denne til Ændring i Forholdene, naar de føler, at disse er upaaklagelige, og at de bliver retfærdigt behandlede.

Paa Generalforsamlingen Marts 1912 vedtoges det, at Bestyrelsen havde Ret til at lade afholde 2 Fester aarlig, og at Overskudet heraf tilfaldt Understøttelsesfonden. Og siden har man ad denne Vej indvundet gennemgaaende 4 à 5000 Kr. aarlig. Ved Tilskud fra Begravelsseskassen og Pensionsfonden og ved Handel med Ejendomme og Obligationer har man fra Tid til anden indvundet ca. 125.000 Kr., der ligeledes er tilgaaet Understøttelsesfonden. Og de Beløb, der er fremkommet paa denne Maade, har man benyttet til Frikontingent til arbejdsløse og syge Medlemmer og til Sygehjælp i særlige Tilfælde ud over det vedtægtsmæssige. Et enkelt Aar, da Arbejdsløsheden var allerstørst, har Hjælpen til Medlemmerne herigennem udgjort over 40.000 Kr.

Iøvrigt har vi kun Grund til at udtale vor oprigtige Tak til Medlemmerne for den Trofasthed, hvormed de har bevaret deres Medlemsret i Sygekassen — en Tak, der i særlig Grad gælder de Medlemmer, der i samtlige 25 Aar fra Kassens Stiftelse har bevaret deres Medlemsret i Sygekassen. Disse Medlemmer er følgende:

Enkefru KAREN MARIE ANDREASEN, Søpassagen 8, 2. Sal, Fru ANNA HANSEN, Lyngbyvej 8, St., Enkefru ELSE MARIE JENSEN, Sofievej 23, 5. Sal o. G., Frk. POULINE CHRISTENSEN, Abildgaardsgade 42, St., Fru MARIE HANSEN, Skolen ved Østervold, Enkefru MAREN KIRSTINE WIRTH, Larsbjørnstræde 24, 2. Sal, Enkefru MARIE PETERSEN, Haslegade 18, St., Enkefru OLINE MARIE ANDERSEN, Burmeistergade 26, Mezz., Kontorist L. E. SØDERBERG, Trekronergade 3 A, 2. Sal og Arbejdsmand HANS CHRISTIANSEN, Wildersgade 23, 1. Sal.

LÆGERNE

Hvad ser ikke Lægen,
der vandrer fra Hjem til Hjem,
hvor Sygdom gør Sindene tunge
og Livskampen dobbelt slem.

Hvad ser ikke Lægen,
der tit i de mindste Saar
kan skimte Menneskeskæbner
igennem Snese af Aar.

Og alt, hvad han ser,
staar i den Grad med Livet i Pagt,
at Haabet om Helse fødes
i Tillid til Lægens Magt.

Naar man i en Sygekasse skal ansætte Læger, vælger man almindeligvis blandt dem, der ikke allerede har erhvervet sig en betydelig Sygekassepraksis. FREMTIDEN gik i Begyndelsen den modsatte Vej. Her søgte og opnaaede man først at faa ansat den Tids »store Sygekasselæger«, nemlig alle dem, der tidligere som Læge ved en eller flere af de større Sygekasser havde vist, at de kunde vinde Medlemmernes Tillid og havde Interesse af at oparbejde sig en Sygekassepraksis.

Det er ganske vist ikke heldigt, at en Læges Klientel bliver alt for stort, saa at han ikke uden Medhjælp kan passe sine Patienter tilfredsstillende, men det er mindst lige saa uheldigt, at Lægens Klientel er saa ubetydeligt, at han ikke har nogen Interesse af Gerningen som Sygekasselæge. Det betyder nemlig ikke megen Forøgelse i Arbejde og Driftsudgifter for en Læge, der i Forvejen har 10 à 1200 Medlemmer, om han faar et Par Hundrede flere; Konsultationsværelse har han, Konsultationstiden kræver ligefuldt hans Tilstedeværelse, og nogle faa Sygebesøg flere, naar han alligevel er ude paa Rundtur i Kvarteret, mærkes ikke meget.

Et saadant Valg af Læger var dog kun anvendeligt i Begyndelsen. Grænsen blev herved for snæver til at imødekomme Kravet om mange Læger med Mulighed for, at Medlemmerne kan vælge mellem flere, og at alle Læger, som virkelig havde Interesse af og Betingelser for at udøve Sygekassepraksis, fik Lejlighed dertil, og efter at de første Aar var gaaet, hvor Antallet af de ansatte Læger kun var 13, fandt der da ogsaa hyppigt Nyansættelser Sted, saaledes at Antallet nu er 99, hvoraf 77 er Kredslæger og Resten Specialister. Desuden er der gennem D. s. S. fra 1. Juli 1922 knyttet til FREMTIDEN samtlige Tandlæger, som er villige til at behandle Sygekassemedlemmer efter den gældende Overenskomst, for Tiden ialt 75.

Oprindelig maatte al Lægehjælp ydes af Kredslægen eller søges af Medlemmerne privat. I September 1899 ansattes den første Specialist, Læge VALD. KLEIN, i Øre-, Næse- og Halssygdomme. Paa Generalforsamlingen Februar 1900 blev der stillet Forslag om at ansætte flere Specialister mod en Forhøjelse af Kontingentet, men Forslaget forkastedes. Juli 1901 besluttedes det at yde Specialbehandling i Kvinde-sygdomme. I Maj 1902 blev der ansat en Specialist i Øjensygdomme. Hjælp til Massage ydedes allerede fra 1899, men Hjælpens Størrelse var begrænset til 30 Kr. aarlig til et Medlem for baade Massage og Bade tilsammen. Behandlingen fandt Sted paa Kommunehospitalet. Fra 1. Januar 1912 blev der ansat fastlønnede Massagelæger.

Efterhaanden som Kassen voksede, kom der Tilbud fra mange forskellige Specialister, der tilbød at behandle Kassens Medlemmer til nedsatte Priser, mod at Lægens Navn blev opført i Vedtægten, men disse Specialister maatte Medlemmerne selv betale, saafremt de ønskede at søge dem.

I Januar 1916 blev der gennem D. s. S. sluttet Overenskomst angaaende Betaling for Undersøgelser og Behandling hos en lang Række anerkendte Specialister, og Sygekassens Læger fik Ret til, naar de var i Tvivl om en Sygdoms Art eller Behandlingsmaade, paa Sygekassens Regning at henvise Medlemmerne til Undersøgelse hos disse Specialister, der skriftlig angiver Diagnosen og Behandlingsmaaden, hvorefter Behandlingen foretages af Kassens Læge. I særligt vanskelige Tilfælde

DE VED
SYGGEKASSEN
FASTANSATTE
LÆGER

J. Arenholt.

Vilh. Asmund.

K. H. Backer.

Olav Benedictsen.

Karl Bierring.

J. Bitsch.

Louis Bramson.

Vilh. Brandt.

Axel Brik.

G. Brynjolfsson.

E. Bocher.

O. E. Boggild.

A. W. Christensen.

M. Claudius.

Aage Dahl.

Vald. Fred. Damm.

P. Dyhre.

F. B. Fabricius.

Svend Felding.

Herman Fiehn.

J. Fischer-Nielsen.

H. Forchhammer.

Emil Francis.

E. Frørup.

E. Garde.

H. J. Gotschalk.

Einar Hall.

Carl Hansen.

V. Harslof.

C. Heerfordt.

H. Heggum.

Johs. Helweg.

J. Hempel.

Aage Hendrichsen.

H. P. Henriksen.

Poul Hertz.

C. Heyerdahl.

Chr. Holm.

T. Lütz Hoppermann.

Kaj Iversen.

J. H. Jessen.

H. Geert Jorgensen.

Fru Johanne Klein.

Vald. Klein.

Halfdan Knudsen.

Jens Kragh.

J. Kuhn.

Harald Larsen.

C. Kattrup Lassen.

Mogens Lerche.

Hugo Levin.

Helge Lindholm.

Chr. Lottrup-Andersen.

H. P. Lund.

M. J. Lund.

Karl Lundh.

Einar Lundsgaard.

K. K. K. Lundsgaard.

Stephan Madsen.

Carl Mailand.

Harald Mohr.

Carla Flemming-Møller.

Jørgen Møller.

Kr. Joh. Møller.

P. Flemming Møller.

C. F. Neergaard.

Otto Neumann.

Johs. Nielsen.

K. Brünnich Nielsen.

Wald. Olivarius.

M. Olrik.

A. Olufsen.

P. E. Oswald.

Gustav Ottesen.

Jens Paulin.

Viggo Pauli.

Offer Pedersen.

P. Peronard.

Frk. Agnes Piper.

Aage Plum.

A. Polack.

Johan Poser.

Gottlieb Poulsen.

Holger Rasmussen.

H. Ronne.

Frode Sadolin.

Viggo Schmidt.

S. Schou.

H. Schwartz.

Einar Schäffer.

C. Speyer.

K. E. Spodsberg.

Aage Stamer.

O. Studsgarth

Ejnar Sylvest.

Veng.

J. S. Wandall.

G. Wiltrup.

Emil Winslow.

kan Behandlingen dog ogsaa ske hos Specialister, saa at al Lægehjælp dermed er indgaaet blandt Kassens Ydelser.

Tilbage er dog ekstra Lægehjælp, naar Kassens Læge ikke træffes hjemme, samt Lægehjælp om Søndagen, for hvilken Lægerne ved Overenskomst af 1. Juli 1921 fik Ret til Betaling, naar Tilkaldelsen sker samme Dag. Her maa Medlemmerne selv betale et Kontrolgebyr, som Sygekassens Generalforsamling ganske vist ikke ønskede opkrævet, men som Ledelsen af Hensyn til Samvirksomheden alligevel har maattet opkræve.

Fra Lægernes Side har Kravet om helt frit Lægevalg været langt større end fra Medlemmernes, men Interessen har her været stærkt delt, idet de ældre Sygekasselæger, som har skabt sig en stor Praksis, ganske naturligt har været imod en saadan Ordning, medens de yngre Læger, som havde vanskeligt ved at komme frem, lige saa naturligt ønskede, at Lægegæringen vedblev at være »fri Næring«.

Sygekasserne som saadanne har dog stadig af mange Grunde stillet sig imod dette Krav, bl. a. fordi man derved vilde miste sin Indflydelse paa, hvorledes Lægegæringen blev udøvet. Men der har altid, saalænge Sygekasserne har bestaaet, fundet et fordrageligt Samarbejde Sted mellem Sygekasserne og de ved disse ansatte Læger — ikke mindst ved FREMTIDEN. I den første Tid blev der endog hyppigt afholdt Møder mellem Kassens Bestyrelse og Lægerne, hvor man drøftede de forskellige Spørgsmaal angaaende Sygemelding, Udgangstildelse, Raskmelding, Udstedelse af Medicin, Henvisning til Specialbehandling og Hospital m. m. Senere, da Lægernes Antal blev større, gik man over til at udsende Meddelelser til Lægerne, naar der var et eller andet Forhold, som man ønskede bragt til Lægernes Kundskab, særligt Spørgsmaalet om Syge- og Raskmelding. I en lang Aarrække har Sygekassen ladet udarbejde og tilstillet hver enkelt Læge Statistik over Antal Sygedage saavel pr. Medlem som pr. sygemeldt Medlem samt Medicinforbruget pr. Medlem hos de forskellige Læger, saaledes at de kan se, om deres Arbejdsmaade er nogenlunde ens. Og denne Statistik, hvor f. Eks. Medicinforbruget pr. Medlem varierer for de forskellige Læger fra 2 til 7 Kr., har sikkert haft sin Betydning, skønt man vanskeligt kan paavise Resultatet. Selvfølgelig er man fra

Sygekassens Side ikke blind for, at Børneantallet blandt Kassens Medlemmer og Sundhedstilstanden er uensartet i de forskellige Bydele, og at disse Forhold kan indvirke paa Statistikken, men ved Bedømmelsen af Procenttallet er man i Stand til at tage Hensyn dertil, særlig ved at sammenligne Procenttallene for Læger med nogenlunde samme Antal Medlemmer i samme Kvarter af Byen. Statistikken er jo ikke alene et Bevis til Begrundelse af, at der i enkelte Tilfælde synes at blive ødslet med Medicin. Den udviser tillige, om enkelte Læger gaar alt for stærkt til den modsatte Side, og ved Sammenhold med den Procent, som Lægen af sygemeldte Medlemmer indskriver til Hospital eller henviser til Specialbehandling, faar man Indtryk af, om eventuelle Klager fra de paagældende Medlemmer over, at Lægen har for stærk Tilbøjelighed til at undlade Hjemmebehandling, har Sandsynlighed for at være berettigede.

— Sygekassens Stilling mellem Medlemmerne og Lægen, hvor man overfor Medlemmet hyppigt maa tage Lægen i Forsvar, naar det skønnes, at Lægen har Ret, og overfor Lægen ligeledes ved mange Lejligheder maa varetage Medlemmernes Interesse, hvor det synes at være Grund til Paatale, har vel nok af og til fremkaldt den Opfattelse, at Sygekassen tog Parti for den ene af Parterne — at man i Medlemmernes Øjne optraadte »som Skærmbrædt for Lægerne« og efter Lægernes Skøn »som Jurister for Medlemmerne«. Heldigvis er den almindelige Opfattelse, at Sygekassen tager lige Hensyn til alle Parters berettigede Interesser, dog den rigtige, og Samarbejdet har derfor ogsaa som Helhed været særdeles godt. Var det modsatte Tilfældet, f. Eks. at Sygekassen stillede Lægerne i et ugunstigt Lys, og omvendt, at Lægerne ikke med virkelig Interesse arbejdede ved Sygekassen — da vilde det hurtigt mærkes som en Lammelse af hele Virksomheden.

Sygekassen FREMTIDENS Ledelse har fuld Forstaaelse af, at Kassens Trivsel i særlig Grad skyldes Lægernes gode Arbejde i de forløbne Aar, og ved denne Lejlighed finder man derfor Anledning til at sige samtlige Læger oprigtig Tak.

Det har glædet os at se adskillige Beviser paa, at Lægerne har forstaaet — trods økonomiske Interesser — at se stort paa Forholdene og i Spørgsmaalet om Hjælp til de kronisk syge har opfattet deres

Gerning i Sygekassen FREMTIDEN som en Samfundssag af Betydning. Vi tillader os — som et enkelt Bevis herpaa — endnu engang at foretage et lille Uddrag af det føromtalte Brev fra Dr. med. E. LUNDSGAARD:

»For de Læger, som ved FREMTIDENS Oprettelse gav deres Tilsagn om Medvirken som Kredslæger og Specialister uden Forhøjelse af det almindelige Lægehonorar, og for Lægeforeningen, som ikke modsatte sig dette, havde Forudsætningen vel nok været, at det foreløbig kun kom til at dreje sig om en til faa Aar begrændset Forsøgsperiode, og i alle Tilfælde havde næppe nogen ventet, at der skulde gaa 23 Aar, inden det lykkedes at faa dette Forhold ordnet ved Lov og at faa honoreret det forøgede Lægearbejde — (som jo nu for Resten samtidig er bleven yderligere forøget derved, at der — hvad iøvrigt kun er godt — er aabnet Adgang til Medicin og Pengehjælp for selve de ved Optagelsen konstaterede kroniske Sygdomme). Men om der jo nu end saaledes — idet de tænkte faa Aar blev til 23 — er trukket større Veksler paa Lægernes Hjælpsomhed end oprindelig forudsat, er der dog næppe nogen af dem, der i sin Tid tilsagde deres Støtte ved FREMTIDENS Start, der fortryder paa denne Maade at have været med til at afhjælpe en Uretfærdighed mod de kronisk syge og til at forberede disses nu omsider erhvervede Ligestilling med andre Statsborgere paa Sygeforsikringens Omraade.«

— Men selv om denne særlige Opgave nu er løst, findes der fremdeles et stort Arbejdsfelt, hvor FREMTIDEN og Lægerne maa arbejde i Fællesskab, og forhaabentlig vil Samarbejdet fortsætte som hidtil.

KONTOR- OG PERSONALEFORHOLD

... Inde bag FREMTIDENS talrige Skilte
finder en Nutids Stræben Sted.

Tænksomme Hjerner og travle Hænder
sætter i Gang og holder i Gled
de mægtigste Drivhjul og hvert lille Stempel,
der danner Maskinens nødvendige Led.

Man mærker Fabrikken, hvor alt forenkles,
men ejer dog stedse Kontorlivets Fred...

Enhver Virksomhed, der begynder under smaa, beskedne Former og udvikles til at blive et Led i Samfundets pulserende Liv, søger bestandig under Opvæksten at trænge sig længere og længere frem til det Strøg, hvor Færdslen foregaar — at skaffe sig mere passende og bedre beliggende Lokaler og i det hele taget at gøre sig lettere bemærket. FREMTIDEN danner i saa Henseende ingen Undtagelse. Allerede faa Aar efter Starten blev der slaaet til Lyd for, at man fik sit »eget Hus«, hvor man ikke var afhængig af Husværtens tilfældige Luner, men det tog Tid, inden det lykkedes at realisere Tanken.

Sygekassens Hovedkontor var i Begyndelsen henvist til Forretningsførerens Dagligstue, Tagensvej 35 D, St., hvor Medlemmerne ekspederedes om Aftenen fra 6—7 og Søndag Formiddag. Efter nogle Maaneders Forløb flyttede man lidt nærmere ind mod Byen, til St. Hansgade 10, 1. Sal, hvor man hos en Bekendt havde faaet Lov til at »holde Kontor« i hans Lejlighed Tirsdag og Lørdag Aften Kl. 7—8 samt Søndag 10—12. April 1900 oprettedes Kassens første egentlige Kontor, Døsseringen 14, St. Her blev Lokalet kontormæssigt indrettet, og her begyndte man med fast daglig Kontor- og Ekspeditionstid, der yderligere udvidedes og fik mere fast Form, da man Oktober

FREMTIDENS Kontorpersonale 1903, Dosseringen 14.

1904 flyttede til Dosseringen 4. Ogsaa her blev Forholdene efterhaanden alt for smaa, og Oktober 1914 flyttedes til Nørrevold 15.

Ved Flytningen til Nørrevold drøftede man meget indgaaende, om det var hensigtsmæssigt at købe denne Ejendom, men da det ikke var muligt paa daværende Tids-

punkt at se, hvorledes Tiderne vilde blive, idet Krigen, som allerede den Gang var begyndt, formentlig vilde forrykke slemt ved Prisforholdet, nøjedes man med at leje sig ind. Da Danmark imidlertid var saa heldig at undgaa direkte at blive inddraget i Krigen, og Forretningslivet som Følge deraf udfoldede sig stærkt og i næsten ubegrænset Omfang fik Brug for Kontorer og Udstillingslokaler, blev FREMTIDEN opsagt til Fraflytning allerede 1917. Alle Lokaler var imidlertid optagne, og man blev nødt til at købe en Ejendom for derved at skaffe sig Husly, og Marts 1918 købte man da — for Begravelseskassens Midler — Ejendommene Læderstræde 11 og 11 A, hvor der var store Forretningslokaler, og hvor man forment, at Huslejenævnet vilde give os Ret til ved Opsigelse af en af Lejerne at skaffe os Kontorlokaler, saafremt Opsigelsen af FREMTIDEN i Nørrevold 15 blev godkendt. Desværre og — mærkværdigvis — godkendte Nævnet vor Opsigelse, saaledes at FREMTIDEN skulde fraflytte Nørrevold Oktober Flyttedag 1919, men samtidig nægtedes det, at nogen af de i vore Ejendomme i Læderstræde indlejede Forretninger og Foreninger kunde opsiges, og FREMTIDEN truedes med at blive husvild. Der var ikke andet at gøre end at sælge Ejendommene i Læderstræde og købe sig ind, hvor der var Mulighed for at faa Lokale, og under

Dosserring 4.

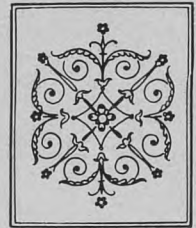
Vendersgade 4.

Nørrevold 15.

* INDBE *
 TALINGS *
 * KON *
 TORERNE *

Rolsvej 2.

Griffenfeldgade 23.

Triangeln 3

Nørrebrogade 151.

Valby Langgade 125.

Sundbyøsterboulevard 2.

Frederikssundsvej 128 L.

Oehlenschlägersgade 15.

Jernbaneallé 69.

Anders Nielsen,
Forretningsfører 1913—1918.

denne Situation købtes Ejendommen Vendersgade 4. Den havde den gode Egenskab, at den var forholdsvis billig, men den var paa Forhaand for lille, saa at man nødvendigvis maatte have Ekspedition i 3 Etager, Lager i Kælderen og Arkiv paa Loftet — en Ordning, der var alt for upraktisk; og Pladsen var alligevel for snæver til, at Ekspeditionen kunde foregaa tilfredsstillende, og det daglige Kontorarbejde kunde udføres under hygiejniske Former. Erindringen om Lokalerne, Nørrevold 15, og disses Beliggenhed gjorde heller ikke de indsnævrede Forhold mere tiltalende. Da Epidemierne med det usædvanlige store

Antal Dagpengeudbetalinger indtraadte og Invalideforsikringslovens Gennemførelse yderligere krævede Ekspeditions- og Arbejdsplads, var man klar over, at Flytning maatte forberedes. Vi maatte have mere og mere hensigtsmæssig Plads.

Imidlertid var Krigen endt, Forretningslivet stagnerede, og der viste sig Mulighed for, at vi kunde købe Ejendommen, Nørrevold 15, og skaffe os Lokaler i hele Mezzaninetagen, hvor vi tidligere kun havde haft Halvdelen. Og da Sygekassen FREMTIDEN den 31. August 1922 efter 3 i Bolighenseende trange Aar og efter, at Ejendommen var solgt til D. s. S. til Massageklinik, kunde lukke Kontoret, Vendersgade 4, og Dagen efter, den 1. September, aabne de nye Kontorlokaler, Nørrevold 15, følte det af alle, der var knyttet til Sygekassen, som en virkelig glædelig Begivenhed. Og af Kassens Medlemmer, der i en eller anden Anledning søger Kontoret, har vi heller ikke hørt andet end Lovord om de nye Kontorforhold, hvor man er i Stand til at ekspedere over 30 Medlemmer samtidig og derved undgaa, at de enkelte maa vente mere end højst nødvendigt.

Kontorets Beliggenhed — ved Nørreport Station og ved Stoppested og Skifteplads for 5 Sporvogns-linier, der fører ud til alle Dele af Byen — kunde heller ikke tænkes mere heldig. Det er centralt og bekvemt og ikke gemt i en Sidegade, hvor man ogsaa let bliver glemmt. Her er der Mulighed for fortsat Udvikling.

Foruden Hovedkontoret har FREMTIDEN en Række Distriktskontorer eller maaske mere betegnende Indbetalingskontorer, beliggende rundt om i de forskellige Bydele, ialt 10, hvoraf det ene dog er knyttet til Hovedkontoret, og gennem disse foregaar al Inkassation og Indbetaling.

I den første Tid lejede man sig ind i en Cigarbutik eller en privat Lejlighed, hvor Medlemmerne saa et Par Timer 2 à 3 Aftener om Ugen kunde indbetale Kontingent, naar Inkassatoren eller Budet, som Opkræverne den Gang kaldtes, ikke havde truffet nogen hjemme eller i Tilfældet af, at Kontingentet af anden Grund ikke var betalt.

Denne Ordning viste sig imidlertid at være upraktisk, efterhaanden som Kassen voksede, og man gik da over til at lade de forskellige Inkassatorer leje en Lejlighed i det Distrikt, hvor de opkrævede, og afstaa et Værelse af Lejligheden til Kontor for Sygekassen, hvor de saa 3 Aftener om Ugen modtog Indbetaling.

Men ogsaa denne Ordning var kun anvendelig nogle Aar. Det bevirkede nemlig en idelig Forrykning af Distrikterne, saa at Medlemmerne aldrig vidste, hvor de skulde indbetale, idet Grænserne for samtlige Distrikter maatte ændres, hver Gang der paa Grund af Medlemsantallets Stigning blev ansat en ny Inkassator og dermed oprettet et nyt Distrikt. Endvidere var en saadan Arbejdsordning, hvor hver enkelt

Mikkel Christensen,
nuværende Forretningsfører.

Fru Dagmar Laursen,
Kasserer.

H. P. Petersen,
Bogholder.

P. Sørensen,
Bogholder.

Inkassator arbejdede selvstændigt og alene, ikke helt betryggende. Man kunde være uheldig og faa ansat en Inkassator, der ikke gav tilstrækkelig Agt paa Tiden. Oktober 1914 gik man derfor over til at oprette Distriktskontorer, ialt 7 i de forskellige Bydele, hvor Sygekassen lejede Kontorerne saa centralt beliggende som muligt og med Ret til Skiltning paa Façaden og Fremleje til den Inkassator, senere kaldet Distriktsassistent, der fik overdraget Distriktet. Dermed var Omraadet for de enkelte Distrikter fast afgrænset, der var skabt Mulighed for at holde Kontorerne aabne for Indbetaling foruden om Aftenen tillige i Dagtimerne, først fra 12—3, senere 11—3, og flere Funktionærer kom til at arbejde sammen, saaledes at Distriktsassistenten indtager den noget mere betroede Stilling at have Tilsyn med Inkassationen indenfor det enkelte Distrikt.

I Løbet af det sidste Aars Tid har man yderligere oprettet ekstra Indbetalingskontorer under 3 af de største Distrikter med fjerntliggende Yderkvarterer, nemlig Brønshøj, Valby og Vanløse. Disse Kontorer, der foreløbig kun holdes aabne Mandag og Fredag 5—7, er indrettede i Andelslejligheder, som Sygekassen raader over med Ret til Fremleje.

Den daglige Administration, Forretningsgangen og Regnskabsformen har man til enhver Tid paa alle Omraader søgt at tilpasse efter Forholdene. Stadig er der foretaget Ændringer, større eller mindre, efter-

L. Hempel,
Fuldmægtig.

Viktor Jensen,
Fuldmægtig.

Albert Sterregård,
Fuldmægtig.

som man har fundet det mest praktisk og dog betryggende. At beskrive denne Udvikling som Helhed vilde kræve alt for megen Plads i Forhold til den Interesse, et saadant Kendskab kunde have. Vi maa nøjes med en kort Omtale af den nuværende Ordning.

Naar en Generalforsamling har truffet en Beslutning, Bestyrelsen har vedtaget, hvorledes denne skal bringes til Udførelse, og Enkelthederne yderligere er drøftet mellem Formand og Forretningsfører, gaar Sagen videre gennem den daglige Administration, hvor det paahviler Forretningsføreren at lade Arbejdet udføre og have Tilsyn med, at det sker tilfredsstillende. Det Omfang, Virksomheden efterhaanden har faaet, har imidlertid gjort det mest hensigtsmæssigt, at Arbejdet udføres afdelingsvis. Kassen og Bogholderiet har saaledes i mange Aar hver for sig dannet en Afdeling, hvor Arbejdet og Ansvarer i første Række paahvilede Kasserer og Bogholder. Ekspeditionen, Kontingentindbetalingen, Medlemsfortegnelsen (herunder fortsat Sygehjælp) og den Del af Ekspeditionen, der vedrører Invalideforsikringen, danner ligeledes Afdelinger, og det daglige Arbejde indenfor hver enkelt af disse ledes af en Fuldmægtig. Ved ugentlige Konferencer mellem Forretningsføreren og Afdelingslederne, hvor alle er tilstede samtidig, drøftes Arbejdets Gang, Fordelingen af Arbejdskraften og eventuelle Ændringer i Sygekassens Forretningsgang.

Forretningsgangen bestaar væsentlig af Arbejdssedler, som an-

giver, hvorledes de forskellige Ekspeditioner udføres, Noteringer foretages og Sager afgøres, eller — hvor det drejer sig om ældre Funktionærers Virksomhed — af indøvet ikke beskrevet Praksis. Arbejdsedlerne ligger dog ganske uden for Rammen her; en Beskrivelse af selve Gangen i Forretningen er endog ret omfattende, men vil dog formentlig have nogen almen Interesse.

Direkte Optagelse i Sygekassen sker ved, at den optagelsessøgende gennem et af Kassens Kontorer modtager en Optagelsesblanket til Udfyldning samt en Vejledning over, hvad man kan sikre sig, hvor meget det koster og hvilke Læger, der er knyttet til Kassen. Naar Blanketten er udfyldt, indsendes den til Sygekassens Hovedkontor af den Læge, der har foretaget Undersøgelsen. — Ved Tilflytninger forsynes Flyttebogen med Løbenummer, afskrives paa en Optagelsesblanket og opbevares af Sygekassen, indtil eventuel Fraflytning finder Sted.

Efter Blanketterne, saavel for direkte optagne som tilflyttede, udskrives Medlemsbøgerne paa Hovedkontoret, og to Gange ugentlig udsendes disse til Distriktskontorerne, hvor de noteres i Distriktets Medlemsfortegnelse og paa Tursedlerne, et Kartotek, der i Adresseorden opbevares i Distriktskontorerne, og udbringes til Medlemmerne samtidig med, at første Maanedskontingent opkræves. Ved Aflevering af Medlemsbogen aftales det med Medlemmet, hvor stor Dagpengehjælp, eventuel Begravelseshjælp og hvilken Læge, der ønskes, og der udfærdiges Tilmeldingsblanketter desangaaende. Efter Tilmeldingsblanketten indføres Medlemmet i Distriktets Kontingentbøger, og Blanketten sendes derefter videre til Hovedkontoret.

Efter Optagelsesbegæringerne udskrives endvidere Stamkort for Sygekassen, Stamkort for Begravelseskassen, Adressekort, Lægekort og Inspektoratskort. Fra Tilmeldingsblanketterne noteres manglende Oplysninger og eventuelle Rettelser paa de forskellige Kort samt Medlemskontingent og Lægenummer i Hovedkontorets Kontingentbøger. Og enhver Ændring af Medlemsforholdet, Flytning, Kontingentforandring, Lægeforandring, Afgang m. m., noteres paa Kupon af den Funktionær, der foretager Ekspeditionen, og viderenoteres de forskellige Steder, hvor Fortegnelsen føres.

Forretningsførerens Kontor.

Kontingentindbetalingen kontrolleres dels ved Forbruget af Mærker og dels gennem Kontingentlisterne. Bestilling af Mærker kan kun ske af Formanden og Revisorerne i Forening. Beholdningen opbevares hos Revisorerne, der mod Kvittering udleverer Mærker til Kassereren, hvorfra Videreudlevering til Distriktsassistentene og derefter til Opkræverne finder Sted — ligeledes mod Kvittering. Ved Indbetaling maa der paa Medlemmets Mærkekort paaklæbes Mærker

Kassen.

for Beløbet. Løse Mærker maa ikke udleveres. Mærkerne stemples med Dato for Udleveringen og Nummer for den Inkassator, der har modtaget Kontingentet. Samtidig føres Kontingentlisten. Inkassatorerne afleverer daglig Regnskab til Distriktsassistentene, der indsætter Pengene sammen med det paa Kontoret indbetalte Beløb i den nærmeste Bank og indstempler Listen i Distriktets Kontingentbøger. En Gang ugentlig afhentes Regnskabet til Hovedkontoret til Notering i Kassebog, Eftertælling og Revision. Med visse Mellemrum, mindst en Gang Kvartalet, umiddelbart før Opgørelsen til Lægerne, indkaldes Distrikternes Kontingentbøger og overføres til Hovedkontorets. Hver 1. Januar konfiskerer Revisionen Restbeholdningen af det gamle Aars Mærker, nye Mærker med andre Farver udleveres, og ved Modtagelsen af Kontingent for Januar Maaned maa Mærkekortet for det fore-

Ekspeditionen.

gaaende Aar vedlægges Regnskabet til Revision. Ved Fraflytning og anden Udtrædelse, hvor Henvendelse maa ske til Hovedkontoret, indtages ligeledes Mærkekortet.

I Sygdomstilfælde udfærdiger Kredslægen en Sygemelding, der indsendes til Hovedkontoret, en Kontrolseddel, der opbevares af Medlemmet selv, indtil Raskmelding finder Sted, eventuelt en Receptblanket, der afleveres paa et Apotek ved Modtagelsen af den ordinerede Medicin, og som vedlægges Apotekets Kvartalsregning til Sygekassen, samt — hvor Behandling paa Hospital er paakrævet — Indlæggesseddel dertil. Sygemeldingen noteres paa Medlemmets Stamkort, forsynes med Notering om, hvornaar Medlemmets Ret til Dagpenge udløber, benyttes af Kontrollørerne ved Kontrolleringen og indgaar atter til Kontoret, naar Medlemmet raskmeldes, forsynet med Raskmeldingsdato og Antal

Bogholderiet.

Sygedage, og naar Aaret er omme, anvendes den ved Udarbejdelse af Statistik over Sygeligheden i de forskellige Lægekredse. Kontrolsedlen danner Grundlaget for enhver Udbetaling af Dagpenge. Den forsynes med de nødvendige Lægepaategninger om Sygdomsforholdet, Kontrolørernes Noteringer om de foretagne Kontrolbesøg og Ekspedientens Bemærkninger om, hvor stor Dagpengehjælp Medlemmet er berettiget til, og hvilke Beløb, der udbetales. Efter Raskmeldingen opføres Sygeperioden fra Kontrolsedlen paa Medlemmets Stamkort til senere Kontrol med, hvornaar Retten til Sygehjælp udløber. Ved Udbetaling af Dagpenge saavel som ved enhver anden Udbetaling, Barselhjælp, Begravelseshjælp, Invaliderente m. fl., maa Medlemmerne paa særlige Blanketter afgive Kvittering for Beløbet, der udbetales ved Kassen.

Foruden Fordring om Udbetalingerne sker der ved den daglige

Afdeling for Medlemsfortegnelse og fortsat Sygehjælp.

Ekspedition mange forskellige Henvendelser, der stiller Krav om Ekspeditientens Kendskab saavel til Lovene som til Sygekassens Forretningsgang, f. Eks. Udfærdigelse af Kautionsbeviser til Hospitalsbehandling og Rekonvalescenthjem, Stempling af Receptblanketter, der er udfærdiget af fremmed Læge, Notering af Henvisninger til Specialbehandling, Flytninger og i de senere Aar de ret talrige midlertidige Flytninger paa Grund af Sygdom dels af vore egne Medlemmer, der bliver syge uden for Kassens Omraade eller maa rejse til paarørende for at plejes, og dels af andre Sygekassers Medlemmer, der under lignende Forhold overflyttes hertil. Af saadanne Flyttesager, hvorom der har været brevvekslet med andre Sygekasser, har FREMTIDEN i Aarene 1917—22 haft henholdsvis 122, 207, 551, 629, 620 og 786, og desuden har et meget stort Antal været ordnet uden særlig Korrespon-

Invalidforsikringsafdelingen.

dance, dels ved, at Medlemmerne selv har opgjort deres Mellemværende med Læge og Apotek, og dels ved, at den stedlige Sygekasse i mange Tilfælde har ordnet Sagen paa Grundlag af forevist Medlemsbog og tilstillet os Regning til Refusion af Beløbet, som da — naar Medlemsforholdet viste sig at være i Orden — er afsendt pr. Post uden Journalisering og derved ikke er medregnet i de anførte Tal.

Ud over det daglige Arbejde foretages kvartalsvis Opgørelse over Lægehonoraret, Hospitalsudgifterne og Medicinforbruget samt Afregning med Invalidforsikringsfonden. Medlemsfortegnelsen til Lægerne bestaar i de 3 Kvartaler af en Liste med Angivelse af Medlemmernes Numre, medens det hos Lægerne beroende Kartotek, der udviser Medlemsnummer, Navn og Adresse, bringes i Orden hvert 4. Kvartal, nemlig pr. 31. Marts. Fra Hospitalsregningerne føres de enkelte

Indbetalingskontor. 1. Distrikt.

Betalingsperioder paa Stamkortene, forinden Betalingen sker. Fordelingen af Medicinforbruget for Medlemmer uden og med Vedtegning sker ved, at Receptblanketterne deles efter Medlemsnummer, idet man har givet de kronisk syge særlige, høje Numre. Af og til foretages Revision af Recepterne.

Hvert Nytaar møder ogsaa med forøget Arbejde — Overføring af Kontingentbøgerne, Opgørelse af Restancen, Medlemsantallet og Inspektoratskartoteket samt Afslutning af Regnskabet. Selv om man søger i Løbet af Aaret at lette Opgørelsen saa meget som muligt, undgaar man dog ikke særlig Travlhed i denne Tid.

Selve Regnskabet bygger paa Kassebogen. Samtidig føres ved Kassen diverse Bibøger vedrørende Mærkeudleveringen, Dagpengeudbetalingen, Hospitalsudgifterne, Lægehonorarerne, Badebilletterne,

Mellemregnskab med andre Sygekasser, Lønudbetalingerne og deponerede Beløb. Bibøgerne muliggør en stærk Specifikation og aflaster Kassebogen, hvori Indføringen fra disse begrænses til den daglige Hovedsum.

Kassebogen er fælles for samtlige Kasser — Sygekassen, Invalideforsikringen, Begravelseskassen, Understøttelsesfonden og Ejendommen, og hver Maaned specificeres i Bogholderiet de forskellige Ind- og Udbetalinger og noteres gennem en Prima-Nota til Hovedbogen, der føres efter almindelig Dobbelt Bogholderi-System og er indrettet saaledes, at den udviser alle de Specifikationer, man har Brug for saavel til Inspektoratsregnskabet som til Kassens trykte Regnskab. Yderligere føres her en maanedlig Raabalance, en Afslutningsbog, Fortegnelse over Kontorartikler, Inventar, Opkrævning af Kontrolgebyr og Statistik over Medlemsantallet, Sygeligheden m. m.

Side om Side med det daglige Kontorarbejde foregaar Ekspeditionen, der ialt — ved Opkrævningen, Indbetalingen, Noteringer, Udbetalinger, Telefonsamtaler og Korrespondancen — beløber sig til langt over 100.000 forskellige Ekspeditioner pr. Maaned, og med hele den efter Sygekasseforhold mægtige Udvikling, som Kassen saaledes har gennemgaaet, nærmer Kontorforholdene og Ekspeditionen sig som Helhed mere og mere det offentlige Kontors Karakter. Det personlige Forhold mellem den enkelte Funktionær og Medlemmerne forsvinder. Al Samtale indskrænkes til det rent forretningsmæssige. Og enslydende Spørgsmaal og den samme Meddelelse, som Ekspedienten hyppigt maa gentage i Løbet af Dagen, lægger let et stift Skær over Arbejdet, set ude fra. Men under dette Ydre kan det dog ikke undgaaes, at Arbejdet indvirker paa Sind og Tanker. Gang paa Gang stilles Ekspedienten overfor Menneskeskæbner, der blotter de sociale Forhold og viser Livet i al dets Nøgenhed. Man faar Lejlighed til at se, hvorledes daarlige Levevilkaar som oftest følges af stor Sygelighed, og hver enkelt opnaar efterhaanden en saadan Grad af Viden og social Forstaaelse, at Forholdet mellem Ekspedient og Medlem er præget af gensidig Agtelse, saa at Medlemmerne stadig trods Kontorets Præg — saavidt vi kan skønne — alligevel føler sig paa hjemlig Grund. I hvert Fald er der meget faa, der klager. De mange Appellinstanser, der staar til Med-

SYGEKASSEN FREMTIDENS MEDARBEJDERE 1923

H. Billekop. Ingrid Hesselholt. O. Sorensen. K. Lorentzen. O. Nielsen. Astrid Olsen.
 Hedvig Olsen. Karl Hansen. H. E. Bach. K. Stein. Chr. Hansen. Charles Rasmussen.
 K. Persson. Kai Hanson. Martin Christensen. Carl Petersen. Viktor Jensen. P. Sorensen. L. Petersen.
 N. P. Rasmussen. Anton Larsen. Cornelia Brandt. Albert Sterregård. Agnete Madsen. H. P. Petersen. Mikkel Christensen.
 J. Hassager. A. Schultz. Ove Larsen. H. P. Olsen. Karen Schwartzlose. N. Skov.
 A. Andersen. V. Boje. Gunhild Weischer. H. Keil. J. Gluud. Anna Larsen.
 Arne Petersen. Asta Olsen. P. V. Hansen. Martha Nyborg. Robert Larsen. Emilie Hansen.
 Leo Beck. C. O. Petersen. S. Loua. L. C. Olsen. Ebba Seemann. E. Agerup Hansen.
 Weygaard. Thora Binderup. N. P. Nielsen. Anna Olsen. W. Jørgensen. Agnes Hansen. K. Andreasen.
 Dagmar Laursen. L. Hempel. Wolmer Petersen. M. Binneballe. Anna Østerlin. O. Wiinblad. Marie Nielsen.
 Lauritz Hansen. Martin Jensen. L. Olsen. Gerda Wellendorph. B. Borgesen. Caroline Hansen. Sv. Aa. Petersen.
 Einar Larsen. Aage Berner. Gerhard Pedersen. A. D. Henriksen. Rigmor Jensen. Bernhard Hansen.

lemmernes Raadighed, saafremt de føler sig uretfærdigt eller urigtigt behandlede, nemlig Formanden, Bestyrelsen, Generalforsamlingen, De samvirkende Sygekasser, Sygekasseinspektoratet og Indenrigsministeriet, er i hvert Fald meget sjælden benyttet.

Personalets Stilling er i de forløbne Aar ændret betydeligt.

Forretningsføreren blev i den første Tid valgt af Generalforsamlingen, og Lønnen blev fastsat i Forhold til det indgaaede Kontingent. Heraf maatte der tillige udredes Lønninger til Medhjælp ved Kontoret.

En saadan Ansættelsesmaade var imidlertid uheldig, saasnart Arbejdet ikke længere kunde udføres som Bierhverv, da Tilværelsen under disse Forhold var alt for usikker. Man kunde nemlig tænke sig, naar en Generalforsamling var forestaaende, og Forretningsføreren var paa Genvalg, at en lille Kreds af Medlemmer sluttede sig sammen for at vælge en anden, uden at der behøvede at være saglig Grund til Skifte; og Formodning om, at den, der sad inde med Stillingen, ogsaa agiterede blandt sine Venner for Tilslutning til Generalforsamlingen for derved at imødegaa mulige Angreb, laa ligeledes ganske nær. Man vedtog derfor — som tidligere nævnt — paa Generalforsamlingen den 3. September 1899 samtidig med, at Arbejdet i Sygekassen var vokset, saa at andet Erhverv maatte opgives, at Kassens Stifter, L. PETERSEN, skulde fungere som Forretningsfører, saalænge han ønskede det og varetog Kassens Tarv.

Men heller ikke denne Ordning var tilfredsstillende. Bestyrelsens Myndighed var derved stærkt begrænset. I en Aarrække blev der forhandlet om Ændring. Fra 1. Januar 1903 blev man enig om, at Bestyrelsen ansatte den nødvendige Medhjælp i Sygekassen, ikke som forhen alene ved Inkassationen, men ogsaa paa Kontoret, og at Sygekassen lønnede denne direkte. Ved yderlig Forhandling opnaaedes der Enighed om, at Forretningsføreren fra Marts 1909 ikke længere ansaas som ansat af Generalforsamlingen, men skulde fra dette Tidspunkt vælges af denne for 2 Aar ad Gangen med Løn efter fast Skala. Og endelig, da Kassens Stifter den 1. Oktober 1913 fratraadte Stillingen som Forretningsfører, blev det overladt Bestyrelsen at besætte denne Stilling i Lighed med andre Stillinger ved Kassen med 3 Maaneders

P. M. Andersen,
Form. f. Sygekassefunkt.s Org.

Opsigelse, og dermed var Ansættelsesforholdet endelig bragt i fast Leje.

Ved L. PETERSENS Fratrædelse som Forretningsfører, der fejredes ved en Afskedsfest, blev der bevilget ham Efterløn for Resten af hans Levetid, og fra Statens Side fik han som Tak for det Arbejde, han havde udført i Sygekassesagens Tjeneste, overrakt Fortjenstmedaljen.

Som Sikkerhed for betroede Midler har den Del af Personalet, hvis Arbejde medfører Ansvar for rede Penge eller Værdipapirer, altid stillet Kaution. I de senere Aar har Sygekassen tegnet denne gennem De danske Sygekassers gensidige Kautionsforsikringssselskab. Kontant Kaution kunde meget vanskeligt skaffes i alle Tilfælde, og Anvendelse af private Kautionister syntes ikke betryggende, idet Sygekassen i saa Fald stadig maatte holde sig bekendt med Kautionisternes økonomiske Kaar.

Lønningsmaaden for det egentlige Kontorpersonale og Kontrollørerne har stadig været fast aarlig Løn, der siden 1907 udbetales med en Tolvtedel maanedsviis forud. Ved Inkassationen har man derimod indtil 1. Januar 1920 ladet Lønnen staa i Forhold til det indkasserede Beløb. Vanskelighederne ved at lønne procentvis blev imidlertid større og større. Stadige Ændringer i Kontingentsatserne, skiftevis Opkrævning og Arbejde som Medhjælp ved Indbetalingskontoret, uensartet Indbetaling i Arbejderkvarterer og Bydele, hvor Medlemmerne væsentlig bestaar af Husassistenter, skiftende gode og daarlige Tider, der gør det ulige let at faa Kontingentet betalt, og tillige Kravet om, at Inkassatorernes Arbejdsforhold blev mere sikre, bevirkede imidlertid, at man ogsaa her gik over til fast Løn. Den Erfaring, man i en Aarrække havde indvundet ved Statistik over, hvormeget der ifølge de daglige Arbejdssedler kunde opkræves i de forskellige Bydele, muliggjorde yderligere en saadan Ordning. Fra 1. Januar 1920 gik man nemlig over til i det væsentlige at benytte de kommunale Lønregler. Man søgte at ligestille de forskellige Funktionærers Stilling ved Sygekassen med tilsvarende indenfor Kommunen, og denne Ordning synes at have

bragt Personalespørgsmaalet ind under mere rolige Forhold.

Inden man naaede dertil, var dog mange af de Krav, der fra Personalets Side var rejst om Bedring i Arbejdsvilkaarene, delvis gennemførte, dels i Tilslutning til, at Kravet gennemførtes paa tilsvarende Arbejdspladser, og dels som Følge af, at Kassen voksede og efterhaanden blev bedre økonomisk stillet, saa man skønnede, at den var i Stand tii at bære de dermed forbundne Udgifter.

Fr. Hagegaard,
Form. f. Dansk Funktionærforb.

Ligelønsprincippet for Mænd og Kvinder ved samme Arbejde blev indført paa et meget tidligt Tidspunkt. Sommerferie var Aar efter Aar bevilget af Bestyrelsen, indtil det i Aaret 1908 overenskomstmæssigt blev fastslaaet som en af Personalets Rettigheder. Det Antal Dage, over hvilket Ferien strækker sig, er fra Tid til anden forøget og udgør nu 3 Uger for alle, der har været beskæftigede i Sygekassens Tjeneste i mindst 10 Aar, og 2 Uger for de øvrige. Ret til Løn under Sygdom, for Tiden fuld Løn i indtil 12 Maaneder og derefter halv Løn i indtil 6 Maaneder, Efterløn, Pension og Enkepension, der ydes paa Driftsregnskabet's Lønkonto med Beløb, svarende til Københavns Kommunes Efterløns- og Pensionsregler, er ligeledes lidt efter lidt gennemført, men naaede ved Indførelsen af de kommunale Regler som Helhed en Del Udvidelse og mere fast Karakter.

Ved Hovedkontoret anvendes Elever i et saadant Antal, som man skønner, der vil blive Brug for som Arbejdskraft ved Sygekassen, efter at de er udlært, og de unge har da Mulighed for at avancere gennem de forskellige Lønklasser til mere og mere betroede Stillinger. Mandlige Elever er pligtige til, naar de naar en vis Alder, ogsaa at gøre Tjeneste ved Inkassationen, saaledes at de opnaar Kendskab til alle Grene indenfor Virksomheden.

Saalænge en Sygekasse kun beskæftiger nogle enkelte Funktionærer, er den i Stand til paa Generalforsamlingen at forhandle om, hvorledes

de enkeltes Løn- og Arbejdsforhold skal være, og Stillingen er da nærmest at betragte som et Tillidsmandshverv.

Vokser Personalets Antal, naar man før eller senere til den Tid, hvor en saadan Ordning er uholdbar. Man maa ændre Formen og regne med, at de enkelte er Lønarbejdere eller Tjenestemænd, og deres Stillinger ved Sygekassen maa ordnes organisationsmæssigt mellem den af Generalforsamlingen valgte Bestyrelse, der repræsenterer Sygekassen, og den Fagorganisation, som Funktionærerne tilhører.

Efter at Forsikrings- og Sygekassefunktionærernes faglige Organisation blev dannet 1906, reorganiseret til Sygekassefunktionærernes faglige Organisation 1909 og yderligere ændret til Sygekassefunktionærernes Fagforening i Danmark, Afdeling under Dansk Funktionærforbund 1921, er da ogsaa al Forhandling om Personalets Løn- og Arbejdsforhold ført med Organisationen, enten med dennes Repræsentanter alene eller med disse, suppleret med Repræsentanter, direkte valgt blandt Kassens egne Funktionærer. Den første Overenskomst blev afsluttet 1908, og der er siden næppe gaaet et Aar, uden at der er foretaget Ændringer.

For at undgaa, at Generalforsamlingen skulde benyttes til Diskussion eller Kamp mellem Bestyrelsen og Personalet, har Kassens Vedtægt i mange Aar indeholdt en Bestemmelse om, at lønnede Funktionærer ikke kan deltage i Generalforsamlingens Behandling af eller Afstemning om Forhold, der vedrører deres Stilling som Funktionærer ved Kassen.

Til Gengæld har man — som tidligere nævnt — ladet Funktionærerne være repræsenteret i Bestyrelsen ved deres Tillidsmand, Formanden for deres Klub, saa at de derved opnaar første Haands Kendskab til Bestyrelsens Arbejde som Helhed.

Man har søgt og — saavidt vi kan skønne — ogsaa opnaaet, at al Forhandling mellem Organisationerne sker med gensidig Forstaaelse af, om de forskellige Krav, der stilles — saavel fra Personalets som fra Sygekassens Side — er berettigede og har Mulighed for Gennemførelse.

BEGRAVELSESKASSEN

Der kan tvivles om, at Sygdom
nogensinde rammer os.
Eet er sikkert. Døden kommer,
og vi ved, den lammer os.

Saa maa andre tage Styret.
Der skal handles i en Fart.
Men — er alt lagt klogt tilrette,
letter det de andres Start.

Paa Sygekassens første Generalforsamling, den 17. September 1898, blev det overdraget Bestyrelsen at udarbejde et Udkast til Vedtægter for en Begravelsekasse, der kunde virke i Tilslutning til Sygekassen. Paa en ekstraordinær Generalforsamling, der fandt Sted i November Maaned samme Aar, blev Udkastet godkendt, og 1. Januar 1899 traadte Begravelsekassen FREMTIDEN i Virksomhed.

Den er saaledes først i Stand til at fejre sit 25 Aars Jubilæum den 1. Januar 1924, men da den stadig har virket i nøje Tilknytning til Sygekassen, finder man det naturligt at omtale den som et Led af denne, tilmed da den for Sygekassens hele Trivsel har haft og fremdeles har en ikke ringe Betydning.

Omraadet for Optagelse af Medlemmer, Bestyrelse og Administration, har stadig været fælles for begge Kasser. Aldersgrænsen for Optagelse har ligeledes været fælles, indtil Sygekassen for sit Vedkommende maatte nedsætte denne fra 60 til 40 Aar. Derimod har Medlemmer af Begravelsekassen fra Oktober 1902 været berettigede til at bevare deres Medlemsret som saadanne, selv om de flyttede udenfor Sygekassens Omraade.

I den første Tid havde kun voksne Medlemmer samt Børn af Forældre, der begge var Medlemmer af Begravelsekassen, Ret til Begravelseshjælp. Fra 1. April 1906 vedtoges det, at man mod et ekstra

Kontingent tillige kunde tegne Begravelseshjælp for Børn, hvor kun den ene af Forældrene var Medlem.

Kontingentsatserne og den tilsvarende Begravelseshjælp var oprindeligt fastsat i Lighed med de Beløb, der var almindelige i andre Begravelseskasser. Hjælpens Størrelse var stigende med Aarene. For Medlemmer under 40 Aar betaltes der ved Dødsfald efter et halvt Aars Medlemsskab 60 Kr., efter 2 Aars Forløb 65 Kr. og derefter yderligere 5 Kr. pr. Aar, Medlemsforholdet havde bestaaet, til ialt 100 Kr. For Medlemmer, der optoges i Alderen 40—60 Aar, var Hjælpens Størrelse fra 40—70 Kr. Fra 1. April 1906 blev Hjælpens Maksimumsbeløb ændret fra 70 og 100 Kr. til henholdsvis 90 og 150 Kr., og flere Gange blev der foretaget Smaaændringer i Kontingentsatserne.

Efter at Loven om Tilsyn med Begravelseskasser var traadt i Kraft 1. Juli 1905, og Begravelseskassen derefter hvert tredje Aar havde indgivet Beretning om de enkelte Medlemmers Alder og Forsikring, blev der fra Sygekasseinspektoratet, hvorunder Tilsynet sorterer, henstillet til Begravelseskassen, at Forsikringssatserne ændredes, da de foretagne Beregninger udviste, at Kassens Indtægter ikke var i Stand til i Længden at imødekomme de Forpligtelser, der paahvilede denne.

Paa Grundlag af yderligere Beregninger, foretaget i Inspektoratet, fandt der da pr. 1. April 1915 en Omlægning af Kontingent- og Forsikringssatser Sted. Man vedtog for samtlige allerede tegnede Forsikringer, at der i Stedet for en stigende Skala blev fastsat et bestemt Beløb, der for de forskellige Aldersgrupper blandt Medlemmerne varierede fra 90 til 140 Kr., dog saaledes, at ingen derved blev sikret en mindre Sum end den, de tidligere havde været berettiget til. Og for nye Forsikringer blev der vedtaget en fast Skala, hvor man til et Grundkontingent af 5 Øre maanedlig for Beløb paa 50 Kr. kan sikre sig indtil 500 Kr., der ifølge Loven er Maksimum for Begravelseshjælp.

Aaret efter besluttedes det, at der for Medlemmer, som var fyldt 60 Aar, blev aabnet Adgang til i Løbet af Aaret 1916 at tegne en Tillæggsforsikring paa 50 Kr., og at der ved Udstedelse af Fripolicer, hvor Medlemmerne ønsker at ophøre med at betale Kontingent, foretages en Beregning over, hvor stor Begravelseshjælp den forsikrede

er berettiget til, og at et tilsvarende Beløb overføres fra Formuen til en Kontingentreservecfond.

Straks efter Starten anskaffede Kassen sig et Banner og senere en Fane til Benyttelse, naar et Medlem blev begravet. Samtidig indførte man en Del andre Bestemmelser, der var almindelige og anvendelige i Begravelseskasser med Tilknytning til Fagsygekasser, men som viste sig uheldige i en blandet Kasse.

Man vedtog saaledes paa Generalforsamlingen den 20. Februar 1899, at Sygekassens Medlemmer kunde tilsiges som Ligfølge i et Antal af 24 og efter Tur, selv om de ikke var Medlemmer af Begravelseskassen. Fra 1. Januar 1903 blev Sygekassens Medlemmer dog fritaget for denne Forpligtelse, der derefter overgik til kun at paahvile Medlemmer af Begravelseskassen. Og endelig fra 1. April 1904 ændredes denne Bestemmelse til, at der ved Dødsfald tilsagdes 6 Ligbærere, som Begravelseskassen honorerede. Ved Ændringen i Begravelses-

kassens Satser pr. 1. April 1915 bortfaldt Kassens Ekstrabetaling til Ligbæring.

Ethvert Medlem, der blev tilsagt som Ligfølge, var pligtig til at bære et Emblem, som man havde vedtaget at anskaffe til Forhandling blandt Medlemmerne. Bar man ikke Emblemet, eller undlod man at møde uden at meddele lovlig Grund til Forfald, blev man idømt Bøde, der dog kun i de færreste Tilfælde blev betalt.

Efter at disse noget uheldige Bestemmelser var ophævede, gled Begravelseskassen ind i rolige Forhold, og har i de forløbne Aar virket stille og ubemærket.

Ikke desto mindre har den haft en meget stærk Fremgang, og Medlemsantallet var efter 24 Aars Forløb pr. 31. December 1922 ialt 43.722, nemlig 18.757 Mænd og 24.965 Kvinder.

I de forløbne Aar er der indbetalt som Kontingent ialt 1.283.454 Kr. 95 Øre og indvundet i Renter 263.857 Kr. 04 Øre. Der er udbetalt i Begravelseshjælp 478.943 Kr. 50 Øre, for Fane- og Ligbæring 12.910 Kr. og til Administration 192.783 Kr. 51 Øre. Overskudet er henlagt som Formue og udgør — efter at de under Omtalen af Understøttelsesfonden nævnte direkte Forskydninger paa Kapitalkontoen er foretaget — 886.653 Kr. 27 Øre.

En Begravelseskasse er jo ikke som en Sygekasse baseret paa store øjeblikkelige Udgifter. Den maa opsamle Midler for trygt at kunne imødesee den Tid, naar de tegnede Forsikringer skal udbetales. Og den opsamlede Kapital er midlertidig til Raadighed til Anvendelse paa en saadan Maade, at den er sikret men dog giver det bedst mulige Udbytte.

En Del af denne Kapital, ca. 100.000 Kr., er anbragt i De samvirkende Sygekassers Massageklinik og Ejendom, Vendersgade 4, og en anden Del, ca. 400.000 Kr., indestaar i FREMTIDENS egen Ejendom, Nørrevold 15. Der er skønnet, at disse Anbringelser vil være til Gavn saavel for Sygekassebevægelsen som Helhed som for Sygekassen FREMTIDEN og dermed ogsaa for Begravelseskassen.

PERSONALIA

Et Navn er for de mange
kun et lille, fattigt Ord —
men synes tit den enkelte
det bedste paa Jord.

Et Navn er ubetydeligt
og trampes ofte ned —
men den, der bærer Navnet,
maa lide derved.

Det vilde være ganske umuligt for os, der selv har levet med i de Aar, »FREMTIDEN« har bestaaet, og selv efter Evne deltaget i saavel Ledelsen som i det daglige Arbejde indenfor Sygekassen, fuldtud objektivt at bedømme, hvilken Betydning man maa tillægge de enkelte Personer, der samtidig har været knyttet til Kassen. Hver enkelt Medarbejder er et Led i den hele Virksomhed.

Det vilde selvfølgelig have Interesse, om vi omtalte dem alle: Formændene, der gennem Aarene har været med til at opbygge og konsolidere Kassens mangedrejede Administration og Økonomi; Bestyrelsesmedlemmerne, der ved kloge Raad har givet deres Bidrag til Bygningens Opførelse; skiftende Forretningsførere, der har forstaaet at lede det daglige Arbejde, saa at alting klappede, uden at der opstod alt for stærk Gnidningsmodstand; Revisorer, der ved Aarvaagenhed og grundigt Kendskab til Arbejdet har virket som et Par Argusøjne, svævende højt over det hele; Læger, der har forstaaet at vinde Medlemmernes Tillid; og alle de øvrige Medarbejdere, der ved Troskab og godt Arbejde ligeledes hver især har lagt sin Sten i Muren og lagt den paa en saadan Maade, at der er Samling i det hele.

En særlig Omtale af hver enkelt maa vi dog undlade. Vi maa nøjes med i al Korthed at nævne Navnene paa alle, der gennem Aarene har

været fast knyttet til Sygekassen, enten som Tillidsmand eller som Funktionær, med Angivelse af, fra og til hvilket Tidspunkt de har fungeret. Rækkefølgen, hvori de nævnes, er valgt efter Tidspunktet for Tiltrædelsen. Rent midlertidig Medhjælp, der atter er fratraadt, er ikke medtaget. Angaaende Lægerne henvises til dette særlige Afsnit.

LARS PETERSEN, Sygekassens Stifter, Formand til Marts 1903, derefter Næstformand til Marts 1904, Forretningsfører fra Kassens Stiftelse til Oktober 1913. Pensioneret.

EINAR LUNDSGAARD, Dr. med., Bestyrelsesmedlem September 1898—Februar 1900. Kredslæge ved Sygekassen.

GUSTAV OTTESEN, Læge. Bestyrelsesmedlem September 1898—Marts 1915, indtil Februar 1900 tillige Sekretær. Kredslæge ved Sygekassen.

A. OLSEN, Tømrer. Bestyrelsesmedlem September 1898—Marts 1902.

M. TH. NIELSEN, Arbejdsmand. Bestyrelsesmedlem September 1898—Januar 1901, derefter Inkassator til Februar 1905.

J. EDEMANN, Maler. Revisor fra September 1898 til sin Død 25. August 1905.

H. P. PETERSEN, Bogholder. Ansat fra Kassens Stiftelse.

LAURITZ HEMPEL, Fuldmægtig. Ansat fra Kassens Stiftelse.

Fru DAGMAR LAURSEN, Kasserer. Ansat fra Kassens Stiftelse.

Frk. LAURA PETERSEN, gift EHLERS, Assistent November 1899—Oktober 1905.

C. CHRISTENSEN DUBRÉ, Assistent Januar 1900—Juni 1905, derefter Inkassator til Marts 1906.

H. DANIEL, Kontorchef i Statens Sygekasseinspektorat. Assistent i Sygekassen Juli 1900—Juni 1905.

N. C. PETERSEN, Inkassator Januar 1900—Maj 1905 og Januar 1907—April 1912.

VALD. KLEIN, Læge. Bestyrelsesmedlem Februar 1900—Marts 1916, indtil September 1902 tillige Sekretær. Speciallæge ved Sygekassen.

NIELS CHRISTENSEN, Revisor under Magistraten. Revisor siden 4. November 1900.

L. DIPO, Cigarhandler. Bestyrelsesmedlem Marts 1901—Januar 1902.

J. M. BINNEBALLE, Inkassator. Tiltraadt 1. September 1901.

- AXEL JENSEN, Maler, Bygningskonduktør. Bestyrelsesmedlem fra Januar 1902, Formand Marts 1903—1905, derefter i Bestyrelsen som Næstformand til Marts 1919.
- J. BENTSEN, Fyrbøder. Bestyrelsesmedlem Marts 1902—Marts 1919, Marts 1904—Marts 1915 tillige Næstformand, nu Fanebærer.
- B. JOCHUMSEN, Cigarfabrikant. Bestyrelsesmedlem Marts—September 1902, Inkassator December 1905—April 1906.
- CHR. ANDERSEN, Kontrollør Marts 1902—August 1917.
- J. M. JENSEN, Inkassator August 1902—Maj 1904.
- SOFUS MORTENSEN, Formand, Borgerrepræsentant. I Bestyrelsen som Sekretær September 1902—Marts 1905.
- N. J. SKOV, Kontrollør. Tiltraadt 1. November 1902.
- P. J. PEDERSEN, Skoleinspektør, Borgerrepræsentant. Bestyrelsesmedlem fra Marts 1903, Formand Marts 1905—Marts 1919. Nu Sygekassens Repræsentant i og Formand for De samvirkende Sygekasser i København.
- L. MIKKELSEN, Inkassator December 1903—August 1905.
- H. HANSEN, Bestyrer, pensioneret Lærer. Bestyrelsesmedlem fra Marts 1904, Sekretær fra Marts 1905 til sin Død Juni 1907.
- Fru ANNA JOHANSEN, Formand for De kvindelige Herreskrædderes Fagforening, Borgerrepræsentant. Bestyrelsesmedlem Marts 1904—April 1906.
- Frk. THORA BINDERUP, Rengørerske April 1904—September 1919. Pensioneret.
- N. O. HANSEN NYDAMM, Inkassator Juni 1904—April 1905.
- C. M. HEIMANN, Inkassator fra December 1904 til sin Død Juni 1912.
- G. B. WEYGAARD, Skatteinspektør, Borgerrepræsentant, Sygekassens nuværende Formand. Revisor Marts 1905—Marts 1908, Bestyrelsesmedlem Marts 1909—Marts 1914, Formand siden Marts 1919.
- NIELS RIISGAARD, Murarbejdsmand. Bestyrelsesmedlem Marts 1905—Oktober 1908, derefter Inkassator til Maj 1909.
- SØREN RIISGAARD, Inkassator Maj 1905—Marts 1909.
- N. P. NIELSEN, Assistent. Tiltraadt 1. Juni 1905.
- J. LORENTZEN, Inkassator Juli 1905—September 1907.
- WOLMER PETERSEN, Assistent. Tiltraadt 1. Oktober 1905.

- P. JOHANSEN, Sekretær i Dansk Arbejdsmandsforbund. Bestyrelsesmedlem fra April 1906, fra Marts 1909 tillige Sekretær til Marts 1911.
- C. KIERSGAARD, Inspektør. Bestyrelsesmedlem April 1906—Januar 1919, derefter Revisionsassistent til Juni 1920.
- FRK. OLGA PETERSEN, gift BORGBJERG. Bestyrelsesmedlem fra April 1906, fra Marts 1908 tillige Sekretær til Marts 1909. Assistent Marts 1912—Juni 1913.
- L. C. OLSEN, Distriktsassistent. Tiltraadt 1. April 1906.
- MIKKEL CHRISTENSEN, Sygekassens nuværende Forretningsfører. Tiltraadt som Assistent Juli 1906, Forretningsfører fra 1. Juli 1918.
- C. L. OLSEN, Assistent. Tiltraadt 1. Juni 1907.
- C. HANSEN, Urtekræmmer. Bestyrelsesmedlem Marts 1908—Marts 1920.
- ALBERT JØRGENSEN, Direktør. Revisor Marts 1908—Marts 1918.
- ANDERS NIELSEN, Revisor i Statens Sygekasseinspektorat. Assistent fra August 1908, Forretningsfører Oktober 1913—Juni 1918.
- J. M. JOHANSEN, Murarbejdsmand, nu Formand for Hovedstadens Brugsforening. Bestyrelsesmedlem Oktober 1908—Maj 1909, derefter Inkassator til Juli 1916.
- WILH. JØRGENSEN, Assistent. Tiltraadt 1. November 1908.
- H. P. OLSEN, Distriktsassistent. Tiltraadt 1. November 1908.
- CARL BRANDT, Formand. Bestyrelsesmedlem Marts 1909—Marts 1921. Atter indvalgt Marts 1922.
- Fru K. HENRIKSEN. Repræsentant i D. s. S. siden Marts 1909.
- L. KALLENBERG, Skomager. Repræsentant i D. s. S. siden Marts 1909.
- P. SØRENSEN, Bogholder. Tiltraadt 1. April 1909. Personalets Repræsentant i Bestyrelsen siden Marts 1922.
- Fru LAURA JACOBSEN, Bestyrelsesmedlem siden Maj 1909.
- VIKTOR JENSEN, Fuldmægtig. Tiltraadt 24. Oktober 1910.
- LAURITZ HANSEN, Kontrollør. Tiltraadt 1. November 1910.
- VILH. HOVMANN, Maler, nu Forretningsfører for Sygeforsikringsforeningen »Danmark«. I Bestyrelsen som Sekretær Marts 1911—Marts 1920.
- EDV. BEUSE, Inkassator Maj 1912—Februar 1916.
- CARL PETERSEN, Distriktsassistent. 15. Juni 1912 til sin Død 16. Februar 1923.

- JOHS. HANSEN, Mælkeriejer. Inkassator Oktober 1913—December 1915,
Bestyrelsesmedlem siden Marts 1920.
- F. F. HANSEN, Typograf. Repræsentant i D. s. S. siden Marts 1914.
- OVE LARSEN, Distriktsassistent. Tiltraadt 1. August 1914.
- E. FRIIS, Rodemester. Bestyrelsesmedlem siden September 1914.
- SOPHUS LOUA, Assistent. Tiltraadt 1. Januar 1915.
- Frk. AGNETE MADSEN, Assistent. Tiltraadt 1. Januar 1915.
- O. FRANDBEN, Inkassator Marts 1915—Marts 1916.
- Frk. EMILIE LARSEN, gift JOSEPHSEN, Kontormedhjælper April 1915—
December 1918.
- Frk. HEDVIG SØRENSEN, Elev April 1915—Februar 1917.
- ALBERT STERREGÅRD, Fuldmægtig. Tiltraadt 1. Juni 1915.
- CHR. HANSEN, Distriktsassistent. Tiltraadt 1. Januar 1916.
- V. ANDERSEN, Kaffebrænder. Bestyrelsesmedlem Marts 1916—Marts 1920.
- N. P. CLAUSEN, Inkassator. Bestyrelsesmedlem Marts 1916—September
1922.
- MARTIN JENSEN, Distriktsassistent. Tiltraadt 1. Marts 1916.
- BØRGE BØRGESEN, Inkassator. Tiltraadt 7. Marts 1916.
- Frk. CORNELIA BRANDT, Assistent. Tiltraadt 14. April 1916.
- KARL STEIN, Distriktsassistent. Tiltraadt 19. Juli 1916.
- V. LARSEN BILLEKOP, Skriver Juli 1916—Juni 1920.
- CHARLES RASMUSSEN, Inkassator. Tiltraadt 1. Januar 1917.
- V. SØRENSEN, Inkassator Maj 1917—April 1919.
- MARTIN CHRISTENSEN, Kontrollør. Tiltraadt 1. Oktober 1917.
- ARNE SCHULTZ, Inkassator. Tiltraadt 1. Oktober 1917.
- ARNE PETERSEN, Assistent. Tiltraadt 1. Oktober 1917.
- LEO FRICKE, Kontorchef i Hovedstadens Brugsforening. Revisor siden
Marts 1918.
- KAI HANSON, Kontormedhjælper. Tiltraadt 1. April 1918.
- KARL HANSEN, Inkassator. Tiltraadt 10. Maj 1918.
- Frk. ANNA OLSEN, Kontormedhjælper. Tiltraadt 1. Januar 1919.
- EINAR LARSEN, Kontorbud og Portner. Tiltraadt 15. Januar 1919.
- C. O. PETERSEN, Kontrollør. Tiltraadt 18. Februar 1919.
- J. V. JENSEN, Snedker. Bestyrelsesmedlem siden Marts 1919, Marts
1920—Marts 1922 tillige Sekretær.

JENS NIELSEN, Kasserer. Bestyrelsesmedlem siden Marts 1919, fra Marts 1920 Næstformand.

Fru ANNA BRANDT. Repræsentant i D. s. S. siden Marts 1919.

Frk. RIGMOR JENSEN, Skriver Marts 1919—Marts 1920, atter tiltraadt 1. Maj 1922.

LEO BECK, Distriktsassistent. Tiltraadt 1. April 1919.

JOHS. GLUUD, Inkassator. Tiltraadt 29. April 1919.

AAGE BERNER, Inkassator. Tiltraadt 1. Maj 1919.

HENRY KEIL, Inkassator. Tiltraadt 14. Maj 1919.

Fru KAREN SCHWARTZLOSE, Assistent. Tiltraadt 1. Juni 1919.

J. H. HASSAGER, Inkassator. Tiltraadt 11. August 1919.

V. BØJE, Inkassator. Tiltraadt 13. August 1919.

Fru EMILIE HANSEN, Rengørerske. Tiltraadt 1. November 1919.

Frk. ANNA ØSTERLIN, Kontormedhjælper. Tiltraadt 1. Januar 1920.

Frk. KAREN HØRSLEV, gift WEYGAARD, Revisionsassistent Januar 1920—Januar 1921.

I. C. ANDERSEN, Brænderiarbejder. Bestyrelsesmedlem siden Marts 1920.

KNUD JENSEN, Tapetserer. Bestyrelsesmedlem Marts 1920—Marts 1922. Atter indtraadt Oktober 1922.

Fru LOUISE LARSEN. Repræsentant i D. s. S. siden Marts 1920.

P. V. HANSEN, Inkassator. Tiltraadt 1. April 1920.

Frk. MARTHA NYBORG, Skriver. Tiltraadt 1. April 1920.

BERNHARD HANSEN, Inkassator. Tiltraadt 8. Maj 1920.

F. JOHNSEN, Inkassator Maj 1920—August 1922.

Frk. EBBA SEEMANN, Kontormedhjælper. Tiltraadt 1. August 1920.

GERHARD PEDERSEN, Assistent. Tiltraadt 15. December 1920.

ERIK EILERTSEN, Assistent i »Arbejdernes Livsforsikring«. Revisionsassistent siden Januar 1921.

LAURITZ LARSEN, Forvalter. Bestyrelsesmedlem siden Marts 1921.

A. F. MELBERG, Skrædder. Bestyrelsesmedlem siden Marts 1921.

I. V. MIKKELSEN, Vinduespolerer. Repræsentant i D. s. S. siden Marts 1921.

ASTRID OLSEN, Skriver. Tiltraadt 1. Maj 1921.

A. D. HENRIKSEN, Assistent. Tiltraadt 9. Juni 1921.

Frk. GUNHILD WEISCHER, Assistent. Tiltraadt 1. Juli 1921.

- Frk. GERDA WELLENDORPH, gift JENSEN, Kontormedhjælper. Tiltraadt 1. Oktober 1921.
- Frk. ASTA OLSEN, Elev. Tiltraadt 11. Oktober 1921.
- Fru K. LORENTZEN, Rengørerske. Tiltraadt 1. November 1921.
- A. ANDERSEN, Inkassator November 1921—Juni 1923.
- ROBERT LARSEN, Inkassator. Tiltraadt 26. November 1921.
- ANTON LARSEN, Inkassator. Tiltraadt 1. Marts 1922.
- H. E. BACH, Assistent. Tiltraadt 23. Marts 1922.
- Fru ANNA JENSEN. Repræsentant i D. s. S. siden Marts 1922.
- VALD. JENSEN, Elektriker. Repræsentant i D. s. S. siden Marts 1922.
- HANS BILLEKOP, Inkassator. Tiltraadt 5. Maj 1922.
- OSCAR NIELSEN, Inkassator. Tiltraadt 27. Juni 1922.
- Frk. INGRID HESSELHOLT, Elev. Tiltraadt 27. Juni 1922.
- OLAF WIINBLAD, Inkassator. Tiltraadt 15. August 1922.
- Fru CAROLINE HANSEN, Rengørerske. Tiltraadt August 1922.
- ERIK AGERUP HANSEN, Elev. Tiltraadt 1. September 1922.
- O. SØRENSEN, Skriver. Tiltraadt 1. Oktober 1922.
- KAJ ANDREASEN, Inkassator. Tiltraadt Oktober 1922.
- Frk. MARIE NIELSEN, Kontormedhjælper. Tiltraadt 27. November 1922.
- KARL PERSSON, Inkassator. Tiltraadt 28. November 1922.
- Sv. AA. PETERSEN, Inkassator. Tiltraadt 5. December 1922.
- N. P. RASMUSSEN, Inkassator. Tiltraadt 18. December 1922.
- Frk. HEDVIG OLSEN, Skriver. Tiltraadt 1. Januar 1923.
- Frk. AGNES HANSEN, Elev. Tiltraadt 1. Januar 1923.
- Fru ANNA LARSEN, Tilsynsførende ved Rengøringen. Tiltraadt 15. Januar 1923.
- VEDEL JENSEN, Inkassator. Repræsentant i D. s. S. siden Marts 1923.
- EMIL HENRIKSEN, Inkassator. Tiltraadt 1. Juni 1923.

TABELLARISK OVERSIGT

Man elsker det brede,
fortællende Sprog,
der svulmer fra Ord
til en kæmpetyk Bog.

Man hader de tørre
og iskolde Tal,
hvor Livet er skjult
bag en bristelet Skal.

Og Ord kan dog tale
uendelig slet,
men Tallene taler
nøjagtigt og let.

Af Erfaring ved vi, at de fleste Mennesker er bange for Statistik. Man synes, al Festlighed forsvinder, naar der anvendes Tal.

Der er dog intet Sprog, der bedre er i Stand til at give en klar Fremstilling af Forholdene end netop den nøgne tabellariske Oversigt. Man maa bare ikke drukne Tallene i Ord.

For at opnaa, at Skriftet bliver saa festligt som muligt, indskrænker vi os derfor til i mindst mulig Grad at anvende Statistik; men for at bevise Rigtigheden af, hvad vi tidligere har fremført, maa vi dog medtage det absolut nødvendige.

Til efterfølgende Tabeller og grafiske Fremstillinger finder vi det paakrævet at knytte et Par Bemærkninger.

Tallene angiver overalt de Beløb, der vedrører Aaret, idet alle Ind- og Udbetalinger, der hører til det forudgaaende Aar, bringes i Orden, forinden Regnskabet afsluttes.

Kun en enkelt lille Afvigelse herfra har fundet Sted for Kontingentrestancens Vedkommende.

I Beløbene for indgaaet Kontingent er ganske vist fradraget Restance for forrige Aar, og udestaaende Restance ved Aarets Slutning er med-

regnet; men den Del af Restancen, der ikke indgaar, kan først gøres op paa et senere Tidspunkt af Aaret, og det Beløb, denne andrager, afskrives derfor som Administrationsudgifter.

Denne Afskrivning betød saa godt som intet, medens Restancefristen kun var 2 à 3 Maaneder, men med den i de sidste 2 Aar benyttede Dispensation, der forlængede Restancefristen til 6 Maaneder, i Forbindelse med det stigende Kontingent sker der en ikke helt retfærdig Forøgelse af Administrationsudgifterne til Fordel for Kontingentet. For Aaret 1922 andrager Beløbet 13 Øre pr. Medlem, saaledes at de egentlige Administrationsudgifter pr. Medlem udgør Kr. 4,08.

Procentberegningerne er foretaget efter det gennemsnitlige Antal Medlemmer i Aaret. En Undtagelse herfra danner Tallene vedrørende Formuen, der er fordelt paa Medlemsantallet ved Aarets Slutning.

Iøvrigt maa Tallene tale for sig selv.

MEDLEMSANTAL — SYGELIGHED

Aar			1898	1899	1900	1901	1902
Antal Med-lemmer	Tilgang	Mænd	227	1.088	2.352	2.475	1.397
		Kvinder . . .	257	1.268	2.970	3.041	1.793
		Ialt	484	2.356	5.322	5.516	3.190
	Afgang	Mænd	21	136	456	747	888
		Kvinder . . .	5	128	442	841	1.078
		Ialt	26	264	898	1.588	1.966
	Fremgang	Mænd	206	952	1.896	1.728	509
		Kvinder . . .	252	1.140	2.528	2.200	715
		Ialt	458	2.092	4.424	3.928	1.224
	31. Decbr.	Mænd	233	1.185	3.081	4.809	5.318
		Kvinder . . .	281	1.421	3.949	6.149	6.864
		Ialt	514	2.606	7.030	10.958	12.182
Antal Sygemeldte	Mænd	6	201	618	1.412	1.706	
	Kvinder	5	165	362	830	1.114	
	Børn (paa Hosp.) . .	—	26	87	142	278	
Antal Syge-dage	Mænd	I Hjemmet	113	3.946	11.193	22.091	28.038
		Paa Hosp. m. Dagp. } » » ud. » } 8	866	2.605	8.444	11.206	
		Ialt	121	4.812	13.798	30.535	39.244
		pr. sygemeldt Medl. } pr. Medlem . . . . . } 20,2 } 0,09 }	23,9 } 6,8 }	22,3 } 6,5 }	21,6 } 7,7 }	23,0 } 7,7 }	
	Kvinder	I Hjemmet	55	1.723	5.817	13.931	18.635
		Paa Hosp. m. Dagp. } » » ud. » } 31	414	2.223	9.109	12.092	
		Ialt	86	2.137	8.040	23.040	30.727
		pr. sygemeldt Medl. } pr. Medlem . . . . . } 17,2 } 0,5 }	13,0 } 2,5 }	22,2 } 3,0 }	27,8 } 4,6 }	27,6 } 4,7 }	
	Børn	Paa Hospital	—	566	2.079	3.319	6.462
		pr. voksent Medl. . .	—	0,4	0,4	0,4	0,6
	Mænd og Kvinder	I Hjemmet	168	5.669	17.010	36.022	46.673
		Paa Hosp. m. Dagp. } » » ud. » } 39	1.280	4.828	17.553	29.760	
		Ialt	207	6.949	21.838	53.575	76.433
		pr. Medlem	0,7	4,5	4,3	6,0	6,6

MEDLEMSANTAL — SYGELIGHED

1903	1904	1905	1906	1907	1908	1909	1910
1.350	1.124	1.486	1.786	2.285	2.005	2.001	2.058
2.060	1.294	1.905	2.198	2.805	2.855	2.894	3.082
3.410	2.418	3.391	3.984	5.090	4.860	4.895	5.140
807	914	887	806	953	1.206	1.305	1.298
915	822	937	900	945	1.189	1.451	1.520
1.722	1.736	1.824	1.706	1.898	2.395	2.756	2.818
543	210	599	980	1.332	799	696	760
1.145	472	968	1.298	1.860	1.666	1.443	1.562
1.688	682	1.567	2.278	3.192	2.465	2.139	2.322
5.861	6.061	6.670	7.650	8.982	9.781	10.477	11.237
8.009	8.481	9.449	10.747	12.607	14.273	15.716	17.278
13.870	14.552	16.119	18.397	21.589	24.054	26.193	28.515
1.927	1.938	2.190	2.244	3.219	3.509	3.544	3.750
1.392	1.502	1.741	1.758	2.253	2.649	2.868	3.229
357	424	446	575	492	848	734	806
32.311	34.926	42.341	47.288	60.574	66.148	69.619	74.289
11.414	12.371	12.513	15.967	16.550	19.835	23.390	35.329
43.725	47.297	54.854	63.255	77.124	85.983	93.009	109.618
22,7	24,4	25,0	28,2	24,0	24,5	26,2	29,2
7,8	7,9	8,6	8,8	9,3	9,2	9,2	10,1
23.072	28.310	35.425	35.826	48.186	55.052	59.436	69.561
13.368	16.859	21.128	21.177	24.180	26.040	31.641	34.124
36.440	45.169	56.553	57.003	72.366	81.092	91.077	103.685
26,2	30,1	32,5	32,4	32,1	30,7	31,8	32,1
4,9	5,5	6,3	5,6	6,2	6,1	6,1	6,3
7.586	9.749	11.935	17.097	16.370	22.567	23.635	27.904
0,6	0,7	0,7	1,0	0,8	1,0	0,9	1,0
55.383	63.236	77.766	83.114	108.760	121.200	129.055	143.850
24.782	38.979	45.576	54.241	57.100	68.442	78.666	97.357
80.165	102.215	123.342	137.355	165.860	189.642	207.721	241.207
6,2	7,2	8,0	8,0	8,3	8,3	8,3	8,8

MEDLEMSANTAL — SYGELIGHED

Aar		1911	1912	1913	1914	1915	
Antal Medlemmer	Tilgang	Mænd	2.285	2.414	2.599	2.658	3.374
		Kvinder . . .	3.483	3.500	3.890	4.138	5.039
		Ialt	5.768	5.914	6.489	6.796	8.413
	Afgang	Mænd	1.404	1.411	1.505	1.840	1.628
		Kvinder . . .	1.787	1.884	2.053	2.443	2.335
		Ialt	3.191	3.295	3.558	4.283	3.963
	Fremgang	Mænd	881	1.003	1.094	818	1.746
		Kvinder . . .	1.696	1.616	1.837	1.695	2.704
		Ialt	2.577	2.619	2.931	2.513	4.450
	31. Decbr.	Mænd	12.118	13.121	14.215	15.033	16.779
		Kvinder . . .	18.974	20.590	22.427	24.122	26.826
		Ialt	31.092	33.711	36.642	39.155	43.605
Antal Sygemeldte	Mænd	4.219	4.543	4.353	4.909	5.288	
	Kvinder	3.928	4.120	4.392	5.203	5.690	
	Børn (paa Hosp.)..	1.078	818	969	902	1.107	
Antal Sygedage	Mænd	I Hjemmet	79.950	82.850	86.458	98.337	103.884
		Paa Hosp. m. Dagp. } » » ud. » } Ialt	25.387	25.315	25.831	26.945	29.954
			1.658	985	1.304	1.598	
		pr. sygemeldt Medl. } pr. Medlem	105.337	109.823	113.274	126.586	135.436
		25,0	24,2	26,0	25,8	25,6	
		9,0	8,7	8,3	8,7	8,1	
	Kvinder	I Hjemmet	82.855	89.490	95.994	113.090	122.092
		Paa Hosp. m. Dagp. } » » ud. » } Ialt	40.101	39.382	39.764	46.874	47.725
			4.863	7.408	4.745	3.983	
		pr. sygemeldt Medl. } pr. Medlem	122.956	133.735	143.166	164.709	173.800
		31,3	32,5	32,5	31,7	30,5	
		6,8	6,8	6,7	7,1	6,8	
	Børn	Paa Hospital.	32.924	36.785	42.050	40.206	41.330
		pr. voksent Medl. . .	1,1	1,1	1,2	1,1	1,0
	Mænd og Kvinder	I Hjemmet	162.805	172.340	182.452	211.427	225.976
Paa Hosp. m. Dagp. } » » ud. » } Ialt		65.488	64.697	65.595	73.819	77.679	
		6.521	8.393	6.049	5.581		
pr. Medlem		228.293	243.558	256.440	291.295	309.236	
	7,7	7,5	7,3	7,7	7,5		

MEDLEMSANTAL — SYGELIGHED

1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922
3.288	3.237	5.779	5.563	4.788	4.422	4.542
5.270	5.484	8.318	7.763	7.354	7.513	8.175
8.558	8.721	14.097	13.326	12.142	11.935	12.717
2.236	2.315	1.833	2.486	3.552	2.906	3.437
3.305	3.272	3.240	4.390	5.875	4.754	5.740
5.541	5.587	5.073	6.876	9.427	7.660	9.177
1.052	922	3.946	3.077	1.236	1.516	1.105
1.965	2.212	5.078	3.373	1.479	2.759	2.435
3.017	3.134	9.024	6.450	2.715	4.275	3.540
17.831	18.753	22.699	25.776	27.012	28.528	29.633
28.791	31.003	36.081	39.454	40.933	43.692	46.127
46.622	49.756	58.780	65.230	67.945	72.220	75.760
5.210	5.214	6.914	6.540	7.094	5.346	7.284
6.045	6.610	8.185	8.513	8.993	7.098	10.531
1.409	975	1.312	1.486	1.655	1.736	1.893
101.396	104.025	109.378	114.628	129.360	111.822	172.946
31.989	35.389	34.911	41.309	43.702	42.592	50.954
1.498	1.125	4.026	8.224	7.782	5.301	4.250
134.883	140.539	148.315	164.161	180.844	159.715	228.150
25,9	27,0	21,5	25,1	25,5	29,7	31,0
7,8	7,7	7,2	6,8	6,8	5,7	7,5
136.614	148.577	173.502	194.045	208.065	188.604	325.410
60.146	62.845	72.465	74.274	81.298	84.897	112.120
7.982	3.896	4.894	15.687	11.107	11.612	13.988
204.742	215.318	250.861	284.006	300.470	285.113	451.518
33,9	32,6	30,6	33,4	33,4	40,2	42,8
7,4	7,2	7,5	7,5	7,4	6,7	10,1
48.558	50.970	54.560	67.210	78.023	89.167	106.194
1,1	1,0	1,0	1,1	1,2	1,3	1,4
238.010	252.602	282.880	308.673	337.425	300.426	498.356
92.135	98.234	107.376	115.583	125.000	127.489	163.074
9.480	5.021	8.920	23.911	18.889	16.913	18.238
339.625	355.857	399.176	448.167	481.314	444.828	679.668
7,5	7,4	7,4	7,2	7,2	6,3	9,2

INDTÆGT — UDGIFT — OVERSKUD — FORMUE

Aar			1898	1899	1900	1901	1902
Indtægt	Kontingent	ialt	1.195,65	17.610,35	57.995,55	108.745,24	142.054,70
		pr. Medl.	4,19	11,29	12,04	12,09	12,28
	Statstilskud	ialt	568,79	8.426,68	24.898,42	42.440,38	51.527,56
pr. Medl.		2,00	5,40	5,17	4,72	4,45	
Renter	ialt	—	—	—	137,76	832,75	
	pr. Medl.	—	—	—	0,02	0,07	
Udgift	Dagpenge	ialt	204,77	8.252,72	24.255,38	45.898,92	63.956,27
		pr. Medl.	0,72	5,29	5,03	5,10	5,53
	Lægehjælp	ialt	271,50	4.505,25	16.448,90	29.663,30	41.888,38
		pr. Medl.	0,95	2,89	3,42	3,30	3,62
	Medicin	ialt	33,09	2.034,60	6.686,41	16.857,08	23.228,85
		pr. Medl.	0,12	1,30	1,39	1,88	2,00
	Hospital	ialt	23,40	1.431,43	5.542,77	10.487,81	13.560,18
		pr. Medl.	0,08	0,92	1,15	1,17	1,17
	Barselhjælp, Bandager og Bade	ialt	0,75	167,41	959,78	3.374,56	6.171,16
		pr. Medl.	—	0,11	0,20	0,37	0,54
	Samlede direkte Ydelser	ialt	553,51	16.391,41	53.893,24	106.281,67	148.804,84
		pr. Medl.	1,87	10,51	11,19	11,82	12,86
	Inkassation	ialt	—	1.033,00	3.398,10	6.135,18	7.845,50
		pr. Medl.	—	0,66	0,71	0,68	0,68
Kontorpersonalet	ialt	142,28	1.028,40	4.089,75	8.505,72	11.191,44	
	pr. Medl.	0,50	0,66	0,85	0,95	0,97	
Andre Lønninger	ialt	—	261,90	886,77	1.455,11	2.286,28	
	pr. Medl.	—	0,17	0,18	0,16	0,19	
Kontorhold	ialt	279,56	373,22	1.166,06	1.370,11	2.059,40	
	pr. Medl.	0,98	0,24	0,24	0,15	0,18	
Kontorartikler, Tryksager m. m.	ialt	—	891,62	1.245,76	1.470,66	1.842,12	
	pr. Medl.	—	0,57	0,26	0,17	0,16	
Samlede Admini- strationsudgifter	ialt	421,84	3.588,14	10.786,44	18.936,78	25.224,74	
	pr. Medl.	1,48	2,30	2,24	2,11	2,18	
Samlet Indtægt		ialt	1.764,44	26.037,03	82.893,97	151.323,38	194.415,01
		pr. Medl.	6,19	16,69	17,21	16,83	16,80
Samlet Udgift		ialt	955,35	19.979,55	64.679,68	125.218,45	174.029,58
		pr. Medl.	3,35	12,81	13,43	13,93	15,04
Overskud		ialt	809,09	6.057,48	18.214,29	26.104,93	20.385,43
		pr. Medl.	2,84	3,88	3,78	2,90	1,76
Formue		ialt	809,09	6.866,57	25.080,86	51.185,79	71.571,22
		pr. Medl.	1,57	2,63	3,57	4,67	5,87

INDTÆGT — UDGIFT — OVERSKUD — FORMUE

1903	1904	1905	1906	1907	1908	1909	1910
159.739,16 12,26	174.560,04 12,28	190.741,75 12,44	214.293,80 12,42	251.501,95 12,58	289.232,95 12,67	327.055,75 13,02	364.143,90 13,31
58.459,33 4,49	62.790,84 4,42	68.755,85 4,48	78.183,24 4,53	92.207,92 4,61	103.341,22 4,53	116.532,62 4,64	129.219,24 4,72
1.135,49 0,09	1.667,87 0,12	1.715,58 0,11	1.770,28 0,10	1.766,04 0,09	1.946,05 0,09	1.763,49 0,07	2.598,37 0,10
74.981,62 5,76	83.789,68 5,90	102.300,14 6,67	111.208,45 6,44	140.869,05 7,05	158.138,63 6,93	168.733,23 6,72	185.233,73 6,77
47.240,61 3,63	52.198,88 3,67	56.487,63 3,68	62.641,15 3,63	73.228,31 3,67	82.634,03 3,62	99.810,28 3,97	114.008,27 4,17
26.846,26 2,06	31.176,96 2,20	36.905,93 2,41	41.364,74 2,40	51.374,55 2,57	61.644,38 2,70	66.362,08 2,64	68.589,83 2,51
17.660,43 1,35	20.436,71 1,44	23.337,68 1,52	26.514,85 1,54	28.547,26 1,43	33.856,94 1,48	39.289,00 1,56	41.750,79 1,52
8.036,63 0,62	9.488,83 0,66	9.578,03 0,62	10.762,85 0,62	12.323,74 0,61	14.350,09 0,63	15.094,87 0,60	17.533,98 0,64
174.765,55 13,42	197.091,06 13,87	228.609,41 14,90	252.492,04 14,63	306.342,91 15,33	350.624,07 15,36	389.289,46 15,49	427.116,60 15,61
8.577,13 0,66	9.296,91 0,66	9.973,57 0,65	10.631,80 0,62	12.480,67 0,62	13.895,93 0,61	15.161,38 0,60	16.995,47 0,62
8.172,11 0,63	9.006,91 0,63	8.823,79 0,57	8.869,11 0,51	11.101,40 0,55	12.583,96 0,55	13.177,58 0,52	12.298,74 0,45
2.893,00 0,22	3.253,74 0,23	3.786,06 0,25	4.767,90 0,27	4.555,93 0,23	5.257,20 0,23	5.698,14 0,23	5.959,83 0,22
2.204,89 0,17	2.418,50 0,17	3.005,99 0,20	2.540,94 0,15	3.326,58 0,17	3.599,99 0,16	3.830,81 0,15	4.277,96 0,15
1.994,61 0,15	2.041,98 0,14	2.896,41 0,19	2.538,49 0,15	2.175,15 0,11	2.189,97 0,10	2.207,11 0,09	2.066,53 0,08
23.841,74 1,83	26.018,04 1,83	28.485,82 1,86	29.348,24 1,70	33.639,73 1,68	37.527,05 1,65	40.075,02 1,59	41.598,53 1,52
219.333,98 16,84	239.018,75 16,82	261.213,18 17,03	294.247,32 17,05	345.475,91 17,28	394.520,22 17,29	445.351,86 17,73	495.961,51 18,13
198.607,29 15,25	223.109,10 15,70	257.095,23 16,76	281.840,28 16,33	339.982,64 17,01	388.151,12 17,01	429.364,48 17,09	468.715,13 17,13
20.726,69 1,59	15.909,65 1,12	4.117,95 0,27	12.407,04 0,72	5.493,27 0,27	6.369,10 0,28	15.987,38 0,64	27.246,38 1,00
92.297,91 6,65	108.207,56 7,44	112.325,51 6,97	124.732,55 6,78	130.225,82 6,03	136.594,92 5,68	152.582,30 5,83	179.828,68 6,36

INDTÆGT — UDGIFT — OVERSKUD — FORMUE

Aar			1911	1912	1913	1914	1915
Indtægt	Kontingent	ialt	397.582,80	435.953,30	469.120,20	510.459,90	546.271,35
		pr. Medl.	13,34	13,46	13,34	13,47	13,20
	Statstilskud	ialt	140.619,17	152.893,01	166.518,00	178.431,79	200.735,62
pr. Medl.		4,72	4,72	4,73	4,71	4,85	
Renter	ialt	2.620,94	2.995,18	4.275,58	5.233,34	5.407,57	
	pr. Medl.	0,09	0,09	0,12	0,14	0,13	
Udgift	Dagpenge	ialt	207.889,84	221.569,79	228.865,94	264.887,99	276.863,93
		pr. Medl.	6,98	6,84	6,50	6,99	6,99
	Lægehjælp	ialt	124.651,45	142.678,77	155.450,87	169.057,51	191.954,75
		pr. Medl.	4,18	4,40	4,42	4,46	4,64
	Medicin	ialt	81.092,78	86.551,50	94.121,76	103.392,06	120.904,36
		pr. Medl.	2,72	2,67	2,68	2,73	2,92
	Hospital	ialt	47.585,85	54.748,89	56.876,66	65.350,07	68.731,06
		pr. Medl.	1,60	1,69	1,62	1,72	1,66
	Barselhjælp, Bandager og Bade	ialt	17.449,86	21.594,94	22.783,07	21.295,87	21.331,00
		pr. Medl.	0,58	0,67	0,65	0,56	0,52
	Samlede direkte Ydelser	ialt	478.669,78	527.143,89	558.098,30	623.983,50	679.785,10
		pr. Medl.	16,06	16,27	15,87	16,46	16,43
	Inkassation	ialt	18.718,44	20.078,80	21.074,70	21.376,98	22.636,05
		pr. Medl.	0,63	0,62	0,60	0,56	0,55
	Kontorpersonalet	ialt	13.779,88	13.257,16	13.692,03	14.906,38	19.013,82
pr. Medl.		0,46	0,41	0,39	0,39	0,46	
Andre Lønninger	ialt	5.740,40	5.571,33	5.916,36	6.653,00	8.159,83	
	pr. Medl.	0,19	0,17	0,17	0,18	0,20	
Kontorhold	ialt	4.740,63	5.686,22	5.050,12	4.847,25	7.582,32	
	pr. Medl.	0,16	0,18	0,14	0,13	0,18	
Kontorartikler, Tryksager m. m.	ialt	2.742,99	2.419,78	1.839,19	5.669,41	7.837,72	
	pr. Medl.	0,09	0,07	0,05	0,15	0,19	
Samlede Admini- strationsudgifter	ialt	45.722,34	47.013,29	47.572,40	53.453,02	65.229,74	
	pr. Medl.	1,53	1,45	1,35	1,41	1,58	
Samlet Indtægt		ialt	540.822,91	591.841,49	639.913,78	694.125,03	752.414,54
		pr. Medl.	18,15	18,27	18,19	18,32	18,18
Samlet Udgift		ialt	524.392,12	574.157,18	605.670,70	677.436,52	745.014,84
		pr. Medl.	17,59	17,72	17,22	17,87	18,01
Overskud		ialt	16.430,79	17.684,31	34.243,08	16.688,51	7.399,70
		pr. Medl.	0,56	0,55	0,97	0,44	0,18
Formue		ialt	196.259,47	213.943,78	248.186,86	264.875,37	273.693,97
		pr. Medl.	6,31	6,35	6,77	6,76	6,28

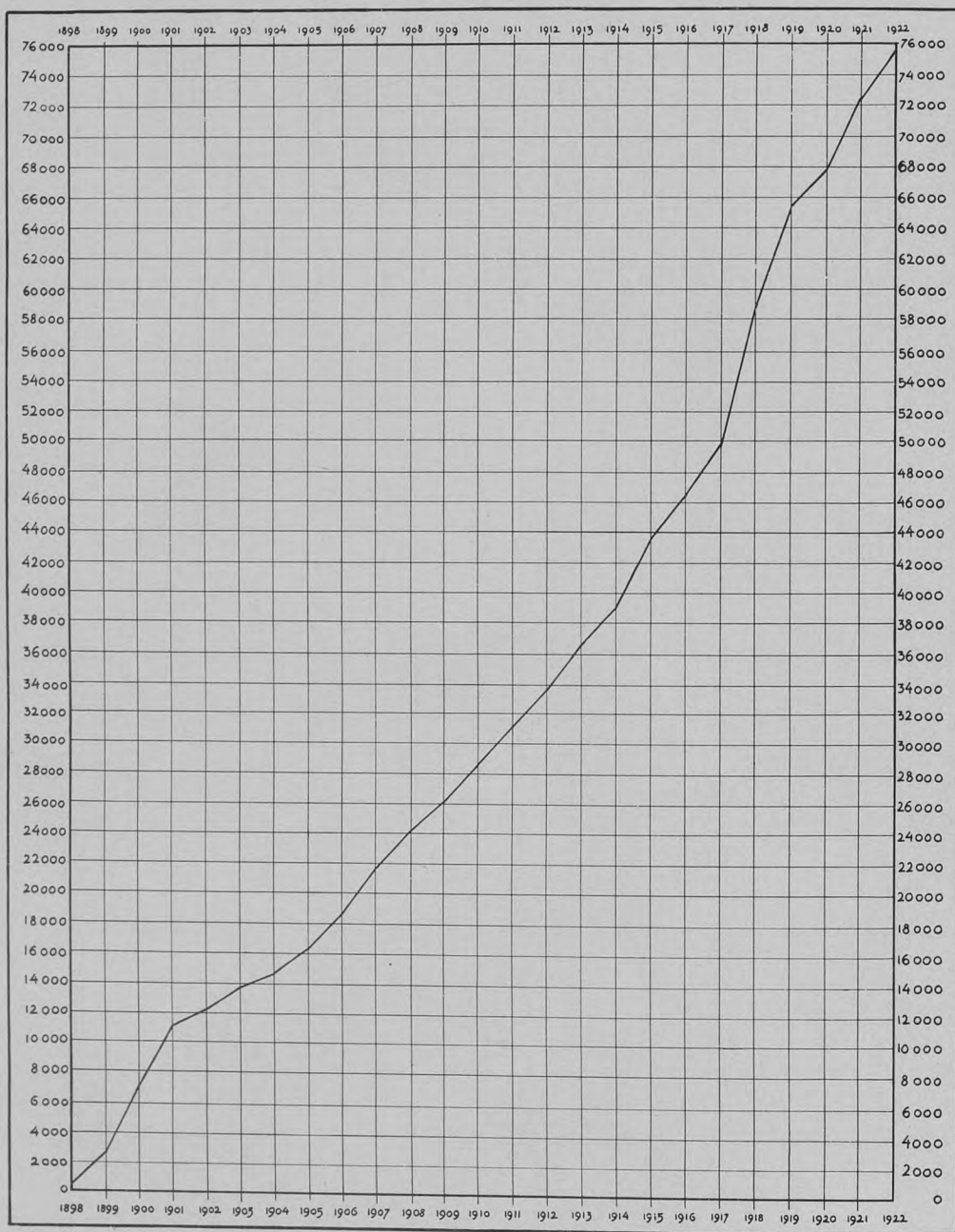

INDTÆGT — UDGIFT — OVERSKUD — FORMUE

1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922
626.605,80 13,88	695.177,10 14,42	793.422,40 14,62	1.008.876,45 16,27	1.728.388,55 25,96	1.981.043,35 28,27	2.052.552,30 27,74
214.624,38 4,76	250.926,00 5,21	299.085,00 5,51	412.410,65 6,65	460.776,78 6,92	808.636,27 11,54	1.141.152,43 15,43
4.459,40 0,10	3.354,63 0,07	5.246,98 0,10	4.775,35 0,08	3.474,12 0,05	14.741,28 0,21	3.127,12 0,04
305.633,65 6,78	324.472,35 6,73	360.217,50 6,64	390.199,45 6,29	658.162,25 9,88	741.993,75 10,59	1.342.926,65 18,15
255.956,11 5,66	277.594,90 5,76	342.806,03 6,32	461.726,93 7,45	591.456,29 8,88	728.658,36 10,40	941.664,02 12,72
104.137,09 2,31	111.630,92 2,32	173.286,45 3,19	242.133,90 3,91	304.023,61 4,57	299.503,49 4,27	342.524,76 4,63
76.929,44 1,70	80.168,16 1,66	90.317,49 1,66	107.525,62 1,73	117.068,32 1,76	142.419,42 2,03	218.463,09 2,95
28.350,83 0,63	29.517,16 0,62	32.954,61 0,61	38.065,31 0,61	68.307,95 1,03	88.647,80 1,27	107.699,97 1,46
771.007,12 17,08	823.383,49 17,09	999.582,08 18,42	1.239.651,21 19,99	1.739.018,42 26,12	2.001.222,82 28,56	2.953.278,49 39,91
27.545,33 0,61	30.838,13 0,64	39.426,31 0,73	60.372,97 0,97	109.583,28 1,65	121.082,63 1,73	108.223,47 1,46
22.589,99 0,50	27.676,53 0,57	32.623,07 0,60	51.958,22 0,84	87.519,46 1,31	87.986,63 1,25	106.361,75 1,44
10.558,12 0,23	12.196,67 0,25	13.744,32 0,25	15.981,28 0,25	31.102,08 0,47	37.105,41 0,53	19.842,58 0,27
8.448,70 0,19	9.318,58 0,19	11.769,41 0,21	29.547,11 0,48	35.635,08 0,53	42.877,69 0,61	40.579,15 0,55
9.838,37 0,22	12.389,34 0,26	16.671,71 0,31	15.152,59 0,25	23.733,52 0,36	22.129,45 0,32	35.992,70 0,49
78.980,51 1,75	92.419,25 1,91	114.234,82 2,10	173.012,17 2,79	287.573,42 4,32	311.181,81 4,44	310.999,65 4,21
845.689,58 18,74	949.457,73 19,70	1.097.754,38 20,23	1.426.062,45 23,00	2.192.639,45 32,93	2.804.420,90 40,02	3.196.831,85 43,21
849.987,63 18,83	915.802,74 19,00	1.113.816,90 20,52	1.412.663,38 22,78	2.026.591,84 30,44	2.312.404,63 33,00	3.264.278,14 44,12
÷ 4.298,05 ÷ 0,10	33.654,99 0,70	÷ 16.062,52 ÷ 0,29	13.399,07 0,22	166.047,61 2,49	492.016,27 7,02	÷ 67.446,29 ÷ 0,91
271.218,38 5,82	304.873,37 6,13	288.810,85 4,91	302.209,92 4,63	468.257,53 6,89	962.450,73 13,47	893.226,40 11,79

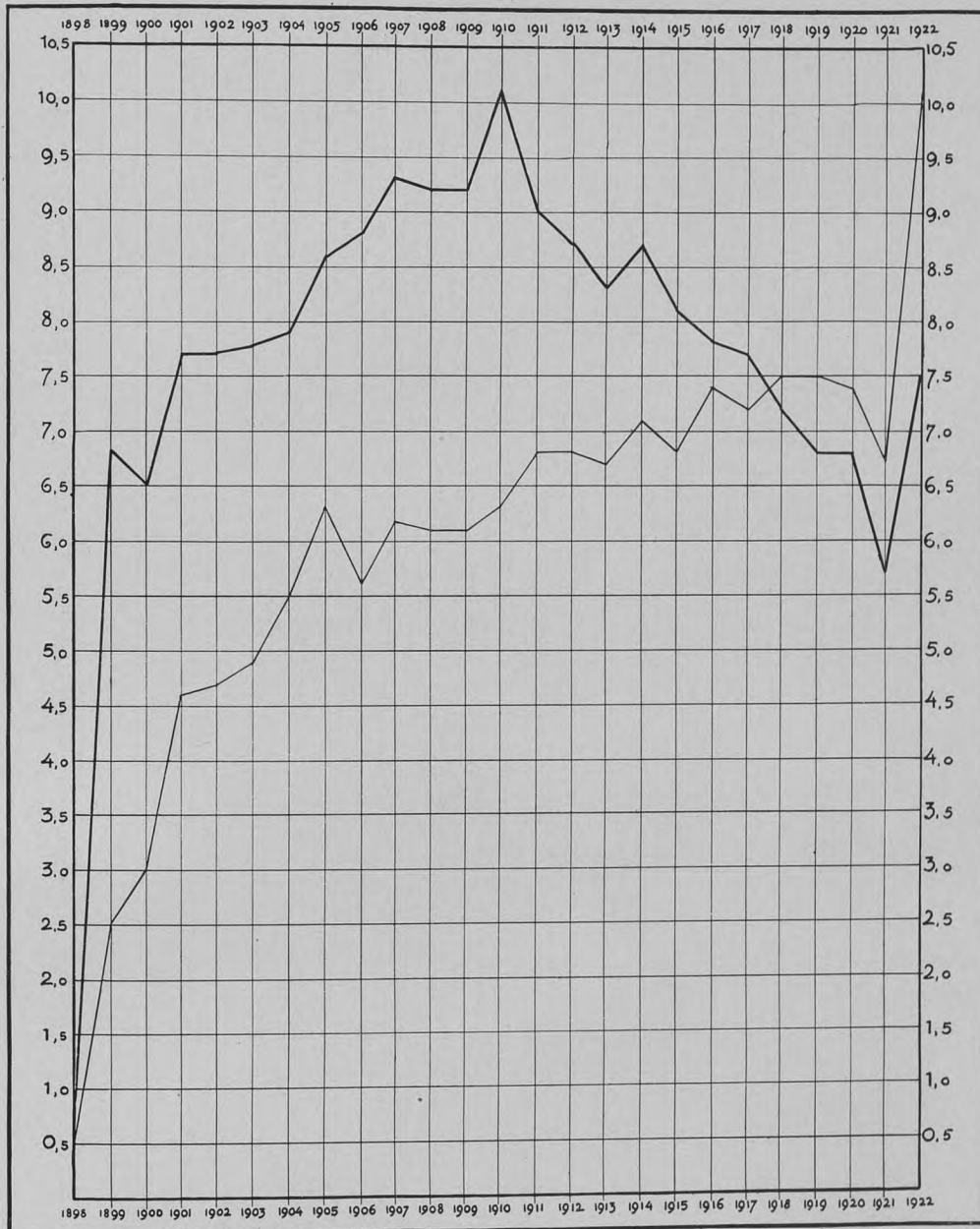
Sygekassens Medlemsantal i Aarene 1898—1922.

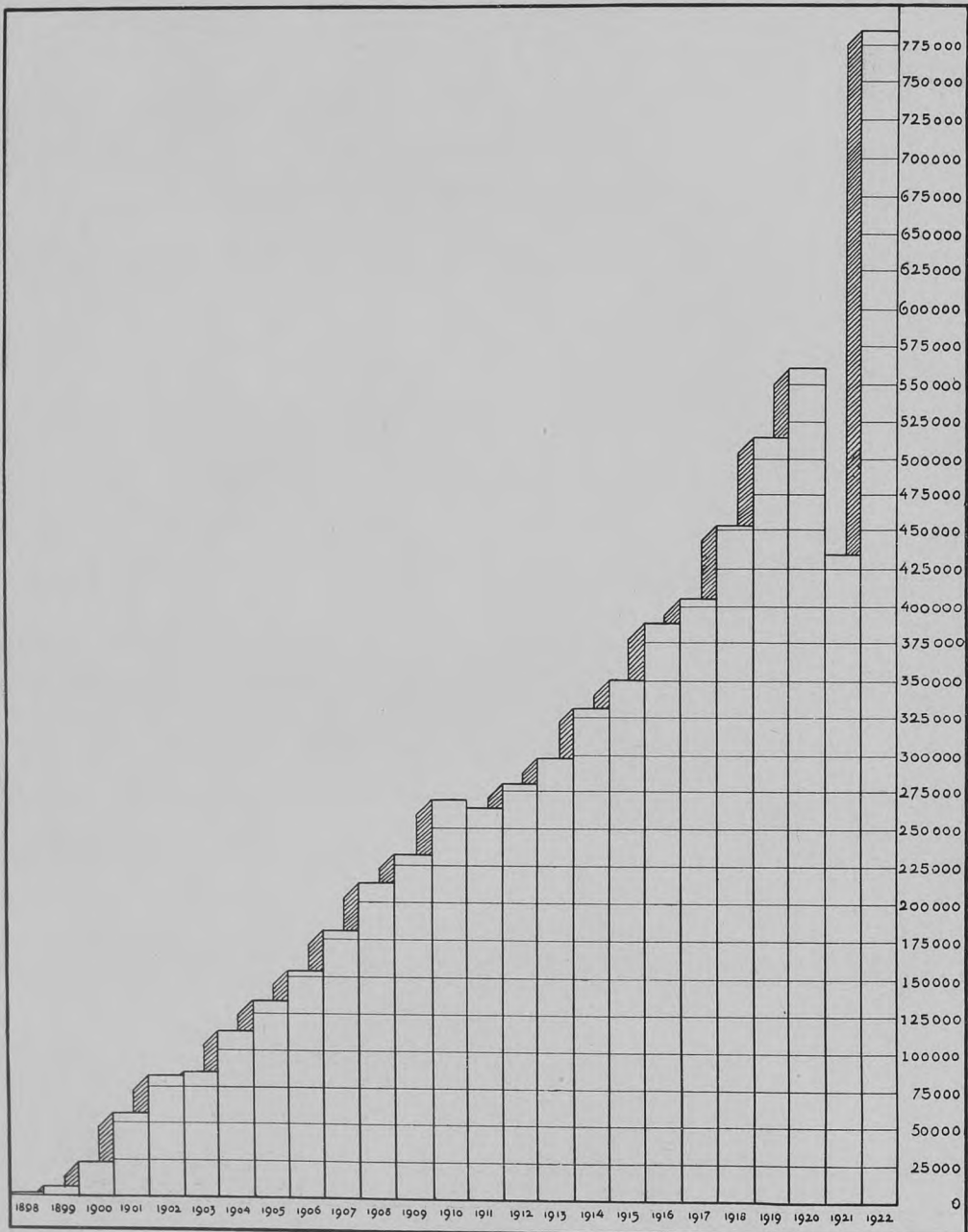

Antal Sygedage pr. Medlem. Mænd — fed Streg. Kvinder — tynd Streg.

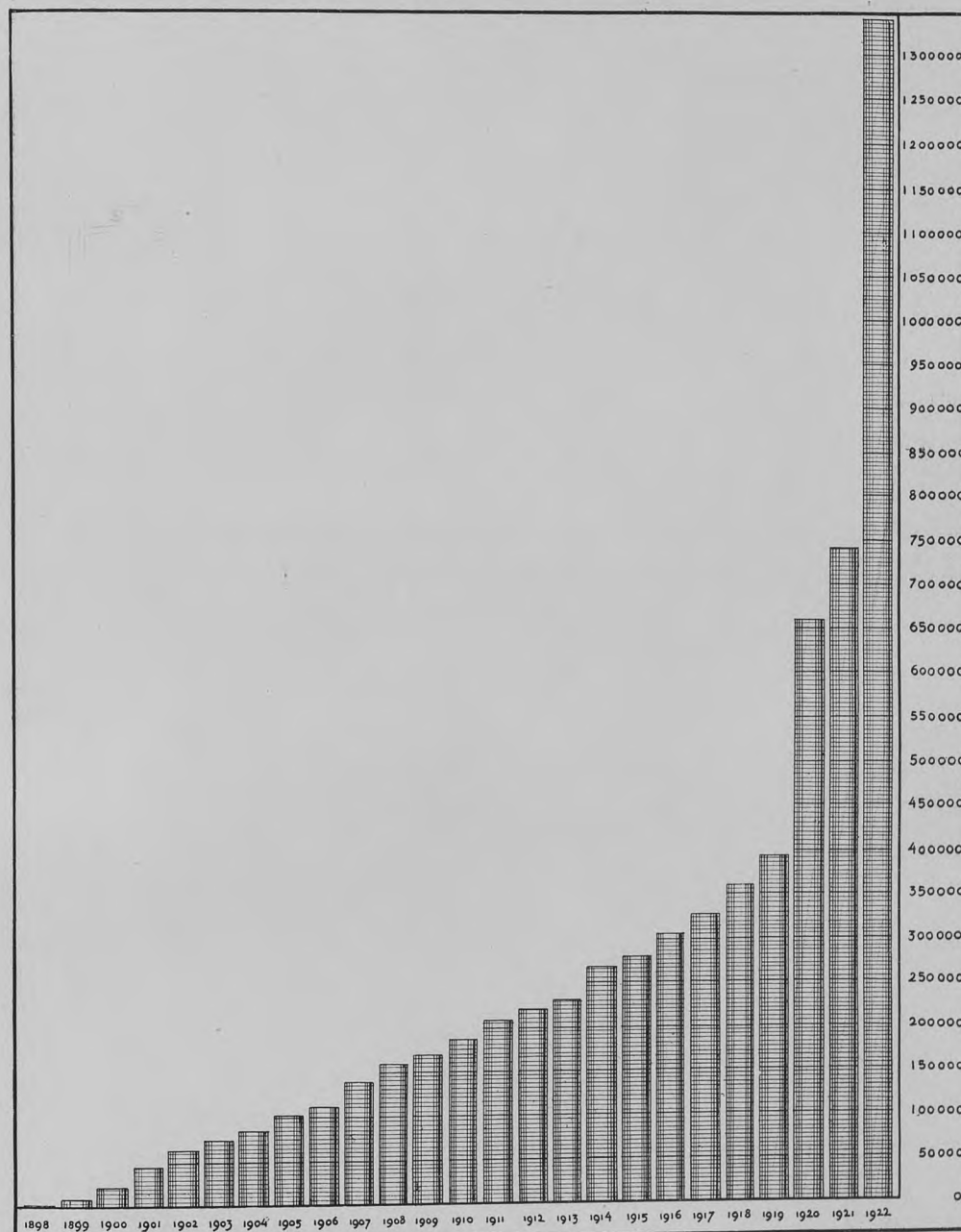

Antal Sygedage ialt i Aarene 1898—1922.

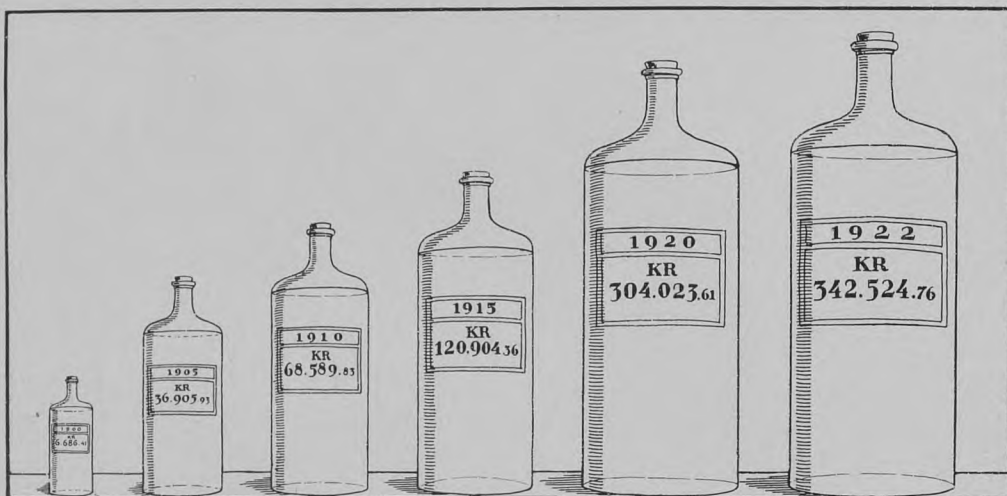

Udbetalt Dagpengehjælp ialt i Aarene 1898—1922.

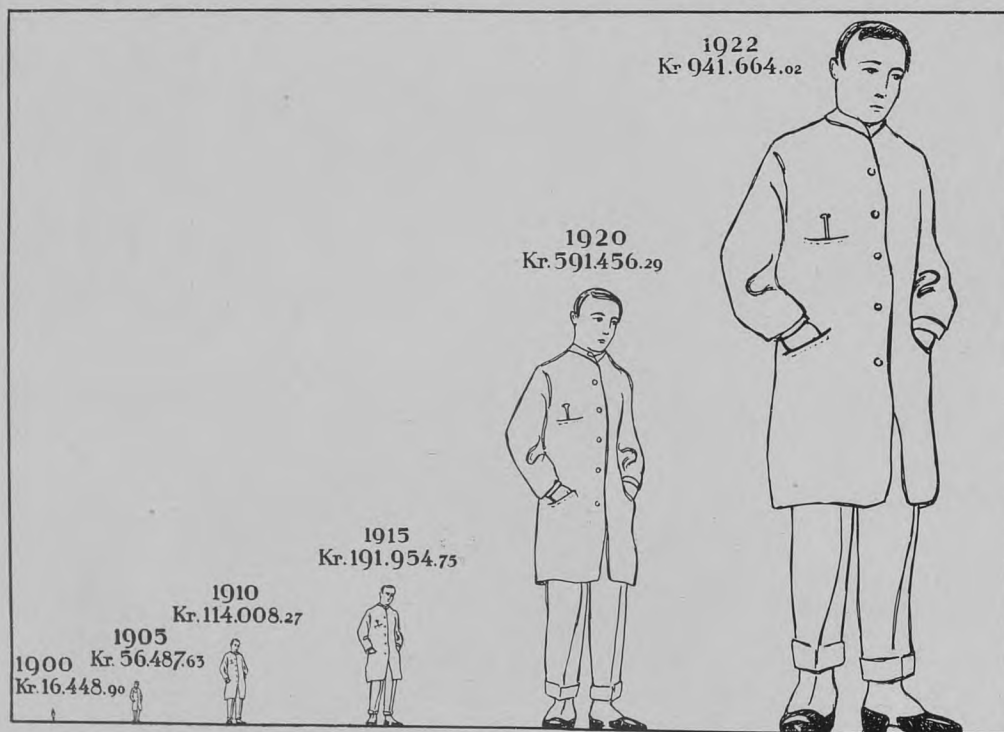

Medicinformbruget i Aarene 1900, 1905, 1910, 1915, 1920 og 1922.

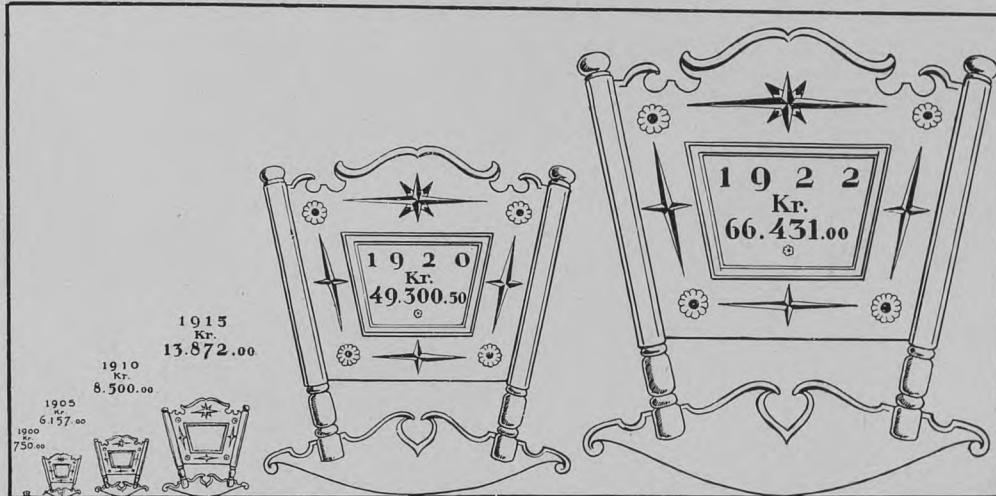

Lægehonoraret i Aarene 1900, 1905, 1910, 1915, 1920 og 1922.

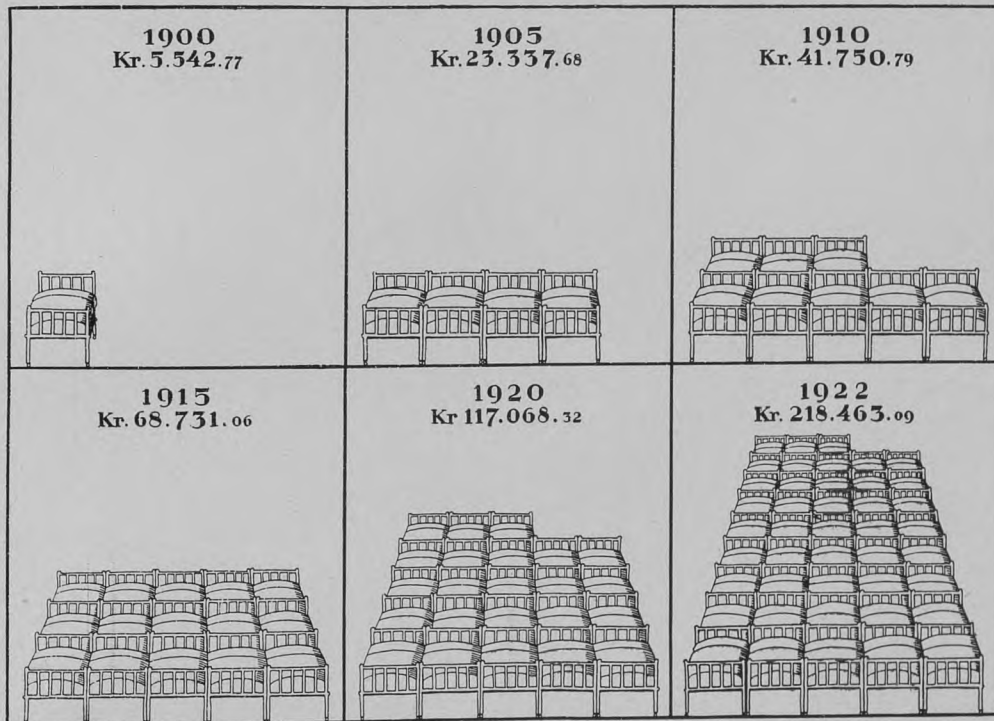

Barselhjælpen i Aarene 1900, 1905, 1910, 1915, 1920 og 1922.

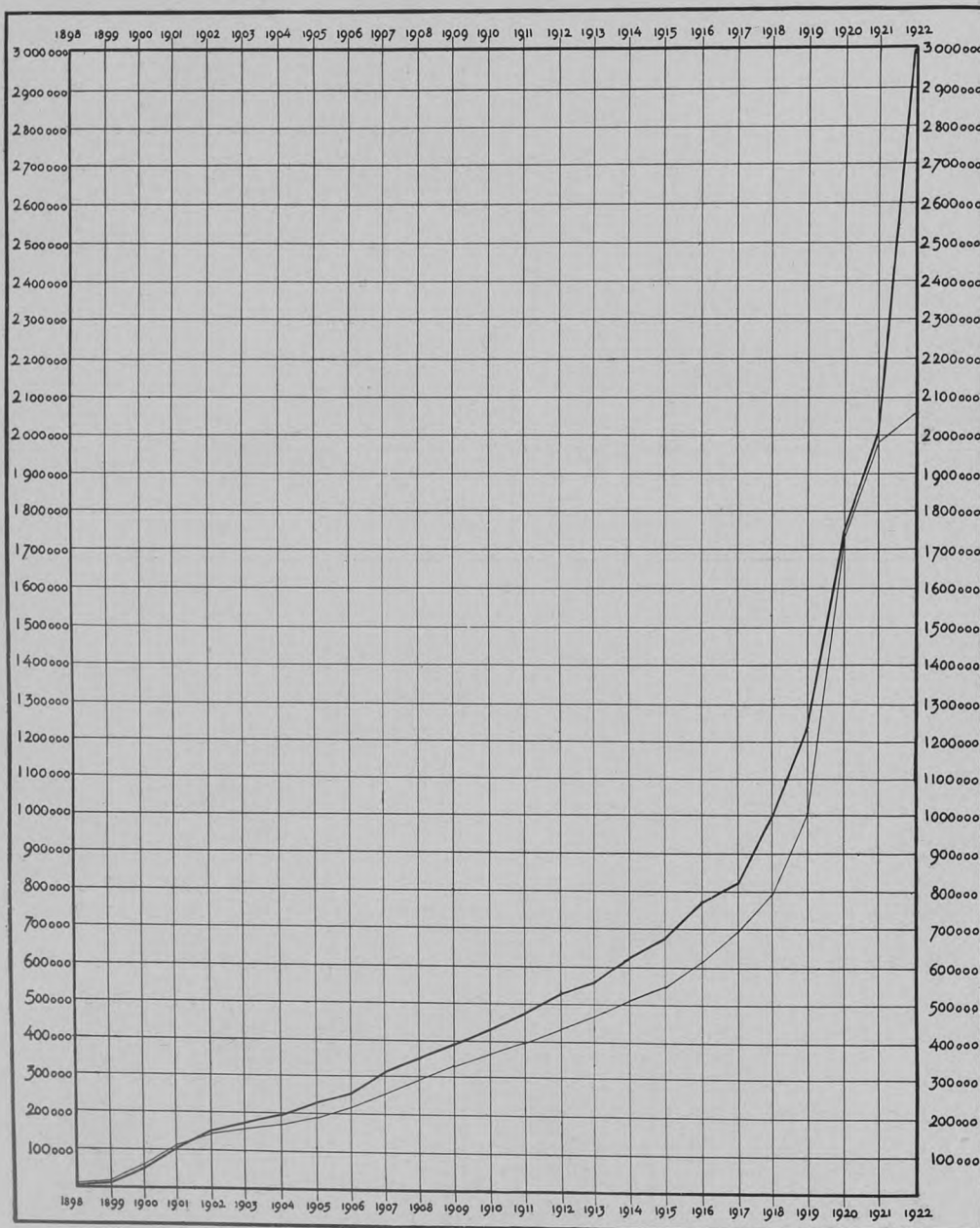

Hospitalsudgifterne i Aarene 1900, 1905, 1910, 1915, 1920 og 1922.

Medlemskontingentet — tynd Streg.
 Sygekassens direkte Ydelser — fed Streg.

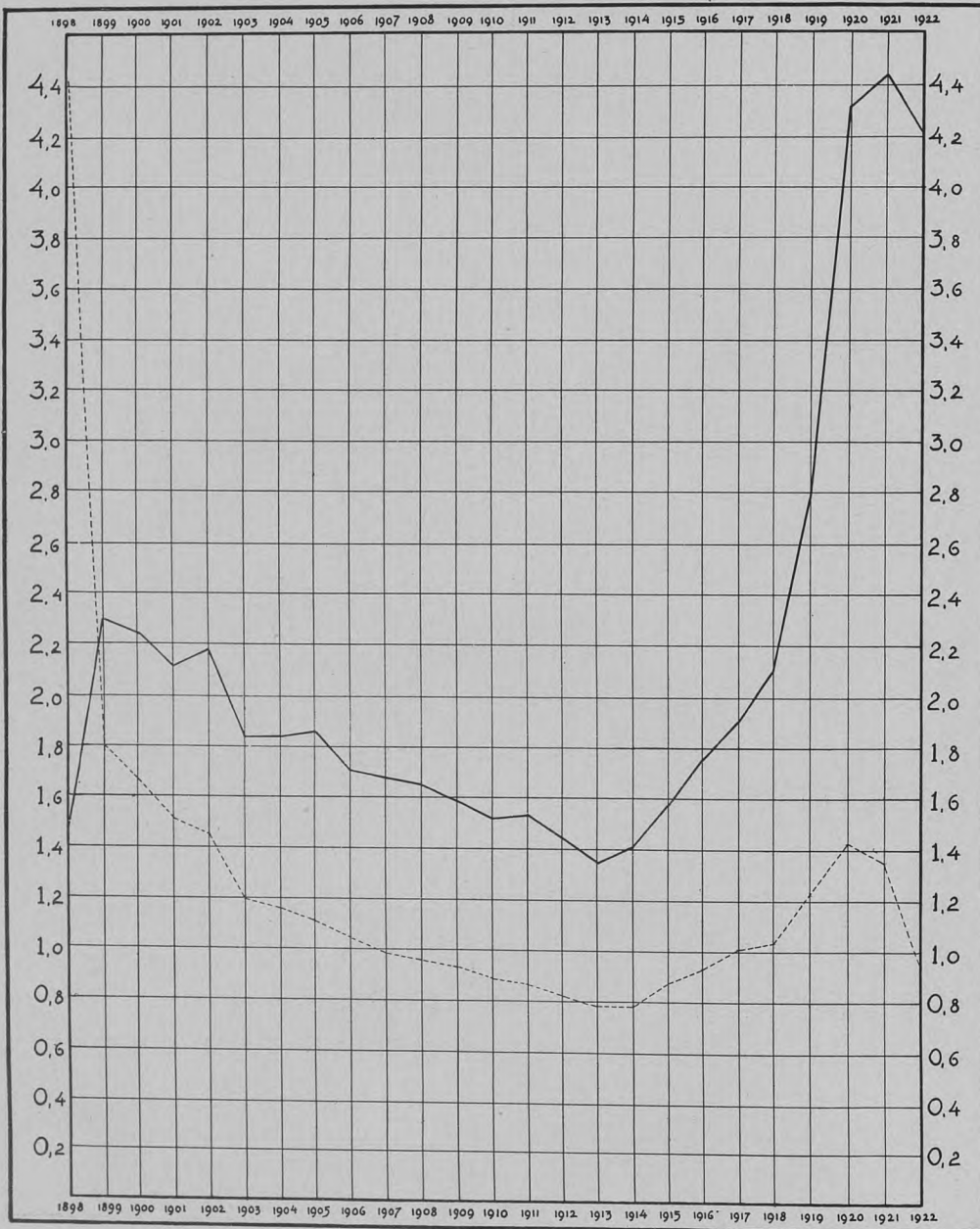
Sygekassens samlede Indtægter og Udgifter i Aarene 1898—1922.

<p>KONTINGENT KR: 13.544.324.29</p>	<p>DAGPENGE KR: 6.491.505.68</p>
	<p>LÆGER KR: 5.064.682.48</p>
	<p>MEDICIN KR: 2.496.407.44</p>
	<p>HOSPITAL KR: 1.388.623.32</p>
	<p>BIND · BANDAGER · BADE · BARSELHJÆLP KR: 605.941.05</p>
<p>STATSTILSKUD KR: 5.264.161.19</p>	<p>ADMINISTRATION KR: 1.947.284.58</p>
<p>RENTER: KR: 75.045. V</p>	<p>OVERSKUD <i>henlagt som FORMUE</i> KR: 889.186.10</p>

Administrationsudgifterne i Aarene 1898—1922.

Kr. pr. Medlem angives ved — Streg. Kr. pr. 100 Kr. Udgifter ..... punkteret Linie.

FREMTIDEN

Opad mod Solen —
fremad mod Lyset og Livet
kæmpede gennem Aartusinder Slægt efter Slægt,
hver med sin Brøst og Skavank —
sit blødende Saar,
som man haabede paa under straalende Lys at faa lægt.

Opad mod Solen,
Kilden til Sundhed og Glæde,
kæmper fremdeles hele den levende Jord.
— Ildnende under vor Kamp
har Troen paa Fremtiden
virket langt mer end Alverdens manende Ord.

Det var en heldig Tanke, der blev til Virkelighed, da man vedtog at give Sygekassen for Personer med kroniske Lidelser Navnet FREMTIDEN. Den blev Fremtiden paa sit Omraade. Den blev Grundlaget for, hvorledes Sygekassebevægelsen som Helhed udviklede sig fra at være stærkt begrænset til at blive, hvor det drejer sig om Sygdom, alt omfattende.

Ordet Fremtiden rummer saa uendelig meget. Der er Haab om bedre Tider. Der er Higen mod det Maal, man stræber henimod. Der er Forventning til det nye, man ved, der vil komme. Og med Tro paa den Sag, man kæmper for, bliver Haab til Vished, Higen til Glæde, og Forventning til fast Overbevisning om, at det nye netop vil blive, hvad man ønsker at opnaa.

Fremtiden ligger saa nær, at man synes, man kan naa den. Derved bliver Maalet dobbelt dragende.

Fremtiden ligger saa langt borte i det uvisse, at der ikke mere findes Grænser for hvilken Udvikling, der kan ske.

Fremtiden ser de Fejl, Fortiden har begaaet, og den kan vare sig for Gentagelse.

Naar FREMTIDEN nu staar ved den første Milepæl paa Vejen mod Maalet, har vi tilladt os at standse et Øjeblik og se tilbage paa de 25 Aar, der er gaaet. Vi har søgt i faa og fattige Ord at give et Billede af, hvorledes Aarene svandt, og paa hvilket Stade Sygekassen staar for Tiden. Vi har ment, at et saadant Tilbageblik kan have nogen Interesse — saavel for os selv som for de mange, der paa en eller anden Maade er knyttet til Sygekassevirksomhed, og tillige — og det ikke mindst — for Sygekassesagen som Helhed. Men kun et Øjeblik tillader vi os at se tilbage. Luller vi os ind i Drømme om Fortiden, mister vi vor Ret til at bære det stolte Navn FREMTIDEN.

Nu vender vi atter Blikket fremad.

Fremtiden tilhører FREMTIDEN.

